

**MILJÖKONSEKVENNS- OCH
HÅLLBARHETSBEKRIVNING**

Lunds kommuns översiktsplan

Beslutsunderlag augusti 2018

Reviderad 2018-08-27

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Disposition	2
1.4 Helhetssyn på hållbarhet	2
2. Sammanfattning av planen	3
2.1 Innehåll och syfte	3
2.2 Målområdena för planen.....	4
2.3 Nedslag i planen.....	4
3. Avgränsning.....	5
3.1 Process och metod	5
3.2 Tidsperspektiv.....	6
3.3 Geografisk.....	6
3.4 Betydande påverkan	6
3.5 Relevanta mål.....	7
3.6 Alternativ	9
3.7 Beskrivning av nollalternativ.....	9
3.8 Behov av fördjupningar och tillägg.....	11
4. Sociala konsekvenser	12
4.1 Metod.....	12
4.2 Bakgrund.....	12
4.3 Social hållbarhetsanalys - fördelning av resurser	19
4.4 Ortsvis sammanfattning	30
4.5 Resonemang om utblick efter 2040	32
4.6 ÖP processen – delaktighet.....	33
5 Ekonomiska konsekvenser	34
5.1 Metod.....	34
5.2 Bakgrund.....	34
5.3 Kostnader och samhällsinvesteringar.....	36
5.4 Långsiktig resursförvaltning	39
5.5 Genomförbarhet	40
6 Ekologiska konsekvenser	43
6.1 Hushållning med mark.....	43

6.2 Transporter	47
6.3 Energihushållning och klimatpåverkan	49
6.4 Vatten	52
6.5 Hälsa säkerhet och riskhänsyn.....	55
6.6 Naturvärden	64
6.7 Kulturmiljöer	64
6.8 Stads- och landskapsbild	66
7 Påverkan på riksintressen och särskilda områden	67
7.1 Riksintresse - Kulturmiljövård.....	67
7.2 Riksintresse - Värdefulla ämnen och mineraler	69
7.3 Riksintresse - Anläggningar för kommunikationer	70
7.4 Riksintresse - Framtida kommunikationer.....	70
7.5 Riksintresse - Totalförsvaret.....	71
7.6 Riksintresse - Naturvård.....	71
7.7 Riksintresse - Rekreation och friluftsliv.....	72
7.8 Riksintresse - Särskilda näringar, yrkesfisket	74
7.9 Skyddade områden.....	74
Konfliktpunkter mellan riksintressen	77
8 Samband	78
8.1 Omvandling av industri- och verksamhetsmark.....	78
8.2 Förtätning.....	78
8.3 Tätortskoncentrering och starka stråk.....	78
8.4 Befolkningsökning.....	78
9. Sammanfattning och samlad bedömning	80
9.1 Sociala konsekvenser	80
9.2 Ekonomiska konsekvenser	82
9.3 Ekologiska konsekvenser	83
9.4 Påverkan på riksintressen.....	86
9.5 Hur planen bedöms nå relevanta mål	87
Bilaga 1 - Sammanställning av relevanta mål, planer och program ...	89
FN:s 17 mål för 2030 - relevanta för ÖP	89
Nationella planer, program och mål.....	91
Regionala planer, program och mål.....	92
Kommunala planer, program och mål.....	94

1. Inledning

Lunds kommun har tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Enligt plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige varje mandatperiod pröva om översiktsplanen är aktuell. Miljökonsekvensbeskrivning ska fogas till översiktsplanen.

1.1 Bakgrund

Miljökonsekvenserna av en översiktsplan ska kunna utläsas av planförslaget. En miljöbedömning ska också göras, enligt Miljöbalken, där den betydande miljöpåverkan som planens genomförande kan antas medföra identifieras, beskrivs och bedöms. Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd skall också identifieras, beskrivas och bedömas. En översiktsplan bedöms alltid medföra betydande miljöpåverkan, varför översiktsplanen ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning och en miljöbedömning. Syftet med miljöbedömningen är att miljöaspekter tas omhand och integreras i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Samråd

Lunds förslag till planstrategi för ny översiktsplan var ute på samråd under perioden 2017-09-28 till 2017-11-30. Synpunkter som inkom från instanser, intresseorganisationer och företag samt privatpersoner har tagits hänsyn till i planen i möjlig utsträckning. De ändringar, med motiveringar, som gjorts utifrån samrådsförslaget beskrivs kortfattat i denna konsekvensbeskrivning.

1.2 Syfte

Lunds kommun utgår från ett helhetsperspektiv på hållbarhet enligt kommunens program för hållbar utveckling – LundaEko II. Därmed omfattar bedömningen alla tre dimensioner av hållbarhet - miljömässiga, sociala och ekonomiska perspektiv ska samspela, se avsnitt helhetssyn på hållbarhet.

Denna redovisning över miljökonsekvenser och hållbarhetsbeskrivning förklarar hur Lunds kommun har resonerat kring dessa olika möjliga tänkbara utvecklingar av de vägval som gjorts i framtagandet av planförslaget, och motiverar varför vissa val har gjorts samt redovisar de tänkbara konsekvenserna/effekterna.

Formell process enligt PBL och MB

Miljökonsekvensbeskrivningen och hållbarhetsbedömningen ska inte antas, utan är ett beslutsunderlag till antagande av översiktsplanen. De är också viktiga stöd för den fortsatta planeringsprocessen. Inledande översiktlig hållbarhetsbedömning som fogades till samrådsförslaget förklarade fem hållbarhetsutmaningar för stadsutvecklingen i Lund och syftade till att avgränsa fortsatt hållbarhetsanpassning av planen och dess miljökonsekvenser. Synpunkter inkom att samrådsförslaget tillika dess hållbarhetsbedömning inte var tillräckligt detaljerad för att kunna visa konsekvenserna. Ingen mark- och vattenanvändningskarta redovisades. Kommunens syfte med planstrategin var i det inledande planskedet att presentera de översiktliga strategiska greppen för utvecklingen.

Samråd med länsstyrelsen inledande skede

Hösten 2016 och under tillfälle i februari 2017 hölls samtal och korrespondens med länsstyrelsen om metod och avgränsning av miljöbedömningsprocessen. Metoden har

förändrats något under processens gång, men bedömningsgrunderna är i huvudsak desamma. Den 7 februari 2018 hölls återigen samtal med länsstyrelsen om nollalternativets utformning.

1.3 Disposition

Miljökonsekvens- och hållbarhetsbeskrivning har efter denna inledning en beskrivning över vilka avgränsningar som är gjorda för konsekvenserna. Därefter följer konsekvensavsnitt som beskriver nuläge för olika miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter som identifierats som mest relevanta för översiktsplanen samt hur riksintressen påverkas och bevakas, hur dessa skulle utvecklas i ett nollalternativ och hur de utvecklas om planen genomförs. I konsekvensavsnittet förs också ett mycket översiktligt resonemang kring möjliga konsekvenser av den utblick efter 2040 som görs i planen, men ska inte läsas som en del av den reglerade miljökonsekvensbeskrivningen.

1.4 Helhetssyn på hållbarhet

Hållbarhetsbedömningen utgår från systemmodellens syn på hållbarhet (Aalborgdeklarationen för hållbara städer från 1994). Förenklat kan den systemsynen på hållbarhet förklaras som att den sociala hållbarheten – människors möjligheter att tillfredsställa sina behov – är målet med hållbar utveckling. För att nå detta mål behöver vi verka inom naturens ramar. Den ekonomiska hållbarheten är medlet som används för att nå målet.

Konsekvenserna av en planeringsstrategi kan vara samtidigt både positiv och negativ. Konsekvensen kan vara liten på lokal nivå men större på global nivå, t.ex. utsläpp av klimatgaser från biltrafik. Förslag som är positivt för en aspekt kan vara negativ för en annan, då uppnås inte hållbarhet. Ett förslag som har positiv effekt på kort sikt och lösa ett problem här och nu men kan ha en negativ effekt på lång sikt, då bidrar inte åtgärden till hållbar utveckling på lång sikt. Inget i långsiktig planeringen sker linjärt eller utefter **en** entydig utstakad plan. Alla händelseförlopp påverkar andra händelseförlopp, beslut kan omvärderas beroende på nya kunskaper och innovationer, varför det ibland kan vara svårt att förutse alla konsekvenser. För att bedöma hållbarhet på längre sikt behöver samtidigt en nulägesanalys och en kvalificerad gissning om framtidens utveckling utgöra grunden då inte minst teknikutveckling helt kan ändra om i spelplanen för hur betydande för hållbarheten en åtgärd, eller strategi visar sig vara.

Svårigheten i en konsekvensanalys som grundar sig på hållbarhet är frågan om vi kan veta om det vi gör leder till en hållbar utveckling? Antingen är utvecklingen hållbar eller så är den det inte, men när vet vi var skiftet går? Att göra saker bättre betyder inte nödvändigtvis att hållbarhet uppnås, eftersom det fortfarande kanske inte är gott nog. Det finns också alltid en påtaglig risk att vi nöjer oss med att minska ohållbarheten istället för att uppnå hållbarhet. För att visa vägen finns en rad måttsatta mål och indikatorer, det finns mätbara ekologiska gränser för vad naturen klarar och det finns välfärdsåtgång för att mäta hur väl befolkningen mår och hur ekonomiska system fungerar.

2. Sammanfattning av planen

Lund är en inflyttarkommun. Vi växer stadigt och har så även gjort under mycket lång tid. Planen ska göra plats för 26 000 fler bostäder för att möta befolkningsutvecklingen under kommande 20 år. Genom att vi blir fler behövs samtidigt ytor för fler arbetsplatser, service, handel, kollektivtrafik, gröna miljöer för rekreation och vattenhantering med mera skapas. Att växa med fler bostäder handlar därför om så mycket mer än att skapa fler boendemiljöer. Planen syftar till att växa på ett hållbart och ansvarsfullt sätt - människors vardagsliv ska förenklas och närmiljö förbättras.

2.1 Innehåll och syfte

Ett styrande mål eller förutsättningar för uppdraget att ta fram en ny översiktsplan har varit att både spara på den värdefulla åkermarken i kommunen samtidigt som hela Lund ska leva. Det har genomgående varit en svårighet i arbetsprocessen med framtagandet av planförslaget att jämka samman dessa båda viktiga målsättningar och samhällsintressen som ibland kan tala mot varandra.

I det politiska uppdraget att ta fram en ny översiktsplan har också tydligt framgått att planen ska ha en långsiktig beredskap för fler bostäder och verksamheter även efter 2040. Eftersom det är svårt att göra planer för en mycket lång tid framöver på ett hållbart och trovärdigt sätt, då många parametrar är föränderliga över tid, presenterar planen en möjlig utveckling efter 2040 genom att redovisa utbyggnadsområden efter 2040. Utblicken har inget slutligt årtal, men bedöms rymma utvecklingsbehovet för minst femtio år framåt i tiden och troligen längre än så. Utpekade utbyggnadsområden efter 2040 ska ses som just möjligen exploaterbara, men först efter 2040.

Ett mer blandat stadsinnehåll förordas, där arbetsplatser, vardagsnära service och bostäder samlokaliseras. Också ett mer varierat bostadsutbud i orter/områden med låg variation, anges som önskvärt. Huvuddelen av bostadsbehovet möts i Lund genom förtätning och i de större utbyggnadsområdena. En tredjedel av bostadsutbyggnaden ska vara möjlig i tätorterna utom Lunds stad. Stationsnära lägen prioriteras. Stångby och Dalby växer mest efter Lund.

PLANERAT ANTAL BOSTÄDER PER ORT TILL 2040	
Lund	17 500
Stångby	3000
Södra Sandby	1500
Dalby	2000
Revinge	150
Torna Hällestad	150
Veberöd	1200
Genarp	500

PLANEN FRAM TILL 2040	
<i>Antal bostäder</i>	26 000
<i>Blandad bebyggelse ny mark</i>	400 ha
<i>Verksamhetsmark</i>	160 ha
<i>Arbetsplatsmark</i>	80 ha
Total utbyggnad 2040	640 ha (30ha/år)
ÖP2010	1730 ha (43ha/år)

2.2 Målområdena för planen

Tre målområden är formulerade för planen; Det växande Lund, Det gröna Lund och Det nära och levande Lund. Dessa innehåller i sin tur tre mål var som anger riktningen för stadsutvecklingen och som tar sig an de största utmaningarna inom stadsbyggnad. Varje målområde innehåller i sin tur ett antal strategier som anger hur stadsbyggnad ska sträva mot att uppnå målen. I markanvändningen, del 2 av översiktsplanen, preciseras riktlinjer för planeringen genom ett antal ställningstagande för hur mark och vatten ska användas inom kommunen.

2.3 Nedslag i planen

Den huvudsakliga utvecklingsstrategin är att de större tätorterna i kommunen ska växa genom förtätning inifrån och ut i huvudsak i starka kollektivtrafiklägen med god tillgång på service.

Till exempel innebär det att:

- Lunds stad förtätas ytterligare, kring fler starka stråk som får förbättrade kollektivtrafikförbindelser och förbättrat gång- och cykelnät. Bland annat förtätning med blandstad i Källby vid reningsverkets flytt och anläggande av tågstation.
- Nya verksamhetsområden utanför tätortsgränserna.
- Förbättrade förbindelser och starka kollektivtrafikstråk mot Dalby och Veberöd
- Dalby och Veberöd utvecklas med högre täthet och förtätning för ökat serviceunderlag. Förbereder och verkar för Simrishamnsbanan genom tåg/superbusskoncept.
- Södra Sandby utvecklas med högre täthet och förtätning för ökat serviceunderlag
- Stångby utvecklas kring tågstationen, med högre täthet för ökat serviceunderlag.
- Genarp byggs ut något för ökat serviceunderlag.
- Höghastighetståg till Lund och tre alternativa sträckningar norr om Lund.
- En sammanhängande grön infrastruktur för att möta behovet av rekreation, friluftsliv, biologisk mångfald och möta utmaningarna med klimatförändringar och översvänningsrisker.

LAGSTIFTNING

En miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla:

1. en sammanfattning av planens innehåll, syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
2. en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs,
3. en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
4. en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön,
5. en beskrivning av relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn beaktas i planen,
6. en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan uppkomma m.a.p biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, byggnader, fornlämnningar, kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa aspekter,
7. åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan,
8. en sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,
9. vilka åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför, och
10. en icke-teknisk sammanfattning.

3. Avgränsning

Översiktsplanens miljökonsekvensbeskrivning fokuserar på de frågor som kan innebära betydande miljöpåverkan på övergripande nivå, eftersom översiktsplanen är just översiktlig. Det gäller både positiva och negativa konsekvenser som planen medför.

Även de mest betydande sociala och ekonomiska faktorerna som planen påverkar beskrivs. Konsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad ska vara rimlig med hänsyn till:

- bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
- planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad, och
- att vissa frågor kan bedömas bättre i andra sammanhang.

3.1 Process och metod

Själva processen att ta fram och samråda kring miljökonsekvenserna kallas miljöbedömning. Miljöbedömningsprocessen har skett tillsammans och interaktivt med framtagandet av ny översiktsplan. Redan i framtagande av bakgrundsmaterialen, kallat ÖP – PM, kunde utmaningar inom respektive PM ämnesområde urskiljas. I samrådsförslaget sammanfattades målen och strategierna för utvecklingen i en planstrategi och endast ett resonemang kring de största utmaningarna och möjliga konsekvenserna presenterades därmed. Nulägesbeskrivningar och framtidsspaningar ligger till grund för analysen. Framtagandet har grundat sig mycket i att väga olika alternativa lösningar mot varandra. Analysen i konsekvensavsnittet bygger på ett antal frågeställningar av typen:

- Hur planen tar hand om nulägets brister och styrkor?
- Hur beaktas ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter i plan 2040 jämfört med nollalternativ? Finns andra alternativa lösningar?
- Tar planen tillräcklig höjd för framtida behov?
- Finns åtgärder som kan vidtas för att hindra, lindra negativ påverkan?

Inom de flesta sakområden eller för geografiska platser har nulägesbeskrivningar kunnat göras. Dels genom att studera statistik och tillgänglig kartdata. Några av nulägesbeskrivningarna sammanfattas i kartor och tabeller. I uppstartsarbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Lunds kommun togs även 17 PM fram som en analys av nuläge och för att reflektera över framtidsutmaningar inom respektive sakområde. För att ta fram en nulägesbild har därför PM och även andra program som kommunen tagit fram använts. PM 17 Social hållbarhet har använts som grund för den sociala konsekvensanalysen. PM 1 spaning efter framtida sammanhang har använts för att studera olika möjliga framtida utvecklingar, scenarios. PM 4 Stadsbyggnadsstrategier har använts för att väga för- och nackdelar med olika stadsutvecklingsstrategier, och så vidare.

BAKGRUNDS-PM TILL ÖP

1. Spaning efter framtida sammanhang
2. Medborgardialog
3. Framtidens boende
4. Stadsbyggnadsstrategier
5. Förtätning i Lund
6. Arkitektur, identitet och varumärke
7. Näringsliv
8. Stadsliv och möten
9. Grön infrastruktur och ekosystemtjänster
10. Hållbar energi i Lund
11. Mobilitet och infrastruktur
12. Ett klimatanpassat Lund
13. Stadskärnan
14. Lund i regionen
15. Kulturmiljö

3.2 Tidsperspektiv

Planförslaget sträcker sig till 2040 och visar en möjlig utveckling därefter. Denna miljökonsekvensbeskrivning beskriver utvecklingen fram till 2040 då det inte anses vara möjligt att rättvist kunna bedöma konsekvenserna för ett längre perspektiv. Det finns så många osäkra parametrar om utvecklingen. Mycket kan hända under perioden som gör att planerna ändras. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan endast vägledande för kommande markanvändning. Det innebär att andra faktorer kan styra den faktiska utvecklingen, såsom teknikutveckling, ekonomi, trender, lagstiftning och beteende. De utbyggnadsområden som utpekats som möjliga framtida utvecklingsområden behöver just utredas och konsekvensbeskrivas vidare först när och om planläggning av dessa områden ska ske. I denna beskrivning förs endast ett övergripande resonemang kring möjlig utveckling efter 2040 och vilka konsekvenser det kan tänkas medföra.

3.3 Geografisk

Det är skillnad på planens geografiska avgränsning och inom vilket område planen påverkar förhållandena för miljö och sociala faktorer. Planen påverkar förhållandena olika mycket på lokal, regional, nationell och global nivå. Det sker även en yttre påverkan - faktorer som påverkar förhållandena inom planens geografiska område. Detta utvecklas under respektive aspekts konsekvensbeskrivning.

3.4 Betydande påverkan

Konsekvenserna avgränsas till de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekter och geografiska områden som stadsutvecklingen har stor påverkan på. Både betydande positiva och negativa effekter beskrivs. I samrådsförslaget identifierades fem hållbarhetsutmaningar för Lund. Dessa togs fram utifrån FN:s 17 hållbarhetsmål, men överställdes till Lunds förhållanden:

1. Begränsa klimatpåverkan, och hushålla med mark och energi
2. Robusthet - undvika, minimera och hantera risker och kriser
3. Sluta de urbana kretsloppen
4. Skapa goda livsmiljöer för alla
5. Skapa möjligheter för fler arbetsplatser

Bedömningen utgår fortsatt efter dessa utmaningar i syfte att studera vilken betydande påverkan planen medför. Översiktsplaneringen i Lund har påverkan på samtliga av de miljöaspekter som beskrivs i miljöbalken, men olika mycket. Dock kommer dessa att kategoriseras under andra rubriker i följande konsekvensbeskrivning. *Befolkning* och *människors hälsa* och till viss del också *bebyggelse* kommer att hanteras under sociala konsekvenser under rubriken *Fördelning av resurser* där ett antal aspekter lyfts in. Se nedan tabell. *Miljö kvalitetsnormer* beskrivs under *Hälsa, säkerhet och riskhänsyn*.

BEDÖMDA ASPEKTER		
EKOLOGISKA	SOCIALA	EKONOMISKA
<ul style="list-style-type: none"> • Hushållning med mark • Klimatpåverkan • Vatten • Naturvärden • Hälsa, säkerhet och riskhänsyn • Forn- kulturlämningar och kulturarv • Landskap och landskapsbild 	Tillgänglighet och resursfördelning av; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bostadsutbud och arbetstillfällen ▪ Rekreation och grönska ▪ Vardagservice ▪ Mobilitet och tillgänglighet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kostnader och samhällsinvesteringar • Långsiktig resursförvaltning • Genomförbarhet

3.5 Relevanta mål

Det finns internationella, nationella, regionala mål och kommunala mål som stadsbygget inverkar på både positivt eller negativt. De flesta mål är på något sätt relevanta för översiktsplanen. Vissa mer än andra. Till exempel miljömål 10 *Hav i balans samt levande kustlandskap*. Lund saknar kust men de landbaserade utsläpp och dagvattenflöden som sker i kommunen hamnar så småningom i havet och påverkar därmed Lommas kustlinje och Öresund. Mål som ligger långt ifrån översiktsplanens ansvars- och inverkansområde har inte tagits med, tex miljömål 5 *Skyddande ozonskikt* och nationella jämställdhetsmål; *jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, samt mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.

Det spelar roll om effekten påverkar lokalt, regionalt eller globalt och hur stora risker det innebär om målet inte nås. Tex lokala klimatåtgärder i Lunds kommun får ytterst liten effekt på klimatets utveckling eftersom kommunen är så liten. Dock är det av största vikt att alla kommuner jorden över gör sitt yttersta för att de globala målen ska kunna nås, ingen slipper undan då varje utsläpp är lokalt och var och ens ansvar. Därmed är ändå målet om begränsad klimatpåverkan prioriterat och ytterst relevant för Lunds kommun trots att vår klimatpåverkansmöjlighet på den globala skalan är liten.

Följande mål har pekats ut som relevanta för Lunds kommuns översiktsplan. De finns också sammanfattade i Bilaga 1 och hur de är relevanta för Lunds kommuns översiktsplanering och i avsnitt 5 beskrivs hur planen styr mot dessa relevanta mål.

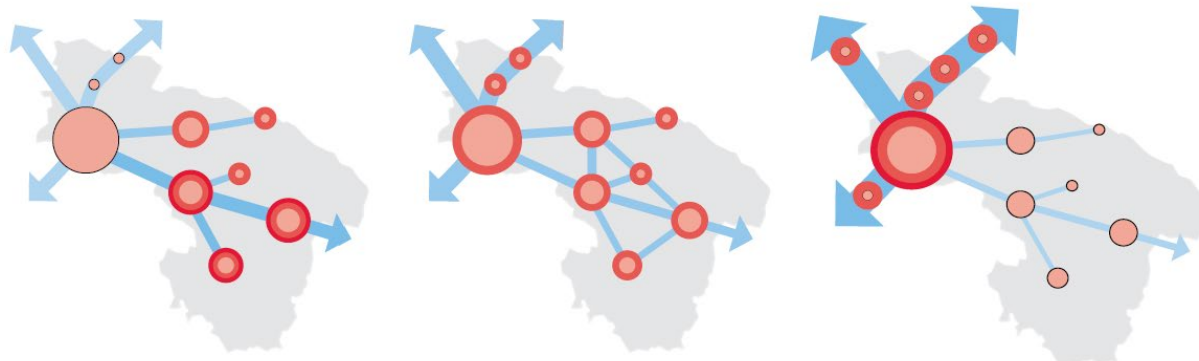
	MILJÖMÅL	SOCIALA MÅL/FOLK- HÄLSOMÅL	EKONOMISKA MÅL
GLOBALA	FN Hållbarhetsmål 6 Rent vatten och sanitet, 7. Hållbar energi för alla, 11 Hållbara städer och samhällen 13 Bekämpa klimatförändringen 15 Ekosystem och biologisk mångfald	FN hållbarhetsmål 1 Utrota fattigdom 2 Ingen hunger 3 Hälsa och välbefinnande 4 God utbildning för alla 5 Jämställdhet 10 Minskad ojämlikhet 11 Hållbara städer och samhällen 16 Fredliga och inkluderande samhällen	FN Hållbarhetsmål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 Hållbara städer och samhället 12 Hållbar konsumtion och produktion,
NATIONELLA	Nationellt klimatramverk Nationella miljömål 1 Begränsad klimatpåverkan 2 Ren luft 3 Bara naturlig försurning 4 Giftfri miljö 6 Säker strålmiljö 7 Ingen övergödning 8 Levande sjöar och vattendrag 9 Grundvatten av god kvalitet 10 Hav i balans och levande kustlandskap 11 Myllrande våtmarker 12 Levande skogar 13 Ett rikt odlingslandskap 15 God bebyggd miljö 16 Ett rikt växt- och djurliv	Nationella folkhälsomål 3 Trygga och goda uppväxtvillkor 4 Ökad hälsa i arbetslivet 5 Sunda och säkra miljöer och produkter 9 Ökad fysisk aktivitet Nationella mål för jämställdhet En jämn fördelning av makt och inflytande Ekonomisk jämställdhet	-
REGIONALA	Regionala mål Friluftspolitiska mål Klimatramverk	Regionala utvecklingsmål Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet	Regionala utvecklingsmål Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor
KOMMUNALA	Kommunala miljömål Klimatanpassning Begränsad klimatpåverkan Hållbar stadsutveckling Friskt vatten och frisk luft Biologisk mångfald och ekosystemtjänster	Lunds kommuns utvecklingsmål Lund ska vara en attraktiv plats att leva och bo på. Kommunalt välfärds mål EVP: God hälsa på lika villkor God livsmiljö, tillgång till boende och god närmiljö Barns bästa i centrum Öppet klimat Lund ska vara öppet för alla	Lunds kommuns utvecklingsmål Företagen i Lunds kommun ska uppleva att det finns ett bra företagsklimat Lunds kommun ska ha en stark ekonomi.

3.6 Alternativ

Under framtagandet av översiktsplanen har olika lösningar på behov och utmaningar diskuterats och analyserats för att sedan förkasta några av dem. Något heltäckande alternativ där alla enskilda lösningar på problem presenteras i en sammanställd alternativ markanvändningskarta har dock inte tagits fram. I denna miljökonsekvens- och hållbarhetsbeskrivning sammanfattas den diskussion om alternativa lösningar på de olika utmaningar som behandlats under processen under respektive tillhörande ämnesområde. Till exempel beskrivs vilka olika utbyggnadsområden och infrastrukturprojekt som diskuterats under planens framtagande och varför vissa förkastats.

Förarbeten

Tidigt i processen togs ett PM om stadsbyggnadsstrategier i Lund fram där olika utvecklingsstrategier presenterades och ett resonemang fördes kring dessa. PM har funnits tillgängliga på hemsidan sedan hösten 2017. De tre alternativa strukturbilder för Lunds utveckling var:

A) OMBALANSERAD FLER-KÄRNIGHET

Innebär att byggnadstrycket förskjuts till de mindre tätorterna i kommunen genom starka kollektivtrafiksatsningar österut.

Genomförbarheten är svår, då ekonomiska incitament är svaga och dessutom kräver samstämda gemensamma beslut över regionen. Intresset att lämna fokus från storstaden till förmån för mindre orter är svagt ur ett marknadsekonomiskt perspektiv.

B) SAMMANHÅLLEN KOMMUN

Innebär att hela Lund ska leva. Storstaden ska till viss del bära utvecklingen för de mindre orterna, som alla tillåts utvecklas utifrån sina unika förutsättningar.

Genomförbarheten verkar godare än i A, men förbättrade kollektivtrafiksatsningar krävs för att öka det hållbara resandet framförallt i kommunens mindre orter som inte är anslutna till järnväg.

C) EFFEKTIV REGION

Innebär ett större fokus kring regionen som spelplan. Fokus riktas mycket på redan stora orter, starka länkar och kopplingar mellan dessa. Scenariot utnyttjar möjligheterna med urbaniseringen, men medför samtidigt en svagare landsbygdsutveckling och polarisering stad-land riskerar att öka. Servicen på landsbygden försämras ytterligare.

Diskussionen landande inte i ett val av ett av alternativen utan planprocessen har landat i en vidareutveckling och sammanslagning av *sammanhållen kommun* och *effektiv region*.

3.7 Beskrivning av nollalternativ

Förutsättningar

Enligt miljöbalken ska miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs beskrivas – detta kallas nollalternativ. Syftet med det är att belysa de skillnader som planen innebär. Nollalternativet ska vara trovärdigt och baseras på verkliga förutsättningar. Det betyder inte att föregående plan fortsätter att gälla i sin helhet. Nollalternativet

ska ta till vara på nya förutsättningar som gällande plan (ÖP2010) inte har tagit hand om. I nollalternativet belyses vissa alternativskiljande frågor. Några förutsättningar för nytt förslag till Lunds kommuns översiktsplan och nollalternativet är dock desamma:

- båda hanterar 26000 fler bostäder,
- att de av trafikverket planerade infrastruktursatsningar gäller,
- att pågående påbörjade detaljplaner förverkligas,
- att växa kring starka kollektivtrafikstråk och noder,
- att båda visar en utblick av utbyggnaden efter 2040

Vad gäller infrastrukturen är det fastlagt som förutsättning i både planen och nollalternativet att Trafikverkets planering på fyrspårsutbyggnad genom Lund och en ny pågatågstation i Källby gäller. Både planen och nollalternativet förhåller sig till järnvägsreservat för Simrishamnbanan, men dock på olika sätt. Både det nya förslaget till översiktsplan och nollalternativet ska också förhålla sig till klimatmål och andra relevanta övergripande mål, men konsekvensbeskrivningen kommer att visa på skillnader i hur väl de lyckas nå dessa eftersom de har olika utvecklingsstrategier.

Alternativskiljande

Bebyggelseutveckling

Utvecklingsstrategin i det nya förslaget till översiktsplan är förtäta och växa inifrån och ut vad gäller samtliga orter i kommunen, hela Lund ska leva. Tät blandstadsstruktur.

Nollalternativets utvecklingsstrategi har en lägre andel utbyggnad genom förtätning. Utvecklingen kring befintliga järnvägsstationer får dock fokus och prioriteras i nollalternativet. Nollalternativet tillåter att framförallt de mindre tätorterna växer ytmässigt, särskilt Stångby som har järnvägsstation. Då Dalby och Veberöd, i stället för järnvägsstation, får utvecklad och förbättrad kollektivtrafik läggs även stor tyngdpunkt på bebyggelseutveckling här och i första hand nära busshållplatserna. Ställningstagandet att ta ny mark i anspråk runt Veberöd och Dalby motiveras också av att jordbruksmarken har sämre kvalitet i den östra delen av kommunen. Inriktningen att 1/3 av kommunens totala bebyggelseutveckling sker i tätorterna Dalby, Veberöd, Södra Sandby, Stångby och till viss del Genarp kan uppnås, men med en lägre täthetsgrad eftersom järnväg kan bära högre täthet än buss. Bebyggelsestrukturen är därmed mindre tät i nollalternativet jämfört med planen.

Infrastruktursatsningar

- Nollalternativet ska inte förhindra framtida byggande av Simrishamnbanan, men satsar heller inte på att järnvägen kommer att bli byggd eftersom det i dagsläget inte ligger i framtida investeringsplaner.
- Fyrspårsutbyggnad är beslutad och har i nollalternativet lagts i södra stambanans befintliga sträckning genom Lund och genom Stångby för att belysa skillnader i konsekvenser av olika sträckningar. I nollalternativet har vi valt att lägga höghastighetståget genom Stångby.

Reningsverk och utbyggnad kring Källby

Reningsverket i Källby ligger kvar i nollalternativet. Intentionen och Lunds kommuns inriktningsbeslut är att reningsverket ska flyttas. Alla instanser har dock inte fattat beslut om flytt, varför nollalternativet visar på hur det blir om reningsverket behöver ligga kvar i Källby och byggs ut på ett konventionellt sätt med marginell minskning av

skyddsavstånd till känslig markanvändning. Källby kan därmed inte utvecklas med blandstadskoncept med bostadsinnehåll, utan fortsätter istället att vara ett rent verksamhetsområde.

Nollalternativet illustrerat i karta

Sammanfattning av nollalternativet

- 2/3 av bostadsbehovet (17 500) kan mötas i staden genom förtätning och i påbörjade utbyggnadsområden trots att Källby behålls som verksamhetsområde
- Minskat behov av verksamhetsmark då Källby behålls. Nyetableringar möts i Vallkärra med stöd i ÖP 2010
- Veberöd och Dalby byggs ut med samma markanspråk men med lägre täthet då spårtrafik inte utgjort en planeringsförutsättning.
- För att möta 1/3 av utbyggnaden utanför staden har därför samtliga markreservat i Stångby tagits i anspråk fram till 2040

3.8 Behov av fördjupningar och tillägg

Det kan bli nödvändigt med framtida fördjupningar i vissa frågor såsom:

- Fördjupade översiktsplaner av fler stadsdelar och orter
- Miljökonsekvensbeskrivningar i framtida detaljplanering inom riksintresseområden, eller om planeringen riskerar att miljökvalitetsnormer överskrids eller att annan betydande miljöpåverkan kan komma att uppstå på grund av exploateringen.
- Miljökonsekvensbeskrivningar i samband med utbyggnad av planens möjliga utbyggnadsområden som ligger efter 2040.
- Reviderad utbyggnads- och boendestrategi som prioriterar utbyggnaden av den nya översiktsplanen.

4. Sociala konsekvenser

4.1 Metod

Den sociala konsekvensbeskrivningen anpassas till översiktsplanens övergripande skala och strategiska nivå. Enligt Byggnadsnämndens beslut 2017-09-21 läggs extra fokus på jämställdhet. Konsekvenser kopplat till risk för människors hälsa och säkerhet beskrivs i översiktsplanens MKB.

Beskrivningen utgår från **nuläget**, en beskrivning över befintliga förhållanden görs över ett antal aspekter som har att göra med livsmiljö och fördelning av resurser. Där efter beskrivs konsekvenser för dessa aspekter som **planen** medför jämfört med **nolalternativet**. Avslutningsvis presenteras ett kort resonemang kring hur **utblick efter 2040** troligen kommer påverka livsmiljön och resursfördelningen.

Analysen ska också ses som en bristanalys, som ligger till grund för åtgärder som planen måste vidta. Nulägesbeskrivningen bygger på befolkningsstatistik, GIS-analyser (geografisk informations system) och annan öppen tillgänglig data.

Översiktsplanens påverkan på det sociala systemets förmåga att lösa problem har i denna analys bedömts utifrån hur den demokratiska processen för framtagandet av själva planen sett ut. Övriga aspekter har inte bedömts.

4.2 Bakgrund

I denna konsekvensanalys har vi utgått från Sören Olssons, professor i sociolog, resonemang. Även Göteborgs Stad har utgått ifrån hans resonemang i sitt arbete med social hållbarhet i stadsplanering. Sören Olsson skriver i sin artikel "Social hållbarhet i ett planeringsperspektiv" från 2012" ... social hållbarhet är ... ett centralt värde, att miljöer, stadsdelar och städer fungerar tillfredsställande, att livet är gott, för de människor som lever där. Ser vi till litteratur om social hållbarhet beskrivs den i stort sett på två olika – men inte motsatta, snarast kompletterande – sätt. Det första skulle man kunna kalla för att man utgår från ett välfärdsperspektiv. Det handlar om att folk ska ha en hygglig standard och leva i en trivsamt miljö samt att fördelningen av livets goda ska vara någorlunda rättvis. Det andra sättet handlar om sociala systems förmåga att lösa problem och hantera intressen – problemlösningskapaciteten med ett ord. Eftersom problem uppstår i alla miljöer är det en central hållbarhetsaspekt att det finns en kapacitet att lösa problemen." Detta överensstämmer väl med vad som avses i PBL:s portalparagraf. "främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden"

Samhällsplaneringens betydelse för social hållbarhet

Kommuner, landsting/regioner och staten bär alla, genom sina offentliga åtaganden ett stort ansvar för en hållbar samhällsutveckling. En förutsättning för social hållbarhet är att alla människors grundläggande behov tillgodoses och att de mänskliga rättigheterna säkerställs. Stadsutvecklingens målsättning bör vara att alla människor inkluderas.

LAGSTIFTNING

PBL:s portalparagraf, 1 kap. 1§ PBL:

I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

1 kap. 2§ regeringsformen:

Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Fördelningen av resurser

Utifrån detta bedöms översiktsplanen ha störst påverkansmöjlighet och ansvar över **fördelningen av livets goda ska vara någorlunda rättvis** – varför det blir den mest betydande aspekten att bedöma i hållbarhetsanalysen av sociala konsekvenser. Planförslaget bedöms utifrån hur väl förutsättningar ges för en någorlunda jämlik resursfördelning. De resurser som analyserats är de som kommunen och översiktsplanen har rådighet över. Det är den geografiska fördelningen av planerade bostäder, arbetsplatsområden, vardagsservice, rekreation och grönska samt kollektivtrafikförsörjning. Dessa aspekter är inte det som har störst inverkan på ett samhälles sociala hållbarhet. Fördelningen av makt och inflytande, inkomst och hälsa bör anses ha större inverkan. I kommunens Valfärdsrapport ges en bredare beskrivning av social hållbarhet i Lunds kommun.

Det sociala klimatet

Förutom fördelningen av resurser lyfts det i stadsplaneringssammanhang ofta fram stadens möjlighet att påverka det sociala klimatet i staden. De större kommunerna i Sverige arbetar till exempel aktivt med att minska stadens sociala segregation som bedöms hota det sociala klimatet. Stadsplaneringen kan även underlätta för möten mellan människor i det offentliga rummet, där mötet med den andre lyfts fram som extra viktigt i ett samhälle som eftersträvar en hög grad av tillit mellan människor. Med samhällsplanering kan man skapa förutsättningar för ökad tillit genom att överbrygga barriär i den fysiska miljön och skapa mötesplatser som uppmuntrar till möten mellan människor från olika delar av staden. Begreppet segregation står för en rumslig åtskillnad mellan olika befolkningskategorier som baseras på:

- socioekonomisk bakgrund (inkomst-, yrkes- eller utbildningsbakgrund),
- etnicitet (nationalitet, etnisk härkomst eller religion) eller
- demografi (åldersgrupper, hushållstyper och kön).

Boverket definierar ett integrerat bostadsområde som ett område som har jämlika förutsättningar till service, skola, kollektivtrafik, grönområde och tillgång till rekreation. En avgörande faktor för integrerade bostadsområden är placering och utveckling av välfungerande skolor. Tillgång till andra samhällsfunktioner som sjukvård, bibliotek, socialtjänst, polis och annan service som affärer är förutsättningar för trivsel, trygghet och hälsa. Att det finns naturliga mötesplatser och tillgång till kultur- och fritidsmöjligheter har betydelse för vilken typ av möten och social interaktion som sker i grannskapet. Kvalitén på bostadsmiljöerna och stadsmiljöerna oerhört viktiga men löses primärt på en mindre skala.

Det som löses i översiktsplanen skala är primärt hur och var kommunen möter framtida bostads- och arbetsplatsbehov, hur väl olika delar staden är kopplade till varandra och hur barriär kan överbryggas. Lokalisering av bostäder, arbetsplatser och samhällsresurser i förhållande till varandra sätter ramar för invånarnas vardagsliv och anger förutsättningarna för vardagspusslet.

Jämställdhet

Det nationella målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Den fysiska planeringen formar närmiljön och grundlägger därmed villkor som styr kvinnor, män, flickor och pojkars liv och vardag. Länsstyrelsen i Skåne anger konkreta planeringssituationer där ett jämställdhetsperspektiv bör vägas in utifrån att kvinnors och mäns förutsättningar ser delvis olika ut. I Skåne, och riket, tar kvinnor ett större ansvar för hem, familj och barn. Kvinnor

tjänar mindre än män, och jobbar oftare i offentlig sektor och mer lokalt. Det lönar sig också sämre för kvinnor att pendla länge till jobb. Därmed är det män som vinner mer på regionförstoring. Kvinnor reser oftare men kortare än män. För både män och kvinnor i Skåne är bil det vanligaste färdmedlet, men män har oftare körkort och fler kvinnor än män går, cyklar och åker kollektivt. Ohälsotalet för ålder 20-64 år, är högre för kvinnor än män.¹

Ett delat ansvar för hem och barn berörs i all planering när service, skolor, barnomsorg, bostäder och arbetsplatser lokaliseras i förhållande till varandra. En trygg och säker miljö, dag- och nattetid, motverkar begränsningar och ökar barns och ungas rörelsefrihet och självständighet. Enligt "*Vägledning för fysisk planering*" finns grunden till ojämställdheten på arbetsmarknaden. Den fysiska planeringen kan bidra till lika möjligheter till arbetsmarknaden genom att ta hänsyn till möjligheterna att kombinera arbete med familjeliv och fritid. Planeringen kan också bidra till förutsättningar för jämlik, och god hälsa.²

Med andra ord är en jämlik fördelning av resurserna viktig för samhällets jämställdhet.

Barn och unga

Det tidiga livets villkor finns med bland de åtta folkhälsomålen. Tidiga insatser för barn och unga ger störst effekt på bland annat framtida hälsa och etablering i samhället. Närheten till samhällets olika resurser samt miljöns utformning har stor påverkan på barn och ungas möjligheter att röra sig självständigt, utvecklas och leka. Lek är viktigt för barns utveckling under hela uppväxten och när den sker utomhus ökar den fysiska aktiviteten vilket förbättrar hälsoeffekterna.

Den fysiska planeringen i översiktsplanen påverkar barn- och ungas närmiljö och vardagsliv. Stadens utformning påverkar barn och ungas vardagsförutsättningar, vilket utbud som finns att välja bland i närområdet, till exempel avseende fritidsaktiviteter, möjlighet att ta sig till skola, kompisar eller kulturutbud på egen hand. Bor man i en villa med egen trädgård är inte behovet av park lika stort som om man bor i ett tätt flerbostadsområde. I områden med bara villor tenderar det dock vara längre till service, butiker, aktiviteter och kultur. Ett barn i staden har och andra sidan behov av en större skolgård, kvalitativ park med lekyta och trygga gång- och cykelvägar för att öka barnets självständiga utevistelse.

Lunds kommun arbetar aktivt för att barn ska ha en god uppväxt. Ett led i den ambitionen är kommunfullmäktiges beslut att barnkonventionen och dess grundläggande principer ska gälla i Lunds kommun samt att konsekvenserna för barn tydligt ska framgå vid alla kommunala beslut. Med barn avses alla som är mellan 0 och 18 år.

Äldre

Äldre är en utsatt grupp. Exempelvis var äldre kvinnor den grupp som var mest utsatt för olyckor i trafikmiljön. Halka vid vinterväglag, ojämn beläggning och uppstickande stenar anges ofta som orsak till singelolyckorna. Mer än hälften av olyckorna sker på gång- och cykelbanor. Av det totala antalet personer som skadas i trafikolyckor utgörs ca 20 procent av äldre personer³. Många äldre vittnar också om att känna sig otrygga och ensamma.

¹ Källa *Vägledning för fysisk planering, Länsstyrelsen Skåne, 2017*

² *Ibid*

³ *Lunds kommuns Valfärdsrapport*

Med stigande ålder förändras den fysiska, och ibland kognitiva, förmågan. Det är vanligt att få mindre ekonomiska resurser. Många blir mer beroende av närhet till vardagsservice när det blir svårare med förflyttning. Boendebehovet förändras, man kan behöva särskilt senior-/äldreboende. I de fall livskamraten inte längre kan bo hemma är det av stor vikt att särskilda boenden är lokaliserade så att partner, vänner och familj kan besöka, utan tillgång till bil. Att kunna behålla sitt sociala nätverk är väsentligt för en god livskvalitet. Prognoserna pekar på en ökad andel äldre. Framtidens äldre kommer vilja fortsätta vara aktiva, vara en del av samhället och de har digital vana. Den fysiska planeringen ger förutsättningar/sätter begränsningar beroende på utfall.

Bostadsformer, boendemiljö och lokalisering

Stadens strukturella uppbyggnad kopplar till stadens sociala klimat. I en socialt sammanhållen stad möts människor från olika sociala grupper i det dagliga livet, polarisering och segregation motverkas genom en både tidsmässig och rumslig överlappning. Bostadsbeståndet sammansättning påverkar vilka möjligheter det finns att kunna anpassa sitt boende efter förändrad livssituation, till exempel kunna hitta en ny bostad i närområdet efter när familjen blir större, eller mindre när barn flyttar hemifrån, eller efter en skilsmässa. För att skapa bra underlag för service och kollektivtrafik samt göra stråk och platser trygga att röra så långt med under de flesta timmar av dygnet och veckan planeras nu mycket funktionsblandad stad, det vill säga att bostäder, arbetsplatser med mera samlokaliseras. Det skapar god närhet till flera av de resurser som analyserats men det innebär också att fler bostäder drabbas av verksamhets trafik och eventuella risker.

Det finns en tendens att det förtätas mer i områden med hyresrätter vilket kan bero på att i områden med äganderätter ofta har en befolkning med goda resurser som använder sin möjlighet att påverka planprocessen. Det finns också tendenser att det byggs hyresrätter i områden som redan domineras av hyresrätter, och att det byggs villor i områden som domineras av villor, vilket ytterligare ökar segregationen och områdenas olika typer av monokulturer. Förtätning innebär fler människor på samma plats vilket ger möjlighet till bättre service men också mindre grönska per capita och mindre privat yta.

Segregation

Bostadssegregation innebär att olika grupper distanseras från varandra och är en del av ett större strukturellt sammanhang, där olika grupper över lag får markant olika möjligheter i livet. Områden med ensidigt utbud av bostadsformer tenderar att skapa en social segregation eftersom det samlar människor med ungefär samma inkomster och livsval. Är det dessutom områden med lägre attraktionskraft, kanske utan service och grönska eller bullerutsatt, och därtill utan genomströmning av människor från andra stadsdelar, tenderar de med sämre socioekonomiska förutsättningar att isoleras hit. På detta sätt kan sociala problem byggas in i själva bebyggelsestrukturen. Ett uttalat mål för den kommunala planeringen är en mångsidig sammansättning av hus typer, upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar i alla olika delar av kommunen. Att ha en bostad är en grundförutsättning för människors självständighet och utveckling. Det finns en växande grupp människor som inte har råd att efterfråga en bostad. Unga, äldre och nyanlända är grupper som har svårare att hitta bostad i rimlig prisklass.

Hälsa

Jämlik hälsa är en stark indikator på social hållbarhet. Samhällsplaneringen har ett stort ansvar att öka den jämlikheten. 2015 tillsatte regeringen Kommissionen för jämlik hälsa. Uppdraget är att lämna förslag som kan bidra till att hälsoklyftorna i samhället minskar, framför allt mellan olika socioekonomiska grupper och mellan kvinnor och män. Till grund för kommissionens uppdrag låg regeringens mål om att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation. I Lunds kommun är ohälsotalet för kvinnor ålder 20-64 i snitt 26 ohälsodagar per år och försäkrad (2016) och för män 16.⁴

För att skapa mer jämlika förutsättningar och hälsofrämjande boendemiljöer är närhet och tillgänglighet till basala behov och funktioner, som service och grönska, av stor vikt. Boendemiljöns kvalitet är särskilt väsentlig för de invånare som inte har möjlighet att röra sig långt hemifrån, utan i vardagen är beroende av en god närmiljö. Barn, funktionsnedsatta personer och äldre är några exempel.⁵

Det finns dokumenterade samband mellan hälsa och tillgång till rekreativa miljöer. Studier visar att miljöer som anpassats för att gynna till exempel fotgängare och cyklister genererar högre fysisk aktivitet hos befolkningen. Att ha grönområden och natur nära bostaden (inom cirka 300 meter) är en skyddande faktor för hälsan. Trivseln i bostadsområdet ökar och den skillnad som annars finns i trivsel i bostadsområdet mellan boende i eget hus (högre trivsel) och i flerfamiljshus (lägre trivsel) är påtagligt mindre då man har tillgång till sådana värden. Studier har visat att det är betydligt mindre hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper i områden med god tillgång till grönområden. Även frånvaron av till exempel buller och olika former av utsläpp från trafik och industri är hälsofrämjande. Att undanta kravet på tyst sida för smålägenheter i bullerutsatta lägen kan skapa hälsoproblem för redan utsatta grupper.

Under uppväxten (förskoleklass till åk 9) tillbringar flickor och pojkar ca 7 000 timmar i skolan och därför kommer skolmiljön att ha stor betydelse för barns och ungas hälsa och välbefinnande, särskilt då förutsättningarna för god hälsa genom livet grundläggs i barndomen. Lunds kommun har gjort egna undersökningar över skolgårdar. Resultaten visar att särskilt flickors utevistelse och rörelsemönster hindras om skolgårdarna är små.

Hälsa och inkomst

Sambandet mellan inkomster och hälsa är väl belagt och är en av de viktigaste faktorerna för skillnader i hälsa. Sambandet mellan inkomster och hälsa bildar en kedja av orsakssamband: från uppväxtvillkor och utbildningsnivå till position på arbetsmarknaden, arbetsvillkor och inkomster.⁶

Inkomst

Med goda inkomster och möjlighet att påverka kan man överbrygga många andra basala funktionsbehov vilket de med sämre inkomster inte har. Studier visar att barn- och unga från resurssvagare hem deltar i föreningsliv i mindre utsträckningen, åker på färre/inga semestrar och så vidare. Med andra ord är man i högre utsträckning hänvisad till närmiljön.

⁴ Källa Kvinnor och män i Skåne 2017, Länsstyrelsen i Skåne

⁵ Källa Lunds kommuns arbete med Välfärdsrapport

⁶ Ibid

Arbetsstillfällena

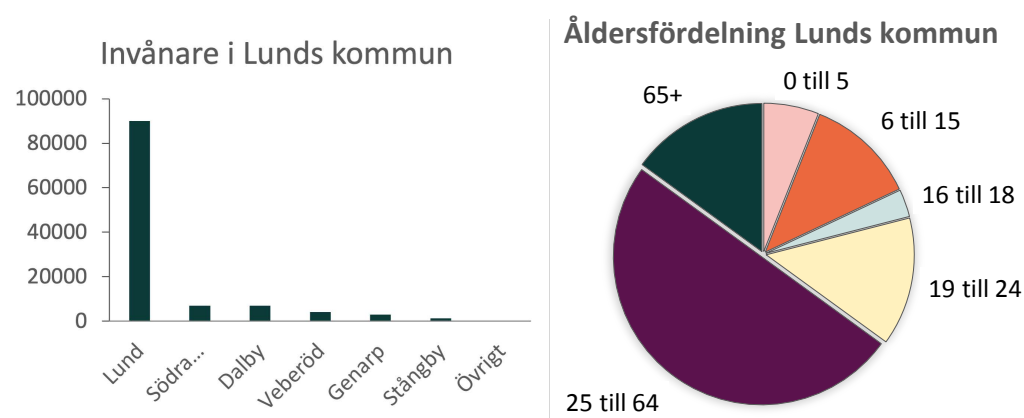
Förvärvsarbete är källan till försörjning, bidrar till identitet och socialt liv. Olika branscher och den geografiska fördelningen av arbetsstillfällena påverkar förutsättningarna för individens vardagspussel. Tidskrävande pendling har visat ge negativa hälsoeffekter och kostar individen fritid och tid med familjen. Lågutbildade och de med tillfälliga anställningar har generellt en svagare ställning på arbetsmarknaden, mindre möjlighet att välja arbetsplats och kan också ha mindre inflytande över arbetstid, till exempel möjlighet till flexitid eller distansarbete. Det kan också vara svårt att nyttja kollektivtrafiken, även om man bor och jobbar hållplatsnära, eftersom kollektivtrafikens trafikering inte alltid tillgodoser oregelbundna arbetstider. Extra tydligt är det för de utsatta grupperna som inte kan välja var de ska bosätta sig i samma utsträckning och som är mer beroende av kollektivtrafiken. För barn och unga definierar föräldrarnas arbetsliv och bostadsförhållandena en stor del av vardagens förutsättningar, liksom hur beroende familjen är av förskola, fritids, släkt och vänner för att lösa vardagen. Ensamstående kvinnor med barn är en extra utsatt grupp.

Vem planerar vi för?

Kommunens invånare

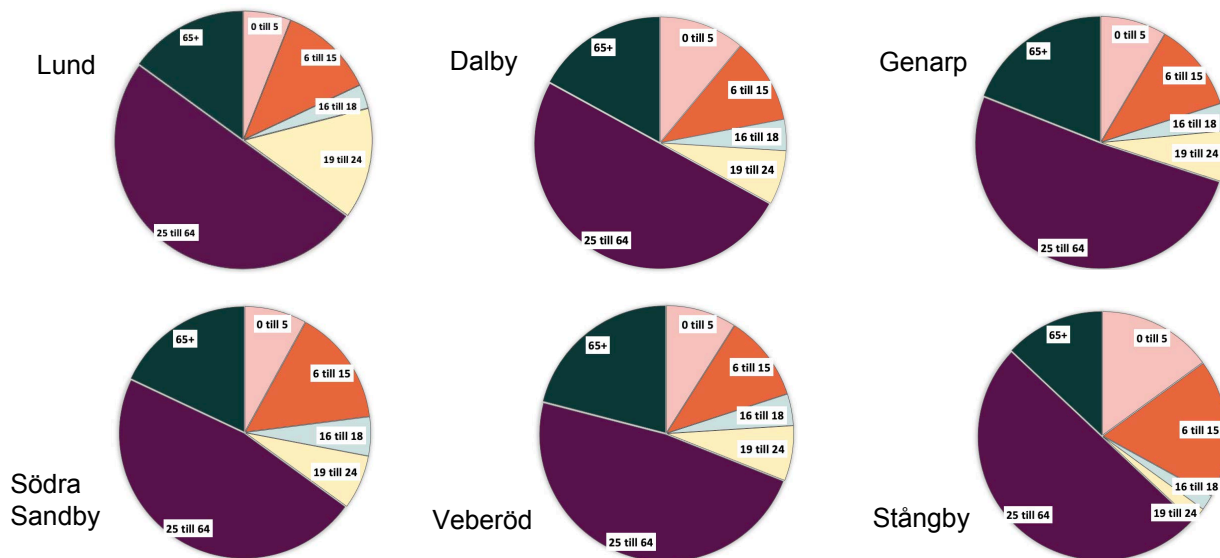
Enligt uppgift (2016) har Lunds kommun drygt 119 000 invånare, 50,3% kvinnor och 49,7% män. Könsfördelningen i kommunen är alltså relativt jämn men några åldersrelaterade skillnader finns. I åldersspannet 0-19 år är andelen män högre. Förhållandet är det omvända i gruppen 65 år och äldre. Jämfört med riksgenomsnittet har Lund en högre andel unga vuxna, något som framträder i särskilt staden. Strax under 20 % av kommunens invånare är utrikesfödda. Kommunens befolkning växer, andelen äldre och yngre ökar mest. Befolkningen blir också mer heterogen.

I Lunds kommun bor ca 95 % av invånarna i någon av kommunens tätorter. Fördelningen mellan män och kvinnor boende i tätort respektive landsbygd är jämn i Lunds kommun, 95 % av kommunens kvinnor respektive män bor i tätort och motsvarande 5 % av kvinnorna och männen bor på landsbygden. Klart högsta andelen av kommunens befolkning bor i Lund med cirka 75 % av kommunens invånare.⁷

Huvuddelen av kommunens invånare bor i Lund. Åldersfördelningen skiljer sig åt mellan Lund och kommunens övriga orter.

⁷ Källa Kvinnor och män i Skåne 2017, Länsstyrelsen i Skåne samt SCB

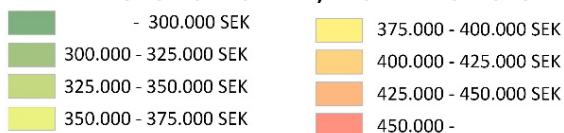

Diagrammen visar tydliga skillnader i åldersstrukturen mellan kommunens orter. Stångby har i särklass högst andel barn där barn i ålder 0-15 år uppgår till över 1/3 av totala invånarantalet. Stångby har även den lägsta andelen äldre, endast 10 %, medan andelen äldre i kommunens övriga ort ligger strax under eller lika med 20 %. Lund har högst andel unga vuxna, vilket förklaras av studenterna vid Lunds universitet. Stångbys särställning förklaras av den pågående utbyggnaden av orten, där den nytillkommande bebyggelsen så här långt uteslutande utgörs av småhus.⁸

Inkomstfördelning i kommunen

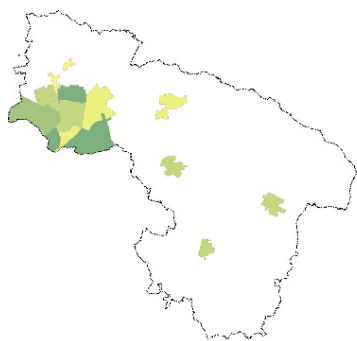
Medianinkomsten i Lunds kommun som helhet uppgår till 254 031 kronor, att jämföra med riksgenomsnittet på 270969 kronor⁹. Det finns geografiska skillnader, och tydliga skillnader mellan män och kvinnor, vilket illustreras i kartorna nedan¹⁰. Medianinkomsten är högre i Lund än i övriga tätorter. Det skiljer cirka 129 000 kr mellan stadsdelarna med högst respektive lägst medelinkomst i Lund. Medelinkomsten i Klostergården utgör 69 procent av medelinkomsten i Vallkärra/Stångby. Män tjänar mer än kvinnor i alla stadsdelar/orter. Lägst medianinkomst har kvinnor i Genarp och Veberöd.

MEDIANINKOMST* STADSDELAR /TÄTORTER I LUNDS KOMMUN

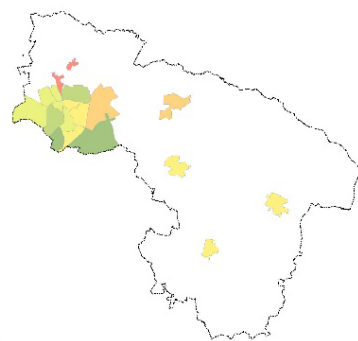

*Avser medianinkomst för personer som är 20 år eller äldre och boende i Sverige den 31/12 uttryckt i 2016 års priser. Inkomstmättet som används kallas för Sammanräknad förvärsinkomst och består av inkomst av tjänst och inkomst av

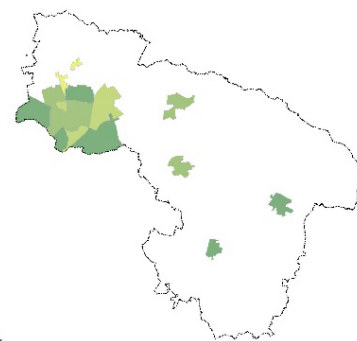
näringsverksamhet. I inkomst av tjänst ingår förutom löneinkomster också inkomster från pension, sjukpenning och andra skattepliktiga ersättningar från Försäkringskassan.

MEDIANINKOMST
BOENDE I KOMMUNEN

MEDIANINKOMST
MÄN BOENDE I KOMMUNEN

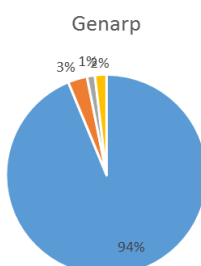
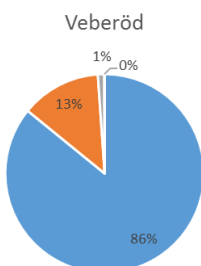
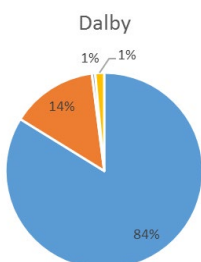
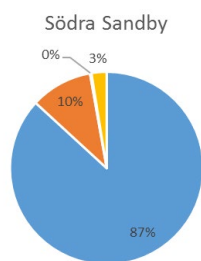
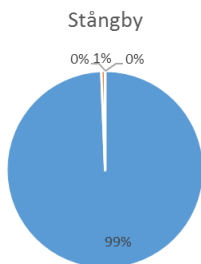
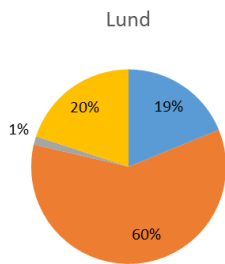

MEDIANINKOMST
KVINNOR BOENDE I KOMMUNEN

⁸ Befolkningsdata SCB 2015

⁹ källa Ekonomifakta 2018-02-22

¹⁰ SBC befolkningsdata 2016

Utbildningsnivå

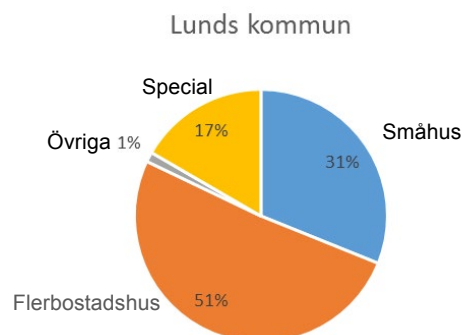
Kommunens invånare har hög utbildningsnivå jämfört med rikssnittet och Lund har gott rykte som skolkommun. I Lund finns idag fyra gymnasieskolor, en femte planeras och elevunderlaget kommer även från flera grannkommuner. Lunds universitet innebär geografisk närhet till högre studier.

4.3 Social hållbarhetsanalys - fördelning av resurser

Bostäder

Nuläge

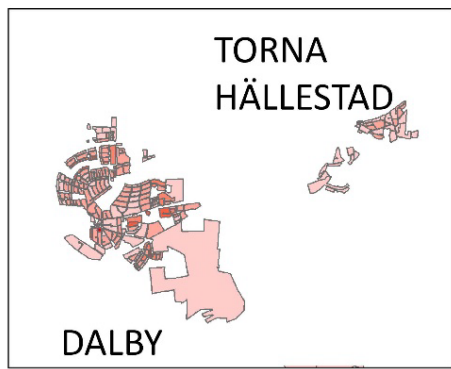
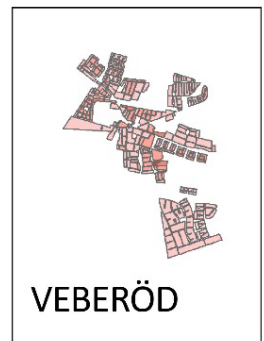
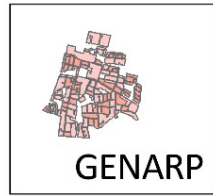
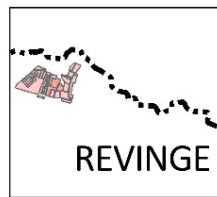
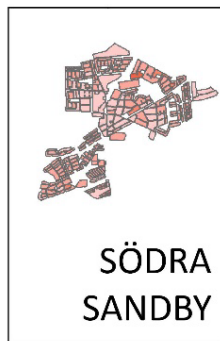
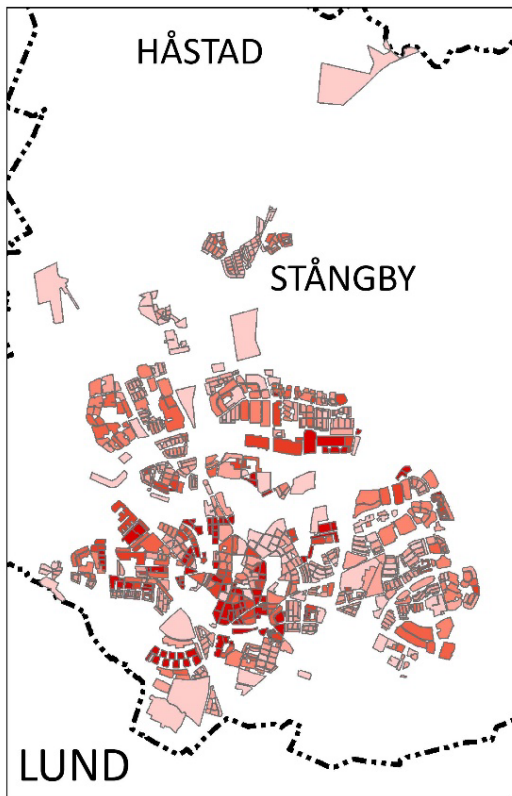
År 2015 fanns det något under 60 000 bostäder i Lunds kommun. Antalet bostäder totalt i staden var år 2013 fyra gånger så stort som det totala antalet i tätorterna utanför. I staden dominerar boende i flerbostadshus och i de mindre tätorterna dominerar småhus. I Lund är utbudet varierat med ca 45 procent hyresrätter, 30 procent bostadsrätter och 25 procent äganderätter. Högst andel hyresrätter finns i Norra Fälleden och Centrala staden med ca 70 respektive 60 procent. Bostadsrätterna är vanligast i Möllevången, 65 procent, medan Nöbbelöv har störst andel äganderätter i staden, med nära 35 procent. Tuna, Centrala staden, Norra Fälleden samt Järnåkra/Nilstorp och Väster är stadsdelar med stort antal studentbostäder. Cirka 35 procent av hyresrätterna i kommunen (ca 9 000 lägenheter) ägs av allmännyttan, Lunds kommuns fastighets AB (LKF).¹¹ Stångby har i särklass flest småhus, med också i Genarp och de övriga östra tätorterna är andelen småhus klart dominerande. I de mindre orterna råder brist på mindre bostäder och andra upplåtelseformer än äganderätt. Den brist som finns på bostäder är särskilt påtaglig för grupper som är nya på bostadsmarknaden såsom unga, nyanlända, men även för äldre som vill flytta till en mer tillgänglig bostad.

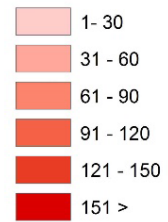
Diagrammet ovan visar bostadsbeståndets sammansättning för kommunen. Diagrammen i sidan visar bostadsbeståndets sammansättning ortsvist.

Korrelationen mellan bostadsbeståndets struktur och befolkningstäthet är tydlig. Högst täthet, både sett till invånarantal och antal bostäder per hektar, finns i Lund. Lund har också den högsta andelen flerbostadshus. Det finns också en tydlig koppling mellan bebyggelse, befolkning och behovet av samhällsservice, inte minst viktigt när det gäller att kunna möta framtida skolbehov.

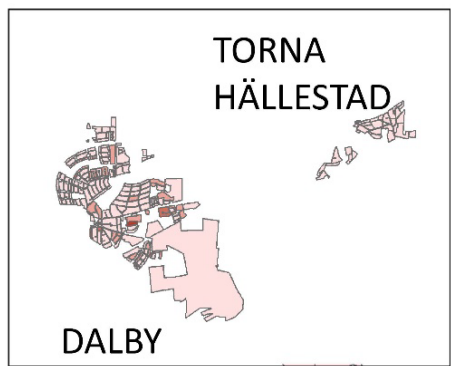
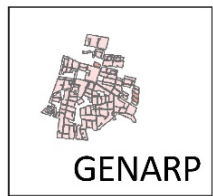
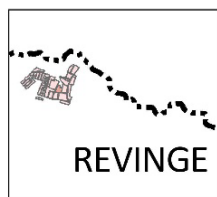
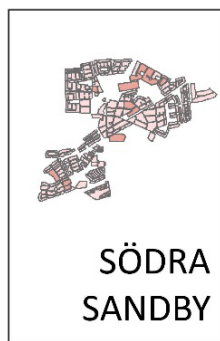
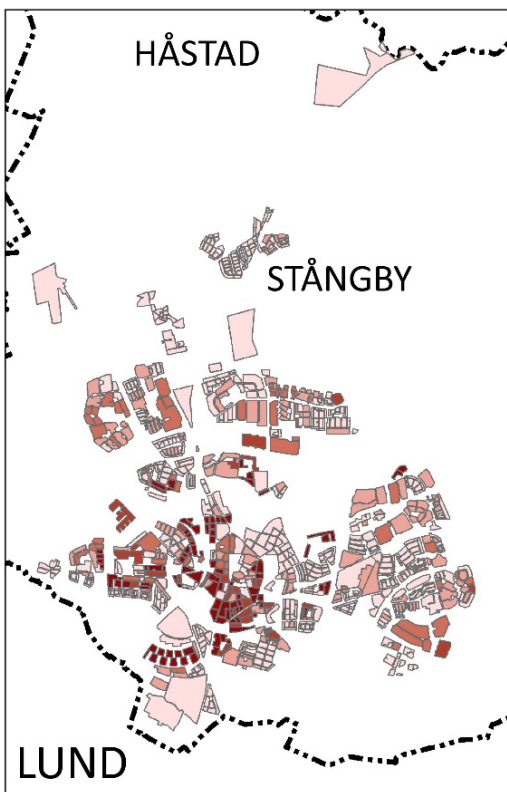
¹¹ källa Bostadsmarknadsanalys för Lunds kommun (2014-12-08).

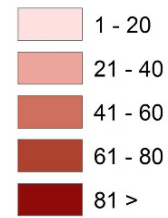
INVÅNARE PER HEKTAR

Befolkningstäthet ortsvis

ANTAL BOSTÄDER PER HEKTAR

Bebyggelsestäthet, antal bostäder per hektar, ortsvis

Som redovisas ovan finns det en obalans i bostadsutbudet i flera av kommunens orter och därmed också en möjlighet att tillkommande bebyggelse kompletterar det befintliga beståndet. Det finns en tydlig koppling till social hållbarhet mellan bostadsutbudet, såsom bostadsstorlek/boendekostnad, och befolkningssammansättningen. Ensartat bostadsutbud riskerar att leda till segregation.

Segregation i Lunds kommun

Bostadsutbudets struktur, med småhus/äganderätts dominerade stadsdelar och orter, och i andra delar flerfamiljshus, tenderar att gruppera invånare med likartade behov och livsval. Därtill finns skillnader i kostnadsnivå vilket relaterar till betalningsförmåga och därför även grupperar efter inkomst. Genarp och Veberöd har lägre inkomstnivåer än kommunens övriga orter. Mest tjänar boende i delar av Lund. Ett ensartat bostadsutbud innebär då att invånare ur olika inkomstgrupper i mindre grad möts i vardagen.

Mycket beroende på att Lund har en hög andel utbildad befolkning finns egentligen få områden i Lund som utmärker sig som särskilt resurssvaga. I många andra städer har miljonprogramsområdena utmaningar med utanförskap men i Lund fungerar också dessa. Däremot har Lund ett högt kostnadsläge, till följd av stor efterfrågan från en dominerande resursstark befolkning. Det är lång kötid till allmännyttan, där invånare i kommunen kan ställa sig i kö. Alla har inte möjlighet att hitta en bostad i kommunen och det är en hög tröskel in på bostadsmarknaden. Att hitta ett större boende i överkomlig prisnivå i staden kan till och med vara svårt för medelklassen. Detta utestänger stora grupper och i Lund kan det därför talas om en segregation – fast åt motsatt håll från vad traditionellt sett betraktas som segregation.

Planen fram till 2040

Planeringsinriktningen att främst växa genom förtätning ökar bebyggelsestätheten och befolkningstätheten i kommunens tätorter. Andelen flerfamiljshus ökar. I Lund innebär det en ökning av bostäder i en kategori som redan har en relativt hög andel. Det finns en risk för mer konflikter till följd av ökad täthet, mindre grönska och större skillnad mellan stad och land.

Översiktsplanens inriktning är att binda ihop staden och tätorterna socialt och rumsligt. I de mindre tätorterna skulle en ökad andel flerfamiljshus innebära att bostadsutbudet breddas, särskilt om lägenhetsstorlekarna också varierar, medan en fortsatt ökning av andelen småhus i de mindre orterna inte bidrar till ett bredare bostadsutbud.

Hur väl de nya bostäderna matchar det demografiska behovet är svårbedömt och befolkningsutveckling och bostadsutvecklingen påverkar därtill vartannat. Huruvida de framtida bostäderna möter behovet beror bland annat vad som kommer till stånd avseende bostädernas storleksfördelning, upplåtelseform och boendekostnad. Trenden att fler barnfamiljer väljer att bo i staden ökar behovet av större lägenheter men boendekostnaden spelar in, alla har inte råd att efterfråga större bostäder oavsett behov. Det finns risk att lågavlönade inte har råd, och söker sig till boenden i mer perifera lägen, med ökad pendling som konsekvens.

Översiktsplanen anger planeringsriktlinjer som syftar till att stärka stadslivet och möten invånare emellan, i vardagen. Om planeringen för stadsliv samordnas med en tydlig ökning av mångfald i bostadsutbudet, dels genom komplettering av saknade bostadsformer i befintliga områden, dels genom att nya områdets innehåll ges en stor variation, kan bostadssegregationen minska och det sociala klimatet kan stärkas.

Alternativ

Lund har kapacitet att ta en än större andel av det bedömda bostadsbehovet än föreslagna 2/3. I planförslaget görs vägvalet att det är viktigt för övriga orters och landsbygdens samlade attraktivitet att det byggs även utanför Lund för att möta befintliga invånarnas skiftade bostadsbehov genom livet, behålla underlag för lokal service och handel samt kunna erbjuda olika typer av boendemiljöer, t.ex. mer naturnära, i Lunds kommun. Att ytterligare koncentrera de framtida bostäderna till Lund driver urbaniseringen och riskerar polarisering mellan stad-land, att de övriga tätorterna marginaliseras.

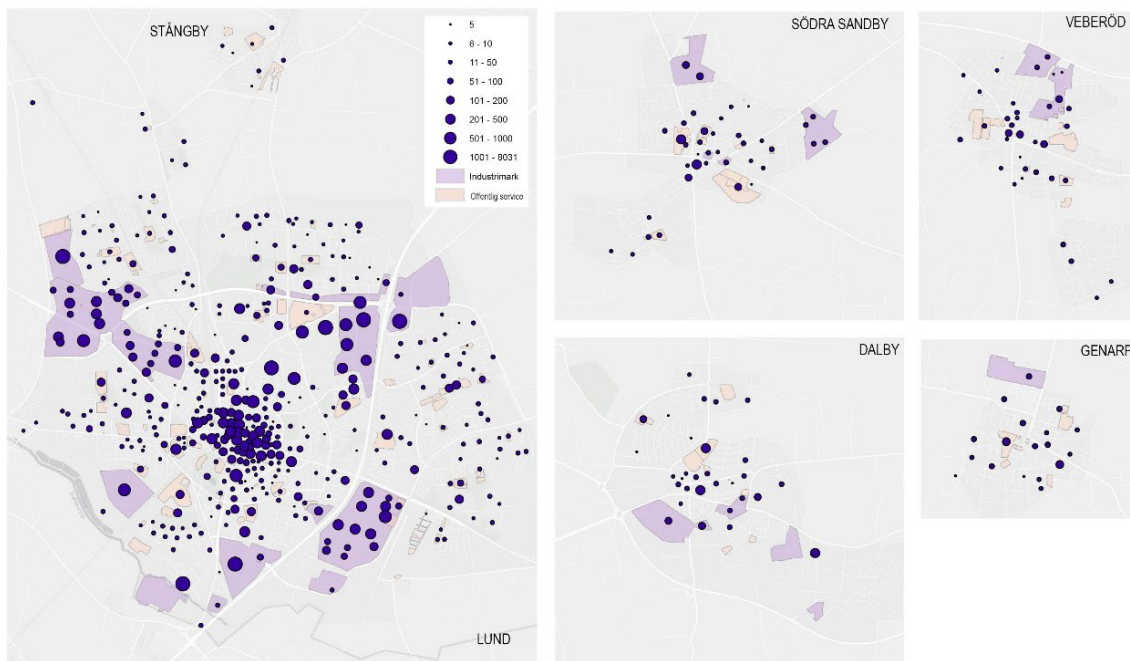
Nollalternativ

Alternativet innebär glesare bebyggelsestrukturer i Dalby, men framförallt i Veberöd, vilket bedöms minska förutsättningarna för bredare variation i det lokala bostadsutbudet. En lägre täthet i utbyggnadsområdena innebär mindre ökning i invånarantal. Stångby växer mer i nollalternativet, ytmässigt men även med mer blandat innehåll eftersom orten får ett bättre kollektivtrafikläge än Dalby. Möjligheten till större social mångfald ökar i Stångby. Enligt planen växer Veberöd med 1200 bostäder fram till 2040 främst genom förtätning och i luckor i bebyggelsen. Men i ett nollalternativ beräknas kollektivtrafiken inte förstärkas på samma sätt, varför bebyggelsen inte blir lika tät. Antalet bostäder i Veberöd är därmed lägre i nollalternativet.

Arbetsstillfällena

Nuläge

Lunds kommun har något under 60 000 arbetsstillfällen (2015). Huvuddelen, över 90 %, är lokaliserade till Lund, där det finns stora arbetsgivare bland både privat och offentlig sektor. Kunskapsstråket samlar det kunskaps- och forskningsdrivna näringslivet och omfattar idag mellan 20 000- 25 000 arbetsstillfällen. I kommunens övriga tätorter finns sammanlagt drygt 5 % av kommunens arbetsplatser. Som jämförelse bor cirka 80 % av kommunens invånare åldersgrupp 18-64 år i Lund. Också branschammansättningen skiljer sig åt mellan staden och de övriga orterna.

Fördelning av arbetsstillfällena i kommunens större orter (2015).

Planen fram till 2040

Inriktningen mot mer funktionsblandad stad bedöms få störst genomslag i Lund eftersom det är här kommunens största efterfrågan på företagsetableringar finns. I Kunskapsstråket finns kapacitet för mer än bedömd efterfrågan på stadsintegrerade arbetstillfällen. Arbetsplatser här, och i Lunds stadskärna, har god tillgång till kollektivtrafik och anställda kan ta del av stadens övriga utbud. Publika verksamheter ska enligt planförslaget lokaliseras till platser med god tillgång till kollektivtrafik och god tillgänglighet för gående och cyklister. Det persondrivna näringslivet, t.ex. arbetstillfällen inom vård, skola omsorg, korrelerar med bostadsutbyggnad. Också här ökar Lund mest.

Invånare i Lund har störst möjlighet att få nära mellan bostad och jobb, och till vardagsnära service som gör det enklare att få ihop vardagspusslet. Framför allt för ensamstående föräldrar är tidsgeografin av stor betydelse för att möjligheten att kunna förena arbete, särskilt heltidsarbete, och familj. Stadsomvandling av äldre industriområde till funktionsblandad stad i Västerbro, Källby, Dalby och Södra Sandby innebär att flera traditionella industriverksamheter måste omlokaliseras, och då till mer perifera lägen. För de anställda inom industriverksamheter minskar tillgängligheten med kollektivtrafik och närhet till annan service. Dock innebär det inte nödvändigtvis att antalet arbetstillfällen minskar – detta beror på utfallet av den framtida blandstadens sammansättning.

Planeringsinriktningen att kunna erbjuda ett varierat utbud av lokaliseringar, i olika priser och lägen, syftar till att möta ett mångfacetterat näringslivs behov. Det innebär att också mindre kapitalstarka branscher/sektorer med lägre lönelägen ska kunna hitta sin plats i kommunen. Intentionen kan motverkas av förtätningsstrategin, som kan leda till gentrifiering också av arbetsställen. Gastelyckan föreslås från en framtida arbetsplatsinriktning istället för industrianvändning. Detta för att möjliggöra ett mer varierat innehåll, och att etablerade verksamheter med tidsbegränsade bygglov ska ges möjlighet att finnas kvar.

Nya verksamhetsområden föreslås på flera ställen, bland annat i västra Lund, i sydöstra Lund, norra delarna av Veberöd och Södra Sandby och i östra Dalby. Flera ligger i anslutning till det regionala vägnätet och med möjlighet till kollektivtrafikförsörjning men inte alla. Det finns en risk att företag/branscher med lägre lönenivåer lokaliseras till områden utan kollektivtrafiktillgång och annan service. Förslaget industriområde i östra Dalby ligger perifert.

Alternativ

Under samrådet framkom att större hänsyn borde tas till åkermarken, att markanspråket måste minskas och att ytkrävande verksamheter inte bör beredas plats runt Lund/ på åkermark. Sydvästra Skåne kan ses som en gemensam arbetsmarknad. Om inte nya verksamhetsområden tillåts finns en risk att viktiga men mindre kapitalstarka branscher försvinner från Lund och att särskilt lågavlönade får längre pendling. Den regionala segregationen på arbetsmarknaden förstärks.

Nollalternativ

Blandstadsinriktningen är mindre uttalad i nollalternativen men de större stadsutvecklingsprojekten, såsom Brunnshög och Ideon i Kunskapsstråket och Västerbro är alternativen lika, liksom i de mindre tätorterna och även avseende nya verksamhetsområden. Dock är förutsättningarna för fler arbetstillfällen något sämre i Dalby och Veberöd i nollalternativet eftersom Simrishamnbanan inte har kommit tillstånd inom

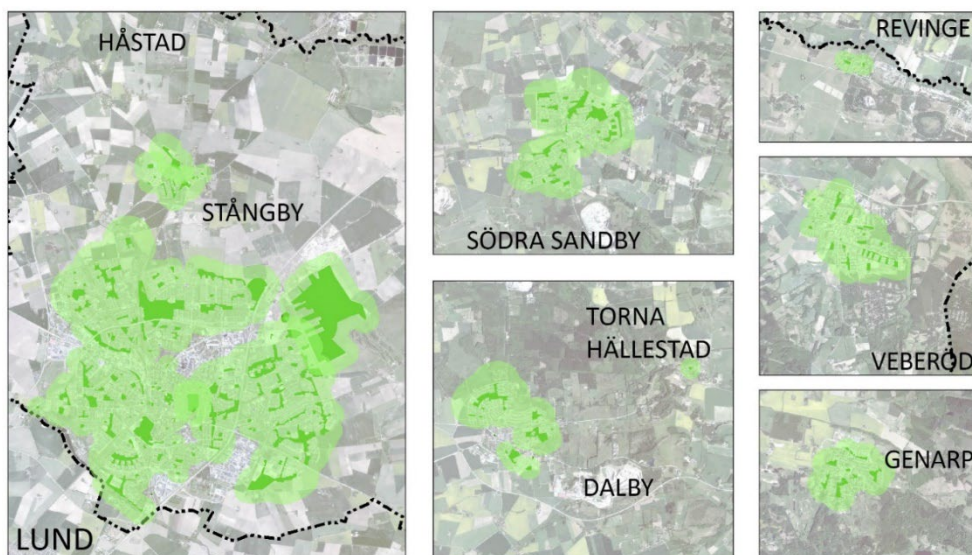
planens tidshorisont. I nollalternativet består industrimarksinriktningen i väster om järnvägen i sydvästra Lund. De befintliga industrijobben där har mycket god kollektivtrafiktillgång, men innebär troligen färre arbetsplatser i ett starkt kollektivtrafikläge. Ett nytt industriområde tillkommer mellan Vallkärra och väg 108, vilket, i jämförelse med planförslagets område något längre söder ut, har sämre möjlighet till kollektivtrafikförsörjning inom planens tidshorisont och sämre tillgång till service i närområdet för anställda.

Grönska och rekreation

Nuläge

Lunds geografiska läge mitt i jordbrukslandskapet innebär liten tillgång till allemansrättslig mark i närmiljön för stora delar av kommunens befolkning. Även tillgången till allmänna gröna miljöer i Lunds stad är relativt låg jämfört med riket. Det är främst brist på stora grönområden, större än 10 hektar. Området kring Höje Å och reningsverksdammarna är ett ytterst viktigt område för rekreation och tillgång till vatten. I tätorterna Dalby, Södra Sandby, Veberöd och Genarp är tillgången på allemansrättslig mark betydligt bättre och har en mycket stor betydelse för invånarnas tillgång till rekreativmöjligheter. Däremot finns också här några brister på tillgång till regelrätt parkmark.

Lunds kommun strävar efter boende ska ha tillgång till en mindre gröning inom 200 meter från bostaden samt tillgång till större park, minst en hektar, inom 300 meter från bostaden. Varje stadsdel ska ha en stadsdelspark. Kartorna nedan visar att de allra flesta boende i tätorterna har tillgång till åtminstone en parkkategori nära sin bostad. Det är relativt få invånare som helt saknar parktillgång men å andra sidan också relativt få som har tillgång till samtliga parkkategorier.

Parktillgång i kommunens större orter idag. Kartorna visar att de allra flesta har tillgång till minst en parkkategori nära sin bostad. I flera orter finns också tillgång till bostadsnära natur, vilket ej visas ovan. När tillgång till gröning (0,2-1 hektar stor) inom 200 meter respektive tillgång till närpark/större park inom 300 meter från bostaden uppstår fler luckor än i den sammanlagda bilden.

ORT	TILLGÅNG TILL ALLA PARKSLAG	INGEN PARK-TILLGÅNG
Lund Stad	20 %	15 %
Stångby	0 %	4 %
Södra Sandby	21 %	5 %
Dalby	2 %	34 %
Veberöd	17 %	16 %
Genarp	13 %	9 %

Analysen visar brist på parkmark i delar av Södra Innerstaden i Lund, till viss del i centrala Dalby, Idala i Veberöd samt i renodlade industri- och arbetsplatsområden. Idalaområdet kompenseras av god tillgång till naturmark. Dalby ligger i anslutning till Skrylle och fäladsmarkerna i Rökepipan men från de centrala delarna är avstånden längre än rekommenderade avstånden på 200 respektive 300 meter. Bristen på grönstruktur i verksamhetsområdena bör särskilt uppmärksammas där annan markanvändning, som inkluderar bostäder, föreslås. I Stångby har analysen i tabellen ovan inte tagit med framtida parker och därför saknas ännu planerade parkkategorier som kommer att anläggas, bland annat en större stadsdelspark. Exemplet från Stångby understryker behovet av att anlägga grönstruktur tidigt under utbyggnadsprocesser.

Planen fram till 2040

Lund, i likhet med de flesta andra tillväxtkommuner, växer genom förtätning. Det finns risk för brist på vardagsnära grönska när förtätning, teknisk infrastruktur med mera också konkurrerar om utrymmet. Det innebär att befintliga grönområden som bedöms ha låg kvalitet bebyggs och mindre och färre grönytor leder till mindre utevistelse och därmed sämre psykisk och fysisk hälsa, särskilt hos barn. Lund är en av de mest förtätade städer i Sverige, sett till grönyta per invånare samt grönytornas andel av tätortsarean. Planeringsinriktningen är att höja kvalitén på fler befintliga grönytor i strategiska lägen och utveckla dem mot att bli mer multifunktionella samt att sammanbinda dem med gröna kopplingar. Detta leder till tryggare promenad- och cykelstråk och kan delvis motverka negativ effekt av något minskade grönytor. För att kompensera grönytebortfall och minska betydande påverkan på barns rörelsefrihet utomhus behövs dock samtidigt skolgårdarnas storlek framförallt i staden Lund få tillåtas vara stora. Många f.d. industriområden tas i anspråk för förtätning. Industrimarken måste saneras för att inte skapa hälsorisker.

Förtättningsinriktningen leder till att fler kommer att dela på den vardagsnära grönstrukturen. Ny parkmark behöver tillkomma, särskilt i delar av Lund, Stångby och Dalby, där nya utbyggnadsområden planeras. För Idala bör den naturnära rekreationen säkerställas. Ny parkmark planeras, till exempel i Stångby, Västerbro och Brunnsög. Det finns brist på vardagsnära rekreativ grönska vid förtätning.

Alternativ

Den tätortsnära åkermarken skulle kunna göras ytterligare mer tillgänglig, både genom att fler ytor avsätts för park/natur men också genom tät struktur av gångstråk som gör det möjligt att röra sig i brukningslandskapet. Här skulle behov av lugn, rymd och icke-programmerad karaktär kunna mötas.

Det finns också exempel på stadsdelar som byggts helt bilfria. Där finns potential för mer plats åt grönska och lek möjligheter för barn att i högre grad använda hela utrymmet mellan husen.

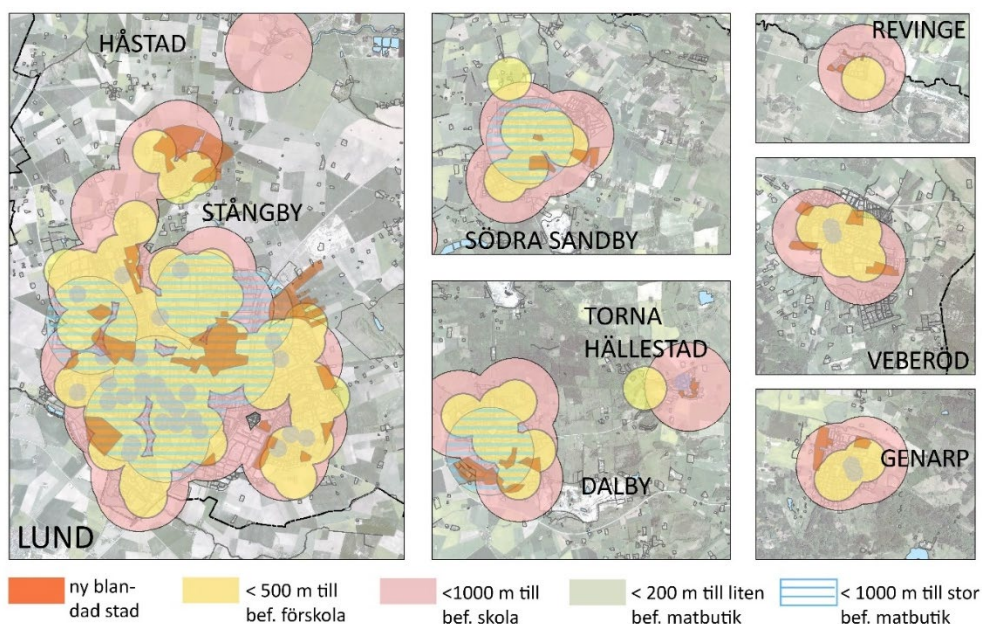
Nollalternativ

Nollalternativet innehåller inte samma ställningstagande för grön- och blå infrastruktur som planen gör. Om planen inte genomförs finns heller inte samma stöd för att skydda strategiska grönytor och möjligheterna att koppla samman grönytor genom sammanhängande stråk tappas.

Vardagsservice: skola, förskola, vård, omsorg, handel samt idrott och kulturutbud

Nuläge

Det människor behöver i sin vardag hanteras av flera olika aktörer, kommun, t.ex. skola/förskola, bibliotek, idrottsanläggningar, region Skåne, t.ex. vård, tandvård, kollektivtrafik, och det privata näringslivet, t.ex. tillgång till matvarubutik. Tillgång till vardagsservice i närmiljön är generellt sett god i kommunens större orter. Bäst tillgång till vardagsnära service finns i Lund. Det är också en tillgänglighetsfråga, att kunna ta sig till den ort servicetillgången hänvisas till. Sämst tillgång till vardagsnära service har invånare i mindre orter, byar och landsbygd, och då är barn, äldre och de utan tillgång till bil mest exkluderade. Skillnaderna i tillgänglighet innebär också olika förutsättningar att kunna ta del av den valfrihet som finns att välja vårdcentral, tandläkare och så vidare. Geografisk närhet är inte heller en garanti för tillgång, exempelvis kan det vara brist på platser i närmsta skola/förskola. Delar av vardagens servicebehov kan idag säkerställas via tjänster på nätet. De flesta har tillgång till bredband, men täckningen är sämre i mindre orter och på landsbygden.

Planen fram till 2040

Fler invånare innebär ökat behov av samhällsservice. Blandstadskonceptet inrymmer dessa men planförslaget pekar på behovet att ta fram en plan för samhällsservicen och dess markbehov. Planförslaget förordar att kollektivtrafik, handel och service samordnas, i orternas centrum. En utmaning när orter växer genom förtätning är att kunna få

plats med ytkrävande nya anläggningar, till exempel skola, idrottsplaner och parker. Det finns då risk för de hamnar i perifera lägen. Andra gånger kan det handla om minskat behov beroende på förändrad befolkningssammansättning. Om elevunderlag saknas kan skolor/förskolor komma att slås samman, med ökat avstånd för eleverna som följd.

Andra delar av den vardagsnära service ligger på andra aktörer. Vårdcentraler och folktandvård är inte enkelt tillgängligt i alla delar av kommunen. Planförslaget anger inte heller hur detta ska förbättras. För de som är beroende av tillgång till vård är det en trygghetsfaktor.

Planförslaget anger att matvarubutik bör placeras i lägen med god tillgänglighet gör gående, cyklister och kollektivtrafik. För att kunna erbjuda handel/service behövs kundunderlag. I de mindre orterna är köpkraften lägre. Trenden att allt större enheter krävs för lönsamhet hotar service främst i mindre orter och stadsdelscentrum. Nät-handel konkurrerar generellt med de fysiska butikerna men erbjuder också möjlighet att få tillgång till varor och tjänster. Om orter förlorar sin matbutik, försvinner också socialt viktiga mötesplatser. De grupper som får svårast att få sina vardagsbehov tillgodosedda är de grupper som inte har möjlighet att enkelt ta sig till andra alternativ, eller som har svårt att ta del av service på nätet.

Alternativ

Planförslagets inriktning är att bygga fram bärighet för vardagsnära service. Ett alternativ kan vara att istället möta det vardagsnära behovet med flexibla lösningar och obemannad service för att kunna erbjuda tillgång till mer service i stadsdelcentra och i orterna utanför Lund. Det finns exempel från andra håll på sjukvård och tandvård i buss, obemannad matbutik med mera.

Nollalternativ

När det gäller tillgång till vardagsservice bedöms nollalternativet i stora drag jämförbart med planförslaget, förutom för Stångby där behovet av service är mycket större i nollalternativet. Nollalternativet bedöms få en något glesare bebyggelsestruktur i orterna utanför Lund vilket i sin tur ger mindre underlag för service och längre avstånd till densamma.

Mobilitet och tillgänglighet

Nuläge

Enligt resvanundersökning *”Resvaneundersökning i Skåne 2013, påbyggnad av kommunresultat för Lunds kommun”* är bil det vanligaste färdmedlet för både män kvinnor i Lunds kommun men färdmedelsfördelningen skiljer åt i flera avseenden. Kvinnor reser i betydligt mindre utsträckning med bil än vad män gör och i betydligt större utsträckning med buss och cykel. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att tillgodose resbehov och tillgänglighet också för grupper som inte har tillgång till bil.

Kollektivtrafiken i kommunen består av tåg, regionbuss och stadsbuss, snart också spårväg. Lund och Stångby har tillgång till tågtrafik. Stadsbuss finns i Lund. Övriga tätorter har regionbusstrafikering. Mindre byar och landsbygden saknar bitvis kollektivtrafik tillgång. När samtliga kollektivtrafiktrafikslag inkluderas bor 91,8% av kommunens kvinnor respektive 89,1% av männen i ett hållplatsnära läge.

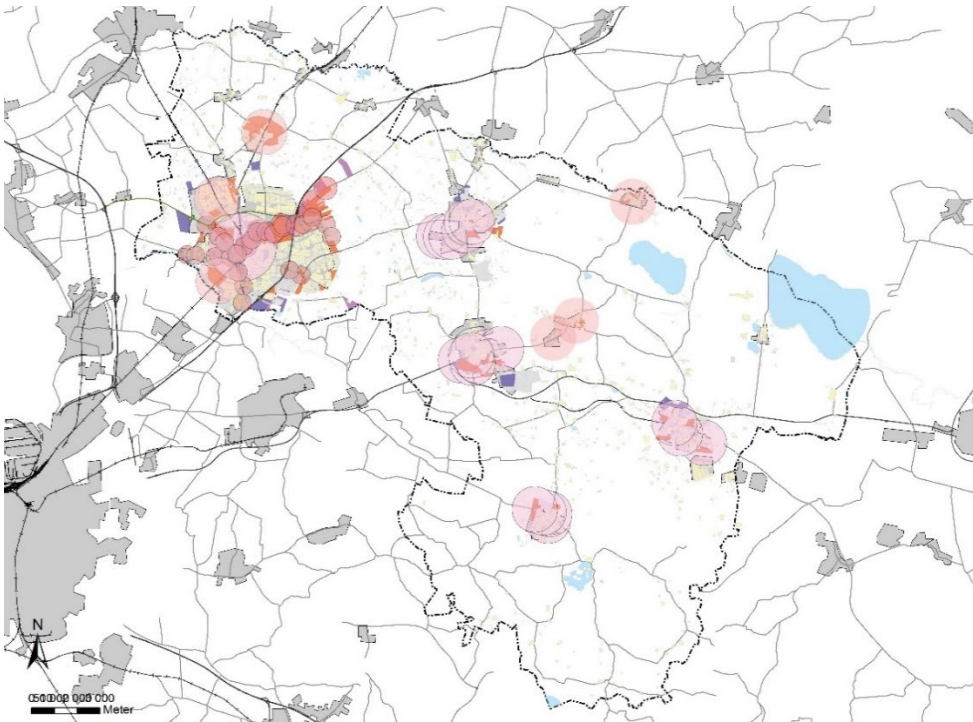

Bild: Kartan visar medianinkomst och hållplatsnära lägen; för tåg (1500 meter Lund C, 1000 meter övriga), spårväghållplats (500 m) och regionbuss, 400 meter i Lund respektive 1000 meter i övriga tätorter. Läggs täckning av stadsbuss på i Lund är i stort sett hela staden att se som hållplatsnära läge. Planförslagets utbyggnadsområden visas också: orange- ny blandad stad, mörklila ny verksamhetsmark och ljuslila- nytt arbetsplatsområde.

Tillgängligheten med kollektivtrafik påverkas också av turtäthet, restid och antal byten. Region Skåne anger 45 minuters restid till arbetsplats som ett mått i målformuleringarna "Det flerkärniga Skåne". Malmö, Lund och Helsingborg anges som särskilt viktiga att nå eftersom huvuddelen av sydvästra Skånes arbetsplatser finns i de tre städerna.

I kommunen är kollektivtrafikförsörjningen relativt god även sett till restid och turtäthet. I Lund är det delar av Norra Fäladen, Östra Torn och Linero som saknar direktkoppling till den regionala arbetsmarknaden. Stadsbuss till Lund C tar cirka 20 minuter. Bland de östra tätorterna framträder Genarp med markant sämre kollektivtrafikförsörjning. Buss till kommunens huvudort, det vill säga Lund, tar ca 40- 50 minuter och kräver ett byte i Staffanstorp eller Dalby. För gymnasieungdomar innebär detta en extra svårighet eftersom skolkortet har en tidsbegränsning kvällstid som gör att man inte kan stanna kvar efter skoltid särskilt länge, om man inte kan betala själv eller har någon som hämtar.

Tillgång via kollektivtrafik innebär olika förutsättningar för tillgänglighet ekonomiskt sett. För den service som är möjlig att erbjuda enbart i de större orterna eller bara i Lund finns skillnader i reskostnad, mellan olika stadsdelar och orter i kommunen. Ekonomiskt svaga grupper har sämre förutsättningar att ta del av det samhället erbjuder.

Planen fram till 2040

Planförslagets stora utbyggnadsområden ligger samordnar med starka kollektivtrafiklägen, Källby – kommande pågatågsstation, Brunnsnäs - spårvägen som ryggrad, Väs-

terbro- centrum/Lund C nära, Stångby- station och Dalby- station. Spårvägen förändrar förutsättningarna för busstrafiken mellan Lund och de östra delarna av Malmö samt mellan Södra Sandby och Lund, där det idag finns starka bussförbindelser.

Vald planeringsinriktning, att bygga i kollektivtrafiknära läge, innebär att fler kommer att bo i kollektivtrafiknära läge men det driver också urbaniseringen vidare. Landsbygden och Genarp riskerar att marginaliseras.

Planeringsinriktningen att all resandeökning ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik innebär att kollektivtrafiken behöver stärkas generellt. Detta är i sin tur gynnsamt för de som inte har tillgång till bil; barn, unga och de som inte har råd eller har valt bort bil som färdmedel.

Med ökande täthet och föreslagen blandstadsinriktning finns risk att trafiken, även tyngre trafik, ökar nära bostäder. Detta drabbar alla i form av sämre luft, ökat buller och otrugg trafikmiljö, och främst barn hindras i sin rörelsefrihet. Trafikbarriärer och normer för när man kan låta barn gå själva sätter gränser.

Alternativ

Planeringsinriktningen utgår från fortsatt ökat resande, och fokuserar mycket på arbetspendling. Förändringar i hur vi arbetar i framtiden kan ge förändrade planeringsförutsättningar. Resor görs också till service, vård och fritidssysselsättning, vilket bör beaktas i högre grad.

Nollalternativ

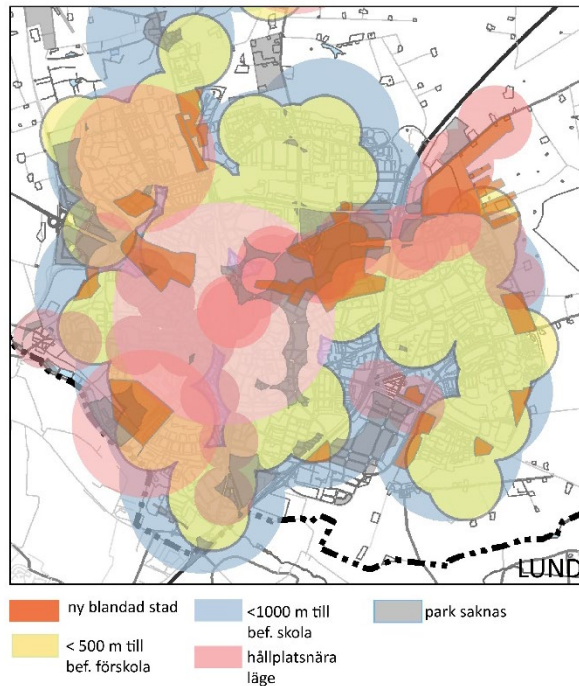
Också nollalternativet har fokus på bebyggelseutveckling i bilsnåla lägen men det starka kollektivtrafikläget vid kommande pågatågsstation i sydvästra Lund utnyttjas i mindre grad. Dalby och Veberöd får inte spår utan kollektivtrafiken försörjs via buss. Stationslägena blir därmed mindre starka men å andra sidan kan busslösningen ge fler hållplatsnära lägen inom orterna samt att hållplatslägen på landsbygden blir kvar.

4.4 Ortsvis sammanfattning

Nedan sammanfattas förutsättningar och sociala konsekvenser av planförslaget i kommunens större orter. Det är avstånd till olika funktioner som studerats. Inte funktionernas kvalitet, eller kapacitet.

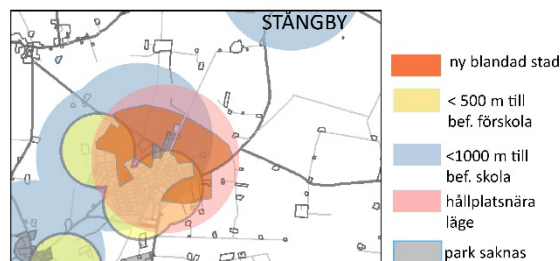
Lund

- Buss, skola och grönska i Lund är rimligt vältäckt
- Regionbussen missar primärt delar av Norra Fälleden (låg inkomst) och Vallkärra, Gunnesbo, Nöbbelöv och Stångby har tågstationer
- Östra delen, Värpinge samt Nöbbelöv saknar större livsmedelsbutiker, liksom delar av östra Lund- planerat på Brunnsberg
- Östra Norra Fälleden (låg inkomst) samt runt Dalbyvägen och motorvägen saknas förskolor
- Förtättningsinriktningen innebär att fler ska dela på stadens parker och offentliga rum – behöver utvecklas.

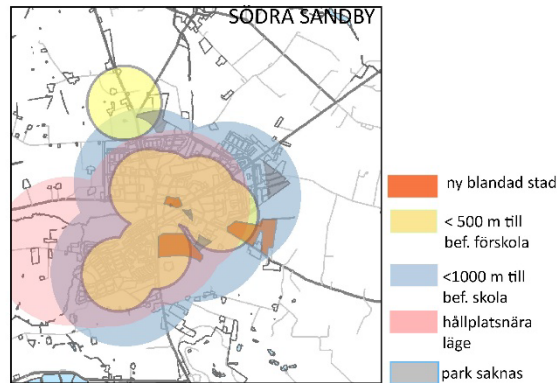

Stångby

- Skola 0-6 täcker väl, högstadium saknas
- Förskola rimlig täckning
- Tågstation och stadsbuss ger god täckning av kollektivtrafik
- Medianinkomsten är mitt i intervallet, men sett till enbart män ligger den i högsta intervallet
- Absolut dominans av småhus, nära 100 %.
- Ny bebyggelse kan ge mer variation i bostadsbeståndet som idag domineras av småhus
- Utbud av kommersiell service är lågt
- Viss parkbrist, men mer park planeras

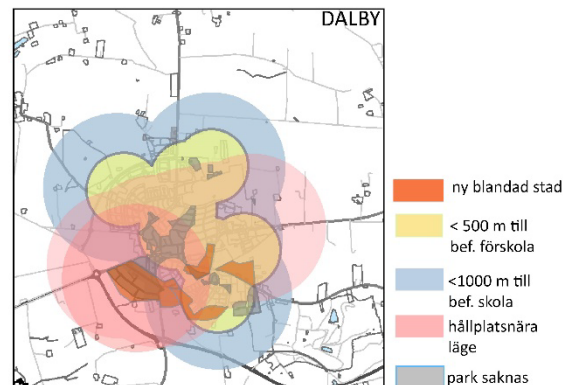

Södra Sandby

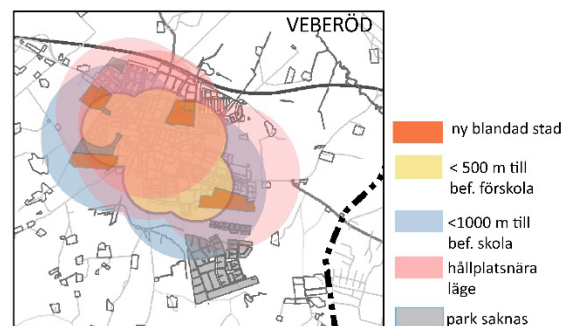
- Grundskola och park täcker hela Södra Sandby
- Förskola rimligt väl, saknas i vissa ytterkanter
- Rimligt långt till livsmedel i den östra och västra kanten
- Östra delen har långt till kollektivtrafik med god turtäthet
- Ny bebyggelse kan ge mer variation i bostadsbeståndet som idag domineras av småhus
- Socialt heterogent

Dalby

- I norra saknas närhet till handel, service och kollektivtrafik
- Grundskola täcker hela Dalby
- Förskola rimligt väl, saknas i vissa ytterkanter
- Grönområde saknas delvis i centrala Dalby men det finns idrott centralt placerat
- Dalby växer söderut med utbyggnad kring stationsområdet och öster därom. Ortens tyngdpunkt förskjuts.
- Ny bebyggelse kan ge mer variation i bostadsbeståndet som idag domineras av småhus

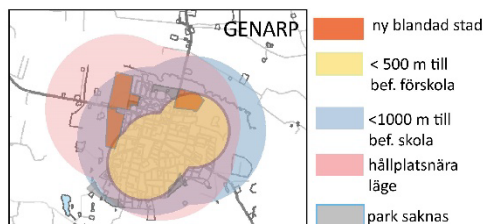
Veberöd

- Ingen större livsmedelsbutik men välsorterade mindre livsmedelsbutiker
- Nordöstra och södra Veberöd saknar tillgång till delar av samhällsservicen
- Rekreativa värden finns men regelrätt parkmark saknas i Idala.
- Kvinnornas median inkomst lågt. Männen i samma som Dalby och Södra Sandby, dvs det näst högsta intervallet.
- Ny bebyggelse kan ge mer variation i bostadsbeståndet som idag domineras av småhus.

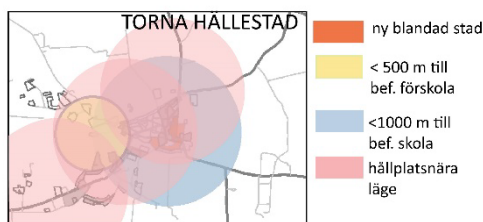
Genarp

- Ingen större livsmedelsbutik men väl-sorterade mindre livsmedelsbutiker
- Lite dålig täckning för förskolor i ytterkanten
- Övrigt bra täckning av samhällsservice
- Rekreativa värden tätortsnära
- Sjukvård, vårdcentral finns i Dalby – tar hel dag med kollektivtrafik
- Kvinnornas medianinkomst låg. Männen i det näst högsta intervallet.
- Ej säkra skolvägar samma vägar som lastbilstrafik
- Ny bebyggelse kan ge mer variation i bostadsbeståndet som idag domineras av småhus
- För låg turtäthet för att jobbspendla i fall med barn.

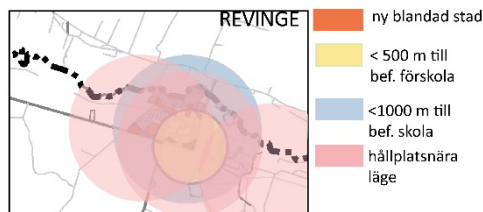
Torna Hällestad

- Grundskola F-3, rimlig närhet
- Lite dålig täckning för förskolor i ytterkanten
- Liten tillgång till vardagsservice. Liten matbutik finns.
- Kollektivtrafik med regionbuss
- Småhus dominerar

Revinge

- Grundskola F-3, god geografisk täckning
- Förskola finns, geografisk saknas i vissa ytterkanter
- Mycket liten tillgång till vardagsnära service
- Kollektivtrafik med regionbuss
- Småhus dominerar
- Brist bostadsnära park i vissa delar

4.5 Resonemang om utblick efter 2040

Planförslaget redovisar möjliga områden för utbyggnad efter år 2040, men anger inte förslag på innehåll, det vill säga om det är bostäder, verksamheter eller något annat. Att bedöma framtida behov är svårt, många trender och samhällets snabba förändringstakt gör omfattning av möjliga utfall mycket stort. För den sociala hållbarheten spelar den demografiska utvecklingen en stor roll tillsammans det allmänna samhällsklimatet. Samspelet mellan byggd miljö och de aktiviteter invånarna företar sig är den fysiska planeringens arena. Pågående teknikutveckling har potential att förändra individers livsmönster, å andra sidan kvarstår mänskliga behov att kunna tillgodo se basbehov och finnas i ett socialt sammanhang. Behovet av bostäder påverkas av befolkningsutvecklingen, liksom behovet av samhällsservice. Generellt talas om minskande ekonomiskt utrymme för offentlig sektor. Att möta invånarnas behov av tillgång till service blir därmed i allt högre grad också en fråga om att tillgodose tillgänglighet till dem samhällsservice som finns.

4.6 ÖP processen – delaktighet

Här har vi tittat på kvinnor och mäns deltagande i översiktsplanens process- samrådet. Mentala bilder av vad som är kvinnligt och manligt påverkar planeringen oavsett om det sker medvetet eller omedvetet. Både kvinnor och män behövs för att ta tillvara båda köns erfarenheter, kunskaper och synsätt.¹²

Under samrådet genomfördes aktiviteter såväl allmänt öppna, såsom bemannade utställningar, som riktade aktiviteter med bland annat skolelever. Av de synpunkter som lämnats skriftligen av allmänheten, via brev, epost och web, under översiktsplanens samråd gavs 57 % av män och 43 % av kvinnor. Mycket få svarande valde att inte uppge könstillhörighet. Åldersstatistik saknas.

Byggnadsnämnden, beslutande organ för samrådet, består under innevarande mandatperiod av 11 ordinarie ledamöter. Strax över en 1/3 är kvinnor.

¹² Källa *Vägledning för fysisk planering, Länsstyrelsen Skåne, 2017*

5 Ekonomiska konsekvenser

Enligt kommunallagen (Kap 8 § 1) ska kommunerna ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. En god ekonomisk hushållning innebär inte enbart att räkenskaperna går ihop, utan innefattar även ett krav på att pengarna används till rätt saker och att de utnyttjas på ett effektivt sätt. Denna konsekvensbeskrivning fokuserar helt på de ekonomiska konsekvenserna för kommunen som kan kopplas ihop med stadsutveckling.

5.1 Metod

Eftersom utbyggnadstakten påverkas av konjunktur och marknadskrafter är det svårt att helt förutse vilka konsekvenser investeringarna som översiktsplanen medför får för kommunens ekonomi. De ekonomiska effekterna av en översiktsplan verkar på flera nivåer och över lång tid. Att konsekvensbeskriva det ekonomiska utfallet är därför en mycket komplex uppgift. I dagsläget saknar Lunds kommun en arbetsmodell för en sådan analys. Som bakgrund till detta avsnitt har Utbyggnads- och boendestrategin 2025 och Långsiktig ekonomisk analys för Lunds kommun 2013-2028 använts. Tre ekonomiska aspekter som har bäring på översiktsplanering har valts ut för att beskriva konsekvenserna:

- Kostnader och samhällsinvesteringar
- Långsiktig resursförvaltning
- Genomförbarhet

5.2 Bakgrund

Kommunfullmäktiges ekonomiska mål är att Lunds kommun ska ha en stark ekonomi. I den ekonomiska verksamhetsplanen beskrivs att Lunds kommun ska ha en långsiktig god ekonomi som präglas av god betalningsförmåga, en hög grad av egenfinansiering av investeringar och en skuldsättning som inte belastar framtida generationer.

Nuläge och kommunens ekonomiska prognoser

Lunds befolkning väntas fortsätta växa vilket påverkar såväl framtida skatteintäkter som behovet av kommunal samhällsservice, till exempel skola, vård- och omsorg, teknisk och grön infrastruktur, kultur med mera. Trenden är att färre medborgare kommer att behöva försörja fler och behovet av kommunala tjänster väntas öka snabbare än skatteintäkterna. Vägval som innebär effektivare markanvändning, prioriteringar och samutnyttjande blir nödvändigt, också i stadsplaneringen.

Sysselsättningen i landet ökar och det råder byggboom i landet. Skatteunderlaget ökar årligen med 4 %. Det utrymmet behövs för att i framtiden finansiera den demografiska utvecklingen.¹³

För att uppnå en långsiktigt god ekonomi krävs att stora investeringsbehov i hög utsträckning kan finansieras med egna medel för att undvika att låneskulden blir så stor att den äventyrar kommunens ekonomi. För att uppnå en hög egenfinansiering krävs i sin tur årliga överskott i driftbudgeten. Detta innebär en särskild utmaning då den demografiska utvecklingen innebär att nettokostnader ökar i snabbare takt än skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag.

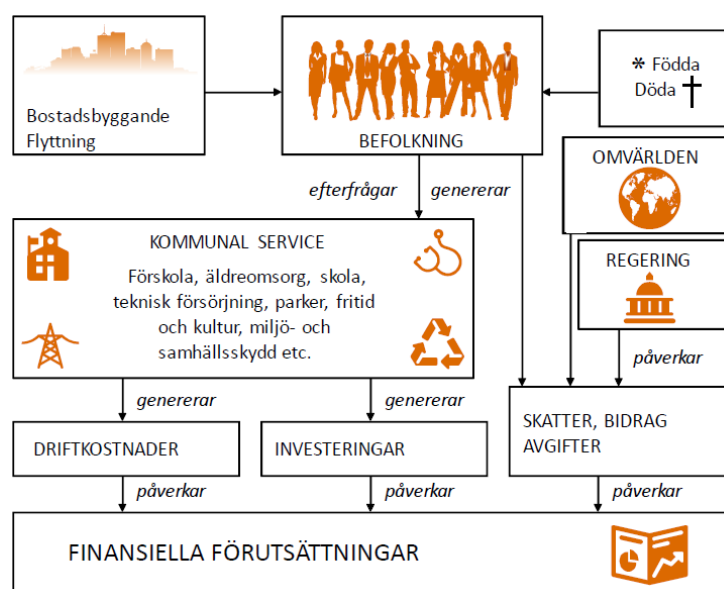
År 2015 gjordes en analys över Lunds kommuns långsiktiga ekonomiska utveckling. I den presenteras principer för ekonomiska konsekvenser av samhällsutvecklingen.

¹³ Enligt prognos i PwC rapport långsiktig ekonomisk analys för Lunds kommun, mars 2015

Analysen tog sin utgångspunkt i den demografiska utvecklingen och omfattar de investeringsbehov i till exempel skolor, äldreboenden och förskolor som föranleds av utvecklingen av Lunds kommun. En beräkning av det ekonomiska resultatet gjordes, baserat på den demografiska framskrivningen och SKL:s bedömning av samhällsekonomi. Sammanfattningsvis belyser analysen investeringsbehovet för den skattefinansierade verksamheten fram till och med 2028.

Riskbilder – att planera för resiliens

Det finns stora kostnader förknippade med allvarliga olyckor och naturkatastrofer. Till viss del kan sådana risker minimeras genom fysiska åtgärder och strategisk säkerhetsplanering av samhället och kostnader i en krissituation på så vis förebyggas. Översiktsplanen ska planera bebyggelse utifrån en säker och god hushållning med mark och vatten. Övergripande frågor som översvämningsrisker och andra naturföreteelser förknippade med klimatförändringarna hamnar därför på översiktsplaneringen. Att anpassa samhället till klimatförändringarna kommer att kräva stor ansträngning och leda till initiala kostnader, men dessa kostnader är mindre än att inte göra något åt riskerna.

Modell för finansiella förutsättningar kan styras genom strategisk ekonomisk planering¹⁴

Problembild stadsbyggnadsprocesser ekonomiska förutsättningar och konsekvenser

Att bygga stad och samhällen kostar. De ekonomiska förutsättningarna för genomförande av exploateringsprojekt ser olika ut beroende på behov av allmänna anläggningar och bostadsmarknaden. För den ekonomiska långsiktiga utvecklingen har det betydelse att den demografiska profilen och den kommunala lokalresursplaneringen går hand i hand med genomförandet av och samordnandet mellan olika exploateringsprojekt som planen presenterar.

Lunds kommun bedriver ett stort antal exploateringsprojekt, vars genomförande kan pågå i flera år och ha betydande ekonomiska värden. En exploatering bör genomföras till rätt kvalitet samt till rätt kostnad och det är bostadskonsumentens och samhällets behov som i slutändan är styrande för den slutliga exploateringskostnaden. För att

¹⁴ Framtagen av PwC för Lunds kommun (2015)

kunna uppnå detta bör ett ekonomiskt ansvarstagande genomsyra samtliga led och skeden i exploateringsprocessen. Vid en markexploatering finns många frågeställningar där kalkyler kan läggas till grund för rangordning och val mellan olika alternativ. En samhällsekonomisk kalkyl som inkluderar effekterna för alla invånare och där många olika åsikter sammanvägs kan användas för att bedöma om en åtgärd är till fördel för samhället eller inte.

5.3 Kostnader och samhällsinvesteringar

Det kostar att växa. Befolkningstillväxt är förknippat med ökade kostnader för samhällsservice som vård skola och omsorg kultur och idrott, teknisk infrastruktur som vägar, avlopp, avfallshantering, vatten- och energiförsörjning och samhällskostnader för ökat behov av grönstruktur och sociala mötesplatser. Att befolkningen ökar kan också leda till ökade skatteintäkter, men det beror på om den demografiska profilen ändras så att försörjningskvoten förbättras i kommunen. Det kan också leda till ökade intäkter i ett senare skede. I detta avsnitt beskrivs endast kostnader och intäkter som förknippade med samhällsinvesteringar i samband med stadsutveckling och konsekvenserna av desamma.

Principer om kostnader kopplat till bebyggelsestrukturer och samhällsutveckling

Finansiering av exploateringsprojekt

När utbyggnad sker på privat mark fördelas kostnader för exploateringen-i regel efter skälig och rättvis grund mellan kommunen och byggherre/fastighetsägare. Vägledande är att exploateringen ska bära för båda parter uppkommande utgifter. Utgångspunkten är att exploateringen ska bära kommunens merkostnader för genomförande av detaljplanen. Det innebär att byggherre/fastighetsägare förväntas bära kostnader för utbyggnad/ombyggnad av allmän plats.

När utbyggnad sker på kommunal mark kan kostnader för en exploatering täckas av inkomster från markförsäljning. Försäljning av mark sker till marknadspris vilket innebär att exploateringsverksamheten kan ge ett överskott eller underskott beroende på hur stora intäkterna från markförsäljningar är och hur höga kostnaderna är som uppkommer i samband med en detaljplans genomförande, en exploatering.

Anläggningar som inte enbart betjänar det nya exploateringsområdet t.ex. större parker och trafikaneläggningar som kommer att nyttjas även av boende i andra områden kan dock komma att delfinansieras av skattekollektivet. Vid utbyggnad av nya områden uppkommer ofta behov av nya skolor och andra kommunala verksamheter. Dessa bekostas av skattekollektivet.

Prioritering av exploateringsprojekt

Kommunen kan också prioritera och styra tidpunkten för när byggnation av ett område ska påbörjas, för att kunna optimera användningen av de offentliga resurserna och på så sätt minimera notan för skattekollektivet.

Bebyggelsens täthet och placering spelar roll

Långa avstånd och gles bebyggelsestruktur med litet befolkningsunderlag för kommunal service ger högre kostnader för offentlig service. Att bygga ut mindre orter är mindre kostnadseffektivt sett ur kommunens driftbudget.

Med tät bebyggelse finns det bättre möjligheter att dimensionera de olika verksamheterna och utnyttja stordriftsfördelar, även om det kan uppstå direkta merkostnader

även i tätbebyggda områden. I större tätbebyggda områden kan också resurser och kostnader fördelas bättre mellan enheter.

Bebyggelsetypen spelar roll

Om bebyggelsen utgörs av mestadels enbostadshus och radhus kommer andelen unga att öka. Det kan innebära att skolbehovet är stort i början i ett nytt område för att sedan nästan helt försvinna på en generation. Tillfälliga toppar i skolbehovet uppstår. Ojämna behov av offentlig service över tid, är mycket kostsamt. Mer blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer och bostadsstorlekar i ett område är att föredra, då befolkningen blir mer heterogen och behov av offentlig service mer konstant.

Utbyggnads- och tillväxttakt

Om utbyggnadstakten och befolkningsökningen sker snabbt ger det också höga kostnader för investeringar i välfärden. Mer gradvis tillväxttakt är oftast föredra. Men om det råder underskott i den offentliga servicen, till exempel att en ort inte har plats för fler skolungdomar på ortens enda skola, då är det att föredra att en eventuell utveckling av den tätorten sker snabbt så att behov för en ny skola kan täckas. Dock kan ett sådant tillvägagångssätt leda till ansträngningar inom annan samhällsservice tex kollektivtrafikkapaciteten. Ett alternativ kan vara att satsa på att göra tätortens befolkning mer mångfasetterad vad gäller åldersfördelning och prioritera sådana bostäder som är underrepresenterade i stadsdelen eller tätorten. Till exempel att i tätorter med många småhus och barnfamiljer med platsbrist i skolan, inte ytterligare bygga fler småhus, utan kanske istället satsa på att bygga små lägenheter som passar unga vuxna och äldre personer som lever utan barn.

Olika bostadsmarknad ger olika intäkter

Beroende på bl.a. ett projekts läge och upplåtelseform så har mark för bostadsbyggnation som kommunen säljer olika marknadsvärde vilket får till följd att intäkterna blir olika höga. Inriktningen är att vid val av kvalitet på de allmänna anläggningarna som byggs ut ska ingen hänsyn tas till vilken bostadsmarknad (marknadspris för tomtmark/byggrätter) som råder i området. Vägledande är istället bl.a. hur många som kommer att nyttja anläggningarna. Kostnader för utbyggnad av allmänna anläggningar som krävs för genomförande av ett projekt kan således vara lika höga i ett projekt med höga markintäkter som i ett projekt med lägre markintäkter.

Allmänna anläggningar kostar

Behov av utbyggnad av allmänna anläggningar skiftar beroende på typ av utbyggnadsområden. I nya exploateringsområden behöver ny infrastruktur i form av bland annat gator och parker anläggas. Ofta uppstår ett skolbehov, beroende på hur stort området är och hur många större bostäder som byggs. Vid förtätning kan delar av befintlig infrastruktur användas. Viss justering, ombyggnad kan behöva göras. Bland annat kan ökat antal boende innebära att kvalitetsförbättring behöver göras i närliggande parkområden. Det går dock inte att säga att all förtätning leder till bättre kostnadstäckning och optimerad användning av den befintliga servicen, eller att all utbyggnad på ny mark leder till att ny skola behövs. Det beror alltid på var, hur mycket och hur eventuella överskott eller underskott som finns i den befintliga servicen.

Förtätning eller utbyggnad

Genom förtätning kan oftast befintlig kommunal och offentlig service användas bättre. Alltså är det ofta mer kostnadsekoniskt för samhället att föräta i befintlig bebyggelse

sestruktur än att bygga ut densamma. Det beror dock också på om den offentliga servicen har ett överskott i kapaciteten. Om förtätning görs i rätt lägen kan det innebära att befintlig offentlig service kan nyttjas på ett mer optimalt sätt. Annars behövs utbyggnad av densamma.

Byggnation av bostäder som skapar flyttkedjor i ett område och möjliggör en mer heterogen befolkning kan leda till att äldre människor i villor flyttar ut och barnfamiljer flyttar in. Befintliga skolor kan återigen fyllas med barn.

Uppköp av mark för offentlig service i förtätningsslagen kan också bli kostsamt beroende på markens värde. Det råder konkurrens om marken i förtätningsslagen. Större omvandlingsprojekt i befintlig miljö kan generellt sett anses innebära högre kostnader för kommunen än många små förtätningsprojekt, då större omvandlingar kan leda till att ökat skolbehov inte kan täckas inom befintliga verksamheter och nya skolor behöver byggas.

Planen fram till 2040

Inom Lunds stad ger planen utrymme för först och främst förtätning, framförallt kring ett antal prioriterade stråk, varav i några av dessa stråk omvandlingsprocessen redan har påbörjats. Inom kommunens övriga tätorter är andelen nyexploatering högre än förtätning. Att sprida utvecklingen till flera tätorter kan dock ge betydande negativ ekonomisk påverkan på investeringsbehov i den offentliga servicen. Fler skolor behöver till exempel byggas, än om utvecklingen hade koncentrerats till en ort. Planen hindrar dock inte att genomförandet föregås av en strategisk ekonomisk prioritering av utbyggnadstakt och ordningsföljd av dessa utbyggnadsområden. I planen föreslås att en plan för samhällsservicens markbehov tas fram.

De många infrastruktursatsningar som planen medger kan bli kostsamma för kommunen. Dock kan de krävas för att möjliggöra utbyggnad av en tätort eller stadsdel. Samhällsekonomska analyser där nyttan vägs mot kostnaden bör utredas vidare i samband med eventuellt genomförande.

Planen innebär förbättrade pendlingsmöjligheter och fokus på ett blandat näringslivsinnehåll i staden. Det gör att arbetsmarknadsregionen förstoras. För kommunens skatteintäkter och kostnadsbild är det sämre att folk bor i en annan kommun och pendlar in till Lund för arbete. Lunds kommun är en inpendlarkommun med större dagbefolkning än nattbefolkning. Det betyder att det redan finns gott om arbetsplatser i Lund. Att skapa möjligheter till fler arbetsplatser i staden ger därför ingen positiv inverkan på kommunens skatteintäkter, men kan leda till annan positiv ekonomisk utveckling med fler företagsetableringar, fler möjligheter för lundabor att bo och arbeta på samma ort och förbättrade pendlingsmöjligheter innebär även att Lundaborna kan välja att arbeta på annan ort.

Planen gör en ansats att försöka hantera de översvämningsrisker genom att planera för fördröjningsdammar, styra park- och grönstråksutveckling till de platser där översvämningsriskerna är stora, och föreslå ny bebyggelse till säkra områden. Om planen inte skulle göra detta, skulle kostnader för samhället kunna bli mycket höga när ett 50-årsregn eller värre inträffar. Både Malmö stad (2014) och Köpenhamn (2011) har erfarenhet av konsekvenserna av ett skyfall. Kostnaderna för att reparera skadorna efter Köpenhamnsregnet beräknades till 7 miljarder kronor. Därtill ska räknas de skador som inte går att ersätta ekonomiskt. Köpenhamn har påbörjat ett gigantiskt klimatanpassningsarbete med 300 projekt över hela Köpenhamn. Kostnaden för att utföra de före-

byggande åtgärderna i Köpenhamn, som samtidigt är stadsmiljöförbättrande, beräknas till 11 miljarder, en nota som köpenhamnarna får betala via höjd VA-taxa. Den erfarenheten säger oss att det blir dyrare att anpassa staden i efterhand.

Nollalternativ

Den största påverkan på kostnader och samhällsinvesteringar kopplar till om genomförandet föregås av en strategisk ekonomisk prioritering av utbyggnadstakt och ordningsföljd utbyggnadsområdena. I det avseendet finns ingen större skillnad mellan planen och nollalternativet. I planen föreslås dock att en plan för samhällsservicens markbehov tas fram.

5.4 Långsiktig resursförvaltning

Det är viktigt att planen och dess strategier fungerar vid både låg- och högkonjunktur. Långsiktig resursförvaltning handlar i stadsutvecklingssammanhang om effektiv markanvändning, resursplanering och om att bygga samhälle med effektiva och hållbara tekniska system. Andelen pensionärer är den åldersgrupp som kommer att öka mest i Lunds kommun. Även grundskoleeleverna blir fler. Detta betyder att fler äldreboenden och fler för- och grundskoleplatser behövs. Av den kommunala budgeten i Lund går hälften till skola. Därför är det en viktig faktor för samhällsplaneringen att ta hänsyn till skolbehov, för att Lunds kommuns ekonomiska situation ska kunna förbättras på lång sikt. Att förvalta marken långsiktigt är en viktig del i stadsplaneringen. Marken ska vara lämplig för bebyggelse. Det finns höga kostnader som är kopplade till risker som kan undvikas till stora delar genom noga placering av bebyggelsen och förebyggande åtgärder. Detta är aktuellt inte minst när det gäller klimatanpassning och att minska riskerna för översvämningar i samband med häftiga skyfall.

Planen fram till 2040 jämfört med nollalternativ

En stadsutveckling mot ökad täthet, särskilt i centrala lägen och kollektivtrafiknära lägen innebär att befintliga strukturer kan nyttjas effektivare. Det innebär att redan gjorda investeringar används effektivare och kommunen kan få en långsiktigt bättre kostnadsoptimering för den offentliga servicen som står för större delen av den kommunala budgeten.

Nya utbyggnadsområden och förtätningar i befintliga områden till funktionsblandad stad innebär kommunala investeringar för samhällsservice. Nya invånare behöver mötas av motsvarande kommunal service såsom skolor, förskolor, idrottshallar, LSS-boende och äldreboende. Tillräcklig mark måste avsättas eller förvärvas till samhällsservice.

Planen möjliggör en hög befolkningstillväxt. En för snabb tillväxttakt leder till ansträngningar inom den kommunala servicen. Planens utspriddhet, med möjligheter till stads- och tätortsutveckling i samtliga orter kan leda till att för många projekt startas upp samtidigt och därmed ökar kostnaderna för då mer samhällsservice under kortare tid behöver byggas, och attraktiviteten i områdena sjunker.

Planen förbereder för Simrishamnsbanan genom etablering av superbusskoncept. Därmed kan en kraftig befolkningsökning i Dalby och Veberöd tillåtas genom tätare bebyggelse. Det möjliggör förändringar i demografin inom dessa orter. Fler mindre bostäder och hyresrätter kan blanda innehållet i orternas bestånd. Vilken blandning som behövs i respektive ort bör utredas i en djupare analys över hur stort överskott eller underskott som finns inom den offentliga servicen.

Alternativ

Ett alternativ är att växa långsammare och styra bostadsbyggandet. Det skulle öka chanserna till en långsiktig resursförvaltning, eftersom utbyggnadsbehov av offentlig service bättre kan planeras med framförhållning och kostnaderna bättre kan fördelas. Det är möjligt att planen har en alltför optimistisk syn på befolkningstillväxt-takten och att detta inte alltid är så positivt för kommunens ekonomi. Ett annat alternativ för att skapa en bättre långsiktig kommunal resursförvaltning hade varit att fokusera utbyggnaden och tex inte samtidigt bygga ut tre olika småhusområden i tre olika orter.

Resonemang utblick efter 2040

Efter 2040 möjliggör planen mer utbyggnad på ny mark, även om förtätningen fortsätter. Det är en något splittrad utbyggnad över kommunen med större utbyggnad kring flera av de mindre tätorterna Dalby, Veberöd, Stångby och Södra Sandby. Det leder till höga investeringskostnader i offentlig och kommunal service. Fler nya skolor, förskolor och äldreboenden, fler vägar och parker behöver byggas än om utbyggnadsfokus var kring en av orterna.

Åtgärder för långsiktig resursförvaltning

Kommunen bör verka för att förtätning sker där det finns överkapacitet inom offentlig service och vidare undvika att bygga i områden där det finns ett befintligt underskott, eller jämvikt. Kommunen kan göra fler markförvärv och behålla kommunal mark i strategiska lägen för framtida behov. Ett utökat samutnyttjande av marken, flexibiliteten i markanvändningen kan minska negativa effekter. Kommunen behöver en plan för samhällsservicens markbehov vid stadsutveckling. Den kan göras vid uppdatering av utbyggnads- och boendestrategin som prioriterar bland översiktsplanens stadsutvecklingsprojekt.

5.5 Genomförbarhet

Marknadsintresse, möjligheter till etappindelning samt begränsningar i till exempel ägoförhållanden är några faktorer som har betydelse för genomförandet. Olika exploateringsprojekt och utbyggnadsområden konkurrerar med varandra när det gäller bostadskonsumenter. Detta kan få till följd att byggherrar har svårt att sälja sina bostäder, alternativt upplåta dem, och utbyggnaden av bostadsområden tar lång tid. När ett område upplevs ofärdigt och byggtakten är låg kan det upplevas oattraktivt vilket medför ett moment 22, d.v.s. färre väljer att flytta till området och då tar det än längre tid att färdigställa det. Mycket handlar marknadsintresse om läge. Lägets attraktivitet höjs om fler funktioner finns att tillgå inom rimligt avstånd. Till exempel höjer god kollektivtrafikförsörjning och parker i nära anslutning markens värde, marknadsintresset ökar och genomförandet påskyndas.

Ofta framtung kostnadsbild i exploateringsprojekt

Genomförandet av exploateringsprojekt på kommunal mark innebär ofta höga initiala kostnader för anläggande av allmän platsmark i form av gator och parker. Intäkter från markförsäljningar kommer i regel först när de allmänna anläggningarna byggts ut och byggnation av bostäder möjliggjorts. Om kommunen vill säkra genomförande av bostadsbyggnation kan marken säljas först när byggnation påbörjats vilket ger en än mer framtung exploateringsbudget.

Planen jämfört med nollalternativ

Den utbyggnad som sker fram till 2040 sker i samspel med den infrastruktur för kollektivtrafik som finns idag och som förväntas under perioden. Aktuell nationell respektive regional transportinfrastrukturplan är gällande för perioden 2014–2025. I dessa finns inte Simrishamnsbanan utpekad som prioriterat projekt. För planens del innebär detta att ett superbusskoncept kan ersätta Simrishamnsbanan under tiden så att utbyggnaden i Dalby och Veberöd kan göras tätare. Men utan tågstation blir bebyggelsetätheten lägre och därmed kanske inte ett behov för ytterligare en ny skola kan fyllas. Avstånden mellan funktioner förlängs med lägre täthet och mer investeringar i infrastruktur krävs per invånare, kommunen får mindre betalt vid försäljning av kommunal mark och så vidare.

En annan väsentlig del av planens genomförande av förtätning och skapande av blandstad i Källby är att reningsverket flyttar. Reningsverket i Källby behöver moderniseras och förbättras om det inte ska flyttas till en ny anläggning.

Utbyggnads- och boendestrategin 2025 beskriver hur översiktsplanen 2010 ska genomföras, vilka projekt som ska prioriteras före andra. Utbyggnads- och boendestrategin ska revideras efter ny översiktsplan. Tre strategier för utvecklingen formuleras i utbyggnads- och boendestrategin:

- Förtäta! längs högklassiga kollektivtrafikstråk på redan ianspråktagen mark, till exempel parkeringar, nära redan befintlig service.
- Fokusera! utbyggnad och planering till högklassiga kollektivtrafiklägen på orternas och stadsdelarnas attraktivitet genom förtätning och vitalisering av centrummiljöer
- Bygga färdigt! De områden som redan påbörjats och begränsa antalet projekt

Att förtäta i befintliga tätorter kan som beskrivits ovan vara förknippat med stora svårigheter i genomförandet om kommunen inte äger marken själv, vilket ofta är fallet i befintlig bebyggelse. Särskilt svårt att genomföra är större stadsomvandlingsprojekt, visar erfarenheter från bland annat pågående omvandling av Västerbro. Genomförbarheten försvåras av att flera olika aktörer och privata fastighetsägare ska komma överens med kommunen om kostnadsfördelning av det gemensamma och var och hur stort det kommunala servicebehovet blir jämfört med antal bostäder som kan byggas.

Resonemang utblick efter 2040

Planen efter 2040 innebär att tillväxten sker genom utbyggnad av tätorterna. Genomförbarheten är bättre där kommunen äger mark, men kan förhindras av det samhällsviktiga intresset att skydda jordbruksmarken. Det är en splittrad utbyggnad som föreslås med utbyggnad i östra Lund och i tätorterna Dalby, Veberöd, Stångby och Södra Sandby, vilket innebär att det kan bli svårt att få alla exploateringslägen sålda och byggda. De perifera lägena drabbas särskilt av detta.

Inriktning (lösning)

I Lunds kommuns utbyggnads- och boendestrategi prioriteras utbyggnadsordningen över de områden som finns i ÖP2010. Den presenterar tre strategier: förtäta, fokusera och bygg färdigt. Genom att samla kommunens resurser, prioritera mellan exploateringsprojekt och bygga färdigt det som påbörjats skapas attraktiva områden samtidigt som de kommunala resurserna används på ett effektivt sätt. Särskilt i områden där utbyggnaden av de kommunala anläggningarna täcks av intäkter från försäljning av kommunal tomtmark är det viktigt att optimera intäkter med tanke på bland annat tidsaspekten.

För att minska utgifterna kan kommunen begränsa antalet projekt med tunga utgifter som genomförs på kommunal mark. Vägledande för val av vilka projekt som påbörjas ska vara att projekten ska ha stor samhällsnytta och att de områden, stadsdelar och tätorter där det råder överskott inom den offentliga servicen byggs först.

Betydande negativ ekonomisk påverkan

Planen riskerar att medföra betydande negativ ekonomisk påverkan för kommunens driftbudget för skola, vår och omsorg, samt utbyggnad av teknisk infrastruktur om genomförandet sker utan en strategisk ekonomisk planering av exploateringsprojektens prioriteringsordning.

Åtgärd för att hindra och lindra betydande negativ påverkan

Det är väsentligt viktigt att under översiktsplanens första år revidera utbyggnads- och boendestrategin så att den kompletteras med ekonomisk strategisk planering. Den bör ta hänsyn till behov av offentlig service och prioritera förtätning och utbyggnad till dit där det finns en överkapacitet inom befintliga verksamheter. En plan för samhällsservicens markbehov behöver tas fram.

6 Ekologiska konsekvenser

All befolkningsökning leder till ökad resursförbrukning och därmed påverkas miljön. Den ekologiska dimensionen av hållbarhet kan anses utgöra av naturresurserna och de planetära gränserna för vilken all utveckling måste ske inom, för att hushålla med jordens resurser för kommande generationer.

Nedan beskrivs den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på de aspekter som regleras i miljöbalken (MB) och som ska innehållas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), se avsnitt *Avgränsning*, och en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön. Några av aspekterna som ska beskrivas enligt MB återfinns i avsnittet om social hållbarhet (bebyggelse, människor och hälsa). De resonemang som förs kring möjlig utveckling av aspekterna enligt planens föreslagna bebyggelseutbredning efter 2040 ska inte förstås vara en del av MKB:n.

6.1 Hushållning med mark

Planen fram till 2040

Planförslaget visar en grov indelning av en sådan etappvis utveckling, där de orangea områdena i markanvändningskartan visar var det är lämpligt att satsa på blandad bebyggelse med bostäder fram till 2040. De lila områdena (två nyanser) visar var det är lämpligt för verksamhets- och arbetsplatsområden fram till 2040. Skrafferade områden är utbyggnadsområden efter 2040 som är en långsiktig strategisk markreserv för framtida bostads- och verksamhetsbehov. Planen medger hög grad av förtätning i samtliga större tätorter inom kommunen. Fler verksamhetsområden kan omvandlas, eller integreras med bostäder. För att möjliggöra blandstad och förtätning i kollektivtrafik- och servicestarka lägen krävs dock i vissa fall flytt av verksamheter, ibland till tidigare oexploaterad jordbruksmark. Reningsverket i Källby och kringliggande verksamheter är ett sådant exempel. Planen medger framförallt också en tätare bebyggelse i Dalby och Veberöd då planen strävar mot en framtida utveckling av Simrishamnslinjen. I Dalby kan detta innebära centrumförsjutning söderut och att bebyggelsen tillåts expandera kring det framtida stationsnära läget. I Stångby sker på samma sätt utbyggnad kring tågstation, enligt pågående detaljplanering. Trots fokus på förtätning i planen tas jordbruksmark i anspråk. Även den av den bästa klassen 8-10, som enligt LundaEkoII ska värnas så långt som möjligt. Det gäller framförallt ianspråktagande av jordbruksmark kring Lunds stad och Stångby.

Förtätningstrategi

Förtätning är den prioriterade inriktningen, delvis för att spara på åkermarken. En avvägning behöver göras mellan förtätning och de konfliktpunkter det innebär; buller, marksaneringar, flytt av verksamheter etc. För att möta behovet av bostäder och uppnå en variation av bostadstyper krävs därför en variation av lokaliseringsmöjligheter. Brunnhög är en viktig del i att utnyttja investerad spårbusinfrastruktur och stärka utvecklingskraften i Lund och regionen som helhet. Därutöver är antalet områden för blandad bebyggelse på jordbruksmark som ingår i markanvändningen fram till 2040 koncentrerade kring staden Lund och syftar till att skapa en sammanhållen och hållbar stad och där serviceunderlag i befintliga stadsdelar stärks.

En högre täthet eftersträvas vilket innebär att det samlade markanspråket innebär ett väsentligt högre utnyttjande. Nyexploaterade områden för verksamheter ska kunna ha en högre täthet än de befintliga verksamhetsområdena som omvandlas. De mer centrala omvandlade områdena för blandad bebyggelse ska kunna ha en betydligt högre täthet än om motsvarande område planerats i kanten av staden.

Ianspråktagande av åkermark

En målsättning i planen är att jordbruksmarken ska värnas och sparas. Trots det föreslås ianspråktagande av jordbruksmark i samrådsförslaget för att möjliggöra ortsutveckling så att mindre tätorter kan bli mer bärkraftiga. Länsstyrelsen påpekade i sitt yttrande att det inte tillräckligt motiverats vilket väsentligt samhällsintresse, enligt Miljöbalken, som ska tillgodoses där exploatering av jordbruksmark föreslås. Denna fråga har behandlats vidare i processen med framtagande av planförslaget. Beräkningar av plankapacitet och bostadsbehov, samt behov för arbetsplatser har utgjort grund för bedömningen.

Den svenska åkermarken graderades 1970 i 10 olika klasser i syfte att beskriva dess produktionsförmåga utifrån spannmålsavkastning. Teknisk utveckling och prisutveckling har förändrat förutsättningarna för klassificeringen men den används ändå i olika sammanhang för att beskriva markens bördighet. De högsta klassningarna 9 och 10 finns enbart i Skåne, framförallt i dess västra halva. All åkermark i Lunds kommun är dock värdefull ur ett nationellt perspektiv. Det skånska jordbruket försörjer hälften av Sveriges totala livsmedelsproduktion¹⁵. Ett slentrianmässigt hanterande av bebyggelseutbredning i Skåne minskar därför Sveriges självförsörjandegrad. Detta är därför en betydande negativ konsekvens av planen.

PLANEN FRAM TILL 2040

Antal bostäder	26 000
Blandad bebyggelse ny mark	400 ha
Verksamhetsmark	160 ha
Arbetsplatsmark	80 ha
Total utbyggnad 2040	640 ha (30ha/år)
ÖP2010	1730 ha (43ha/år)

Åkermark-klass	10	9	8	7	6	5	4	total ny mark
yta avrundat (ha)	355	105	35	5	50	40	50	640

I beräkningarna av ianspråktagande åkermark ingår alla ytor som planeras för ny bebyggelse fram till 2040 och som idag är obebyggda. Det betyder att även mark som inte brukas som åkermark, och som troligen heller inte kommer att brukas som åkermark av jordbruksnäringen i framtiden, ingår. Obrukad mark uppgår till omkring 50-55 hektar. Åkermark som tas ianspråk för de större infrastrukturprojekten såsom nya järnvägsspår och vägar är inte medräknade i tabellen ovan. Detta markanspråk ska dock inte förringas.

Motivering

Befolkningsprognosen för Lunds kommun fram till 2029 visar på en fortsatt befolkningstillväxt på i genomsnitt 1,5 %. Översiktsplanens planberedskap tar höjd för en

¹⁵ Källa: Region Skåne, utveckling Skåne

likartad befolkningsutveckling fram till 2040. Den kommunala översiktsplaneringen behöver ta ansvar för bostadsförsörjningen. Lunds kommuns avsikt är att även skapa hållbara och livskraftiga miljöer för lundaborna. Att skapa närhet mellan funktioner och tillgång till offentliga rum och resurser är viktiga principer för en hållbar stadsutveckling. Planens strategi är att främst förtäta i kollektivtrafiknära lägen och skapa en bättre blandning i innehåll och funktioner för att möta behoven som ett ökat invånarantal innebär. Att skapa möjligheter för att fler ska kunna bo och arbeta på en och samma ort minskar resandet, och skapar mer livskraftiga samhällen. För att skapa innehållsmässig diversitet och mångfald i utbudet av bostäder och arbetsplatser behövs viss mark tas i anspråk, då allt inte åstadkoms genom förtätning. Områden för blandad bebyggelse placeras i luckor mellan befintliga bebyggelseområden och i närhet av tätortscentra för att skapa bättre tillgänglighet, läka ihop och skapa mer effektiva samhällen.

Tätort	Förtätning	Nyexploatering	Totalt
Lund	10 500	7 000	17 500
Stångby	-	3 000	3 000
Dalby	1 400	600	2 000
S Sandby	500	1 000	1 500
Veberöd	500	700	1 200
Genarp	100	400	500
Torna Hällest	-	150	150
Revingeby	100	50	150
TOTALT	13 100	12 900	26 000

Antalet bostäder som ryms i planen fördelat per ort, i förtätning och nyexploatering fram till 2040.

För en utveckling i hela kommunen ska 1/3 av bostäderna kunna lokaliseras utanför staden Lund och i dessa lägen är förtätningmöjligheterna mer begränsade. I de övriga orterna behöver bostadsbeståndet breddas och den sociala hållbarheten stärkas. För att förbättra serviceunderlaget och öka de övriga tätorternas egen bärkraft bör de i första hand utvecklas genom förtätning, därefter utbredning för att fylla luckor mellan områden i bebyggelsen och i sista hand ytterligare ortsförstoring. Stationsläget i Stångby tillvaratas för att skapa ett långsiktigt hållbart stationssamhälle välintegrerat i regionen.

Lund är en regional tillväxtmotor i Skåne och har ett person- och kunskapsdrivet näringsliv som bidrar till regionens attraktionskraft. Huvuddelen av kommunens näringsliv är möjligt i blandad, tät stad men vissa branscher kan inte samlokaliseras med bostäder. Kommunens bedömning är att det är viktigt att kunna erbjuda plats också för denna typ av etableringar för att kunna ta till vara Lunds innovationskraft och möjliga spinn-off effekter från MAXI IV och ESS. En del företag vill kunna samlokalisera sin forskning, utveckling och produktion. Det finns också trender som pekar mot framtida cirkulär ekonomi med mer lokal produktion och återvinning samt ökad betydelse av att kunna erbjuda lokal utbud. Översiktsplanens planberedskap tar därför höjd för framtida behov av verksamhetsmark och arbetsplatsområden för att kunna fortsätta utvecklas som regional motor. Därtill redovisas mark för verksamheter som måste omlokalisera till följd av stadsomvandlingar och förtätningar. Planeringsinriktningen

är att i första hand förtäta befintliga verksamhetsområden, vid nyexploatering och ny-etablering ska kommunen ha en restriktiv hållning och ställa krav på effektivt markutnyttjande och att etableringen som helhet ska bidra till kommunens utveckling.

Framtida ytbehov för arbetsplatser och verksamheter bygger på antaganden om utvecklingen. Till exempel vad robotiseringen kan leda till. Det kan innebära att verksamheter behöver flytta närmre utvecklingskontoren, då behövs mer yta, men det kan också innebära att effektiviseringar kan göras inom verksamheternas ytanspråk.

De i översiktsplanen ingående utbyggnadsområdena för bostäder och verksamheter utgör enligt kommunens bedömning väsentliga samhällsintressen eftersom de tillgodoser behovet av bostäder, stödjer Lund och regionens utvecklingskraft samt skapar resurseffektiva och ändamålsenliga strukturer. Vid en fortsatt planering av de vägar som planen reserverat mark för krävs vidare utredningar.

Nollalternativ

Då Källby utvecklas eller bevaras som verksamhetsområde behöver inte ersättning för den verksamhetsmarken fyllas. Industrimarken som planen föreslår väster om Lund ingår därför inte i nollalternativet. Däremot ingår Vallkärra för att möta behovet av ny verksamhetsmark. Dalby och Veberöd får en sämre uppkoppling mot kollektivtrafik och utbyggnaden blir mindre tät, än vad planen föreslår i dessa orter. Därför byggs hela Stångby ut innan 2040 för att uppfylla ambitionen att 1/3 av utbyggnaden ska kunna ske utanför Lunds stad. På det hela taget innebär detta att om planen inte genomförs måste annan mark tas i anspråk istället, för att Lund ska kunna fortsätta växa, det är bara innehåll och läge som skiljer.

Resonemang kring utblick efter 2040

Inom planens föreslagna utbredningsområden efter 2040 kan en mycket stor befolkningstillväxt rymmas. Den bortre tidshorisonten är mycket oklar. Vilka behoven kommer att vara så långt i framtiden är mycket svåra att utröna. Med en så stor expansion av bebyggelsen som föreslås i tex Dalby kommer dock ett större servicebehov och ett behov av förbättrade kommunikationer inom tätorten.

Vilken roll jordbruksmarkens betydelse för tätorternas utbredning kommer att ha i framtiden är också något oklar. Under andra halvan av detta århundrade kommer världens befolkning att ha ökat till 11 miljarder, för att därefter avstanna sin öknings-takt, enligt gapminder.org. Om livsmedelsproduktionen och livsmedelskonsumtionen till mängd, innehåll och teknik ser desamma ut då som nu, kan världens befolkning troligen inte mättas. Inom bara några decennier förväntas dock drastiska förändringar inom jordbrukssektorn på grund av klimatförändringar, men också på grund av att klimatpåverkan från livsmedelsproduktionen behöver minska och att det råder mark- och vattenbrist i många delar av världen. Det mesta av livsmedelsforskningen går ut på att minska och spara på både vattenanvändning och landyta och att sänka utsläppen av växthusgaser för att framställa våra livsmedel, så att vi kan klara behoven för en växande världsbefolkning. Det gör att inte lika mycket jordbruksmark behövs. Men det är högst troligt att det skånska jordbrukslandskapet kommer att ställas inför mindre allvarliga konsekvenser av klimatförändringar och därmed bli mer värd i förhållande till annan jordbruksmark i världen. Men hur stora klimatförändringarna blir och vilka effekter de leder till på tex grödor beror på hur framgångsrik klimatmålsarbetet blir. Detta sammantaget gör det mycket svårt att bedöma hur hållbar planen efter 2040 är i förhållande till hushållning med mark i syfte att säkra livsmedelsproduktion genom att spara på jordbruksmarken.

Alternativ

Ett alternativ till att inte låta de mindre tätorterna växa något utåt för att få ett bättre underlag till service är att i större utsträckning än planförslaget förtäta inom tätorterna. Planen utesluter inte detta alternativ. Men för att förtäta ännu mer, som ett alternativ till utbredning för att få levande orter, skulle det kräva uppköp av privatägd mark (som idag upptas av en- tvåbostadshusbebyggelse) och förtäta dessa. En högre täthet hade skapat både kortare avstånd, fler människor på mindre yta och därmed levandegöra byarnas kärnor och skapa bättre underlag för service. Detta bedöms dock få stora konsekvenser på människors privata ekonomi och livssituation. Därmed inte sagt att det är omöjligt att förtäta de mindre tätorterna i viss utsträckning.

En än mer kraftfull förtätning kan också innebära svårigheter och risker; exempelvis buller, luftföroreningar, flytt av verksamheter och förorenad mark. Det kan innebära att det blir svårare att nå behov och uppsatta mål för bostäder och verksamheter.

För att stärka den regionala tillväxtmotorn Lund har också getts plats till verksamheter genom att ta ny mark i anspråk. Ett alternativ till att skapa fler arbetsplatser i både Lund och mindre tätorter utan att ta ny mark i anspråk till ytkrävande verksamheter är att satsa på stadsintegrerat näringsliv ännu mer. Tjänstesektorn sysselsätter fler och fler, särskilt i ett kunskapsintensivt Lund. Planen medger detta, men ett produktionsinriktat näringsliv behövs också. Ett alternativ till att ge ny mark till ytkrävande verksamheter som inte kan placeras inom tätortsgränserna är att förtäta inom verksamhetsområdena, vilket planen också medger, eller att verksamheterna flyttar till annan ort, kanske till marker där jordbruksmarkens kvalitet inte är så hög som kring Lund. Att verksamheter flyttar till annan ort är svårt att undvika. De besluten tas utifrån vad som är företagsekonomiskt mest lönsamt. Marken är dyr i Lund, men erbjuder samtidigt ett bra uppkopplat läge i en kunskapsintensiv region. Robotiseringen av produktionsinriktade verksamheter leder oss in i en ny verklighet, där utnyttjandet av mark för verksamheter i många fall kan effektiviseras. Men arbetstillfällena försvinner också. Detta är en utveckling som kommer att ske oavsett hur översiktsplanen tar sig an frågan. Det är också mycket möjligt att framtiden kommer innebära att produktion och utveckling behöver komma närmre varandra och sin marknad. Då robotar ändå gör jobbet kapar arbetskostnaderna och produktion kan flytta hem igen från andra delar av världen, då behövs mark för verksamheter. Planen behöver därför ha en viss flexibilitet när det gäller verksamhetsmark och framtidens arbetsmarknad.

6.2 Transporter

Planen föreslår reservera plats för nya vägar som kan behövas för att tillmötesgå transportbehov för framtida bebyggelseutveckling. Innan eventuella beslut om genomförande tas kommer provningar enligt fyrstegsprincipen att genomföras, samt övriga relevanta utredningar enligt gällande lagstiftning. Aspekter som vägreservaten kan innebära negativa konsekvenser för är ianspråktagandet av jordbruksmark, natur- och kulturmiljövärden och buller. Det kan också innebära att biltrafiken ökar och därmed blir det ännu svårare att nå klimatmålen trots övergång till eldriven fordonsflotta.

Transportinfrastrukturens påverkan på ortsutvecklingen

Nedan nämns endast de orter som påverkas mest av planens föreslagna infrastruktur-satsningar.

Planen fram till 2040

Lund

Planen föreslår goda möjligheter till utveckling kring några starka kollektivtrafikstråk och noder som också har en god försörjning av både offentlig och kommersiell service. Satsningar på framförallt gång och cykel men också kollektivtrafik kring nya boulevardiseringsstråk höjer stadsmiljöns kvalitet och upplevelsevärden och stimulerar hållbart resande. I planen pekas promenadzoner ut i stadskärnan, i stadsdels- och tätortscentra samt kring skolor och barnomsorg. Planen bidrar därför till att öka framförallt barns trygghet i stadsmiljön och stimulerar till barns självständiga förflyttning. Infrastrukturen för transporter blir således en väl integrerad del av stadsutvecklingen. Höghastighetståg anländer Lund och ny tågstation i söder byggs också som utgör en god förutsättning att utveckla Källby som blandstad. Detta höjer attraktionskraften för Lund inom en rad områden, inte minst företagsetableringar. Pendlingen kommer att öka och möjligheterna till långdistansresor förbättras. Lund kan därmed bli en attraktiv besöksstad. Men det kan också påverka bullersituationen i stadens utkanter negativt (marginellt i stadskärnan eftersom tåget stannar i Lund). Beroende på val av sträckning norr om stationen kan vissa stadsutvecklingsplaner i norra Lund påverkas eller förhindras. Planen visar en flexibilitet kring transportval i de starka stråken och anger att där det uppstår behov av kapacitetsförstärkning, där buss inte längre är tillräckligt, kan spårväg eller superbuss utredas.

Stångby

Stångby utvecklas som stationsort och kan därmed bära mer blandad bebyggelse och möjligheterna till kommersiell service ökar. På så sätt är transportinfrastrukturens påverkan på ortsutvecklingen positiv. Dock finns en bullerpåverkan förknippad med järnvägen. Fler spår genom Stångby innebär ingen fördel för orten då höghastighetstågen inte kommer stanna där, men riskerar att drabbas av ökad bullerbelastning om inte extra bullerskyddsåtgärder vidtas. Sträckning väster eller öster om Stångby innebär att en ny barriär skapas i landskapet, och en ny bullerkälla etableras som påverkar boende och friluftsliv.

Dalby och Veberöd

I Dalby och Veberöd är satsningar på bebyggelseutvecklingen mycket beroende av samtidiga satsningar på förbättrad kollektivtrafik, tex kring superbusskoncept som senare kan leda till stationssamhälle i en framtida sträckning av Simrishamnsbanan. Om Simrishamnsbanan byggs skulle en smidig bytespunkt i Dalby mot Lund i sådana fall behövas. Ytmässigt föreslås Dalby växa söderut och Veberöd förtätas inåt kring centrumkärnan. Planen kan leda till att framförallt Dalby utvecklas till en liten stad med egna behov av cykelvägar och att kollektivtrafiken får bättre täckning. Tågstation innebär att bebyggelsen kan byggas tätare, men leder också till bullerpåverkan och skyddsavstånd till järnvägen. Om Dalby och Veberöd byggs ut enligt planen måste det säkerställas att orterna klarar ett hållbart resande även utan Simrishamnsbanan. En utveckling av busstrafiken, t.ex. en satsning på superbuss, är ett steg mot den attraktivitet som tågtrafik innebär.

Planens hänsyn till regional trafikplanering

Lunds kommun har bidragit i framtagande av förslaget till regionala infrastrukturplan 2018-2029, och planförslaget är i linje med infrastrukturplanens inriktning på hållbart transportsystem med ökat fokus på cykel och kollektivtrafik. Planförslaget är också samordnat med förslaget till nationell plan för transportsystemet 2018-2029, exempelvis vad gäller fyra spår Lund-Flackarp, nya spår Hässleholm-Lund, E22 Ideon ny av- och påfart. Planen visar på tre möjliga korridorer för järnvägsdragning norr om Lund. Planen föreslår också utbyggnad i Stångby med blandat innehåll i nära anslutning till järnvägsstationen i syfte att skapa ett hållbart stationssamhälle. Utvecklingen

i Stångby och vidare bebyggelseplanering avvaktar att statlig nationell järnvägsplan ska fastslå järnvägssträckningen.

6.3 Energihushållning och klimatpåverkan

I PM 10 – Hållbar energi i Lund används uttrycket energieffektiv bebyggelsestruktur. Med det menas att bebyggelsens sammansättning, placering, täthet och funktionsmässiga variation och inbördes samband, lägger förutsättningarna för att invånare ska kunna leva med ett lågt energibehov och därmed lägre klimatpåverkan.

Transporter

Trafiken står för den största andelen av de klimatpåverkande utsläppen i kommunen. Enligt Trafikverkets basprognos kommer personbilstrafiken i Sverige öka 31% under perioden 2014-2040, och än mer i Skåne. Teknikutvecklingen är stark och användningen av alternativa bränslen ökar hela tiden vilket förväntas minska utsläppen per körd kilometer. Men trafikökningen verkar i motsatt riktning, och även med förväntad teknikutveckling, elektrifiering och ökad användning av alternativa bränslen kommer inte klimatmålen att nås utan ytterligare insatser. Enligt Trafikverkets klimatscenario måste personbilsresandet ändå minska med ca 12 % under samma period, för att nå uppsatta klimatmål.

Planen

Översiktsplanen kan sägas påverka människors transportval och deras klimatpåverkan på två sätt: dels bebyggelseplaneringens inriktning vad gäller lokalisering, täthet och struktur som indirekt påverkar de olika trafikslagets konkurrenskraft, och dels trafikplaneringens inriktning som mer direkt påverkar de olika trafikslagets konkurrenskraft.

Planens målsättning att all resandeökning ska ske med hållbara transportmedel bedöms därför inte vara tillräcklig för att nå klimatmålen, även om omställning till el inom transportsektorn genomförs i helhet. Att sätta ett kommunalt mål för att biltrafiken ska minska med de 12 % som krävs för att nå klimatmålen har under planprocessen bedömts vara svårt eftersom befolkningsutvecklingen i kommunen är så kraftig och så länge som omvärldsförutsättningarna i övrigt verkar för en fortsatt ökad biltrafik. Till exempel baseras Trafikverkets infrastrukturplanering på biltrafikökning och trenden med regionförstoring samt förekomsten av bilorienterad bebyggelseplanering runt om i regionen påverkar chanserna för Lunds kommun att verka i en ambitiösare riktning. Men för att uppfylla klimatmålen krävs alltså omfattande åtgärder på såväl lokal, regional som nationell nivå, åtgärder som kommunen inte alltid kan styra över.

Planstrategin att växa kring starka service- och kollektivtrafiknoder och stråk gör att tätheten i vissa områden är hög, avstånden mellan människor och arbeten krymper, det blir lättare att promenera genom gångzoner och cykla genom fler cykelstråk.

Planen föreslår också att bebyggelsen kring starka stråk i staden främjar stadsliv. Dessutom föreslås områden omvandlas med inriktning mot ett blandat innehåll i samtliga större orter i kommunen. Med detta får vissa tätorter högre underlag till service och förbättrad kollektivtrafik, kortar ner avstånden mellan funktioner och gör att människor oftare kan ta sig runt med kollektivtrafik, gång och cykel.

Nollalternativ

Nollalternativet bedöms utifrån bebyggelseperspektiv leda till något mer biltrafik än planförslaget, då det innebär en glesare bebyggelse i de östra tätorterna, vilket ger

sämre konkurrenskraft för kollektivtrafik, cykel och gång. Det är inte möjligt att kvantifiera skillnaderna mellan nollalternativ och planen med någon relevant noggrannhet, men klimatpåverkan kan i nollalternativet förväntas bli något större än planförslaget. I Stångby behöver kollektivtrafiken stärkas i takt med att orten växer. Detta blir än mer avgörande i nollalternativet.

Alternativ

Om planförslaget skulle ges ytterligare fokus på förtätning i goda cykel- och kollektivtrafiklägen, och minska planeringen på mark utanför befintliga tätortsgränser, skulle biltrafiken och dess klimatpåverkan minska ytterligare. Detta är särskilt betydande i orterna utanför Lund. Där är dock förutsättningarna för att möta ett högt bostadsbyggande genom förtätning mer begränsat.

Åtgärder

För att öka möjligheterna att nå klimatmålen för transportsektorns del kan några ytterligare åtgärder vidtas. Kommun kan reglera trafiken genom lokala trafikföreskrifter. Bland annat kan miljözonen för tunga fordon utvidgas, hastigheterna på kommunala vägar kan sänkas, fler busskörfält införas, parkeringsavgifter höjas, p-normen skärpas, vissa gator kan stängas för biltrafik för att minska utsläppen med mera. I kombination med regleringar och åtstramningar kan kommunen verka för hållbart resande med stimulerande åtgärder. Bland annat kan kommunen skapa goda transportbytespunkter kring större busshållplatser, tex att där finns goda väderskydd för väntning och cykelförvaring, laddmöjligheter för både fordon och elektronik, cykelpump och säkra cykelställ, god belysning, pendlarparkering, toalett, dricksvatten, listan kan göras lång. De cykel- och kollektivtrafikfrämjande åtgärderna bör särskilt koncentreras till Lunds perifera stadsdelar och till de mindre orterna som Veberöd, Dalby, Stångby och Södra Sandby, där det finns en särskilt stor potential till förbättring och locka fler till ett mer hållbart resande.

Bebyggelse

Lund

I Lunds stad finns bättre förutsättningar för god energihushållning i bebyggelsen och transportsystemet, samt även en lägre klimatpåverkan. Det beror främst på att flerbostadshus har en bättre energieffektivitet, fjärrvärmeanslutningen är hög, utbudet av service, arbetsplatser, kultur och fritidsaktiviteter är större och mer variationsrikt i staden än i de mindre tätorterna. Både arbetsresande och vardags- och fritidsresande kan lättare göras med hållbara färdmedel. Det visar också färdmedelsstatistik för orterna.

Stångby

Stångby är den andra orten med tågstation idag. Dock har orten påfallande låg andel flerbostadshus, ett lågt utbud av service och kultur, samt är inte uppkopplat mot fjärrvärmenätet. Planen fram till 2040 föreslår viss expansion i enlighet med pågående detaljplanering. Expansionen, som kräver åkermark, motiveras av att Stångby behöver utvecklas med mer service, tätare bebyggelse, blandas upp med fler bostadstyper för att kunna bära sig och fungera mer hållbart. Goda förutsättningar för att planen därmed kan åstadkomma lägre klimatpåverkan för Stångbyborna, finns eftersom tågstation redan finns och avståndet till många arbetsplatser i Lund faktiskt kan nås med cykel.

Dalby

Hur klimatpåverkan från Dalby utvecklas om planen genomförs är något mer svårt att tolka. Om superbussar inte införs eller spårbunden kollektivtrafik inte byggs inom planperioden kan vidare expansion av Dalby tätort ge ökad klimatpåverkan. Dalby börjar bli så stort till ytan att det börjar bli svårt att ta sig runt inom orten på ett hållbart sätt. Ett internbehov av förbättrat cykelsystem uppstår och kanske till och med fler busshållplatser behövs. Till Dalbys fördelar ur klimat och energihushållningssynpunkt hör att orten har några arbetsplatser, god kollektivtrafik och service för att klara dagliga behov, och inom orten finns också flerbostadshus med fjärrvärme framdraget och fler byggnader ansluter sig till nätet.

Veberöd

Klimatpåverkan och energihushållning i Veberöd som ort bedöms vara undermålig. Bebyggelsen är gles med stort inbyggt bilberoende och orten saknar fjärrvärme. Vardaglig service, skolor och arbetsplatser finns, men orten är fortfarande starkt beroende av stadens utbud, bland annat av en större matvarubutik och arbetsplatser. Avstånd till Lund och Malmö är också långa, men kollektivtrafikförsörjningen bedöms till större delen vara god. En ytterligare bebyggelseutveckling som planen föreslår bedöms förbättra underlaget för service och det finns möjlighet att fler arbetsplatser kan skapas. Ortens klimatpåverkan och energihushållning kan förbättras, men det beror till stor del på hur lyckosamt ett hållbart resvanebeteende kan främjas för nyttillkommande bebyggelse, hur tät och energieffektiv bebyggelsen blir, hur bebyggelsen energiförsörjs och hur servicen utvecklas. Uteblivna satsningar leder till motsatt effekt – högre klimatpåverkan.

Södra Sandby

Ortens klimatpåverkan och energihushållning bedöms vara undermålig. Bebyggelsen domineras av enbostadshus, ingen fjärrvärme är utbyggd till orten. Avstånd till service och kollektivtrafik är längre för de östra delarna. Men orten har livsmedelsbutik, några arbetsplatser och god tillgång till kommunal service. Viss inblandning av flerbostadshus finns. Kollektivtrafiknära lägen korrelerar inte helt mot bebyggelsens utbredning. Planen medger förtätning i centrumnära lägen, där det finns goda förutsättningar och tillgång till service och kollektivtrafik. Det östra utbyggnadsområdet (före 2040) behöver följas av samtida satsningar på förbättringar för cykel, pendlarparkeringar och förbättringar för kollektivtrafiken för att klimatpåverkan från området ska hållas nere.

Genarp

Orten har ett undermåligt underlag för förbättrad kollektivtrafik och dessutom ett svårt geografiskt läge för kollektivtrafik. Kollektivtrafik finns, men är inget starkt stråk som kan sägas bidra starkt till att göra ortens klimatpåverkan mindre. Kommersiell service finns i mindre skala och vardagliga behov kan klaras. Täckningen av kommunal service är god. Enbostadshus dominerar bebyggelsen och bilberoendet är högt. Orten har dock ett lokalt fjärrvärmeverk och fjärrvärmenät som försörjer viss del av bebyggelsen med förnybar energikälla. Utpendlingen från orten är hög. Planen medger viss utbyggnad med ca 500 nya bostäder. Det är en markant ökning av invånarantalet och samtida satsningar på energieffektivt byggande, lokal förnybar energiproduktion, förbättrad service och förbättringar i cykel och kollektivtrafikförsörjning krävs för att förbättra ortens klimatpåverkan och energihushållningsegenskaper. Uteblivna satsningar leder till motsatt effekt – högre klimatpåverkan.

Förnybara energikällor

Planen

Planen skapar möjligheter till mer förnybar energi, tex avseende vindkraft och genom att den öppnar upp för etablering av storskaliga solcellsanläggningar. Detta kräver markresurser. Det är därför att föredra att storskaliga solenergianläggningar läggs på byggnader, men i en bedömningsprocess måste också vägas in, markens nuvarande användning och att solceller kan flyttas utan att påtagligt skada marken under. Samhällsintresset av att få fram mer förnybar energi och gärna med lokal produktion är väsentligt och viktigt. I de södra delarna av landet där landskapet är öppet är läget bra för solenergi och kan därför bidra till landets energiförsörjning.

Fjärrvärmens i Lund är baserad på spillvärme och förnybara källor och har en låg klimatpåverkan. Samtidigt är det en uppvärmningsform som är viktigt för att hela energisystemet ska fungera. Att värma byggnader med el gör att den elen inte kan användas inom tex transportsektorn, som behöver ställas om till mer el för att sänka de transportrelaterade utsläppen. Fjärrvärmens är dock inte utbyggd till samtliga orter inom kommunen. Elvärmda hus har högre klimatpåverkan än fjärrvärmda, varför orterna Stångby, Södra Sandby, Veberöd har något sämre förutsättningar för låg klimatpåverkan. Här vore det extra önskvärt att husägare installerar solceller, även om solceller är positivt inslag i alla orter. För orterna Lund, Dalby och Genarp behöver så många som möjligt anslutas till fjärrvärmensätet för att utsläppen ska kunna sänkas på det totala.

Nollalternativ

Om planen inte genomförs försvåras satsningar på storskaliga solenergianläggningar på mark och etablering av fler storskaliga vindkraftverk eftersom planen har en mindre restriktiv syn på vad som är möjligt inom områden med skyddsvärden. Då riskerar den lokala produktionen av förnybar elenergi inte öka, vilket gör att den måste öka på annan plats utanför kommunen istället.

Alternativ

De alternativ som har diskuterats under processen med framtagandet av detaljplanen avseende energiförsörjning har varit huruvida en ny vindkraftsplan ska tas fram eller ej. Kommunen har dock bedömt att en ny vindkraftsplan inte är nödvändig, då det är bättre att beskriva områdets eventuella värden istället. Därefter kan förenlighet med vindkraft, eller andra infrastruktursatsningar, bebyggelse, eller annat prövas mot områdenas värden.

6.4 Vatten

Dagvattenhantering

Kommunen ansvarar för dagvattenhanteringen genom VA-huvudmannen VA syd. Den traditionella tekniken att dagvatten ska tas omhand under mark, i ledningar, leder till stora problem i ett förändrat klimat med mer nederbörd. Det är inte rimligt varken tekniskt eller ekonomiskt att hantera den ökade mängden regnvatten genom att bygga om dagvattensystemet med större ledningar. Särskilt inte när det finns väldigt goda metoder för att ta hand om vattnet genom mer lokalt omhändertagande, fördröjnings-system och på sina platser inom kommunen också ökad infiltration till grundvattnet.

Planen

Planen tar hänsyn till dagvattenplan för Lunds stad och dagvattenstrategi för Lunds kommun och talar för ett mer lokalt omhändertagande av dagvatten på den kommunalt ägda marken, vilket leder till ett mer robust system som helhet. Exploatörer, fastighetsägare och byggherrar uppmuntras genom dialog och i dagvattenstrategin att ta mer hand om sitt dagvatten på den egna fastigheten, men möjligheterna att inom dagens lagstiftning ställa krav på att alla ska hjälpa till är begränsade.

Planen tar hänsyn till att det i Lunds stad finns dåliga möjligheter till infiltration eftersom jorden består av tjocklera. Förtätning ska ske i första hand på redan hårdgjorda ytor för att öka möjligheterna till att växter, framförallt stora träd ska kunna ta upp vatten. Parker och grönytor ska kunna användas till dagvattenhantering. Det är på det stora hela en mycket god ansats. Framtida behov av dagvattendammar finns med under teknisk försörjning. Hela östra Lund avvattnas genom två utlopp till Höje Å. Kapaciteten är nådd och det har visats genom undersökningar svårt att förbättra situationen i änden av rören. Problemen måste avhjälpas över hela avrinningsområdet genom många små lösningar, vilket också planen uppmärksammar under ställningstaganden för dagvatten eftersom det annars finns risk för att förtätningen blir för stor påfrestning på dagvattensituationen i östra Lund.

Generellt kan sägas att marken har mindre infiltrationsförmåga i den västra delen av kommunen, där lermarken är tjock. I den östra mer magra delen har marken bättre infiltrationsförmåga.

Nollalternativ

Om planen inte genomförs finns risk att möjligheterna för dagvattenanläggningar i Källby reningsdammar inte kan realiserats, vilket försvårar möjligheterna för dagvattenhantering i centrala delar av Lund. Om planen inte genomförs finns risk att områden som behövs för dagvattenhantering bebyggs.

Alternativ

En hållbar dagvattenhantering kräver yta genom dammar och så vidare. Alternativet till det är att bygga större ledningar. Men detta är kostsamt och mycket tidsödande. Dessutom har ledningar, vilken storlek de än har, sina begränsningar.

Markens vattenhållande förmåga

Landskapets vattenhållande förmåga kan förbättras oavsett om planen genomförs eller ej. Det är markägaren som avgör. Alla markägare behöver dock hjälpas åt för att förbättra markens vattenhållande förmåga. Både torka och översvämningssproblem kan annars komma att öka. Planen uppmärksammar detta, och föreslår strategier för grön- blåa stråk i landskapet, ställningstaganden för mark och vattenanvändning, inte minst för förbättrad dagvattenhantering med fördröjningsdammar, men även våtmarker i landskapet kan avhjälpa problemen.

Kommunalt VA

Problem i nuläget

Vissa delar av bebyggelsen på landsbygden saknar kommunalt vatten och avlopp. Detta leder dels till sämre service och till att vattenkvaliteten i våra sjöar och vattendrag riskerar att försämrats, då enskilda avlopp i regel har sämre reningsförmåga.

Planen

Planen har ett ställningstagande att inom de bebyggelseområden som är prioriterade högst i VA-utbyggnadsplanen (1-3) bör inte nyproduktion av bostäder beviljas innan utbyggnaden av kommunalt vatten och/eller avlopp är genomförd. Detta för att inte fastighetsägare ska investera i enskilda vatten- och avloppslösningar som onyttiggörs när kommunalt VA finns på plats. Planen har därmed anpassats till va-utbyggnadsplanen. Detta leder till långsiktig förbättring av miljön, övergödningsproblem minskar i sjöar och vattendrag och skapar ett säkrare system för hantering av avloppsvatten.

Planen innebär en omvandling av området närmst Källby nya tågstation från verksamhetsområde till blandstad. En förutsättning för att det ska kunna ske är att reningsverket flyttar. Planer för flytt och omlokaliseringsplats utreds. Inriktningsbeslut är taget av VA SYDs styrelse och utredningsbeslut är taget av Lunds kommun.

Vattenkvalitet

I nuläget är de största miljöproblemen inom vattenkvalitet fysisk påverkan av sjöar, våtmarker och vattendrag samt övergödning från jordbruk, reningsverk och enskilda avlopp. Det finns även stora risker med urbana markföroreningar från tex industri-verksamheter eller gamla deponier som kan nå grundvattnet och föroreningar från trafik och vägsitage samt oljespill som följer med dagvattnet till en känslig recipient.

Till följd av problemen med framförallt övergödning och fysisk påverkan uppnår Lunds kommun varken kraven för miljömålen eller miljökvalitetsnormerna för vattenkvalitet. Enligt kommunens sjö- och vattendragsplan kommer det vara i stort sett omöjligt att uppnå miljömålen om inte de praktiska, administrativa och ekonomiska möjligheterna för att genomföra åtgärder förbättras avsevärt. Det här beror, till stora delar, på ekonomiska begränsningar och den marknadsekonomiska pressen på jordbruksbranschen.

De sjöar och vattendrag som inte når miljökvalitetsnormerna är i nuläget Ålabäcken, Torrebergabäcken, Kävlingeån, Önnerupsbäcken, Klingavälsån, Vombsjön och Kranke-sjön. I dessa är den kemiska statusen god men den ekologiska statusen behöver förbättras. Detta bedöms inte kunna lösas enbart inom kommunen utan förutsätter ett brett samarbete mellan många olika aktörer inom avrinningsområdena.

Planen

I planen föreslås att kommunen ska agera aktivt genom att arbeta för att fysiska åtgärder ska genomföras på mark där kommunen är fastighetsägare och uppmantra att privata fastighetsägare vidtar åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten.

I kommunen finns ett vattenskyddsområde som innefattar Vombfältets infiltrationsområde, brunnar och själva Vombsjön men inte sjöns tillrinningsområde. Sydsvatten påbörjade ett arbete med att uppdatera vattenskyddsområdet under 2016. Samma hänsyn som tas till vattenskyddsområdet ska tas till Alnarpsströmmen som är ett grundvattenmagasin beläget i den södra kanten av Lunds kommun. Enligt planförslaget ska all förändrad markanvändning inom skyddsområdet bedömas utifrån kravet att grund- och ytvattentäkter ska skyddas. Detta för att säkerställa dricksvattenförsörjningen i kommunen.

Den gröna infrastrukturen som planeras för enligt planförslaget kan också hjälpa till som buffert för att på lång sikt förbättra vattenkvaliteten i sjöarna och vattendragen men framförallt förhindra framtida föroreningar.

Det finns en uppenbar risk för att miljö kvalitetsnormer för vattenkvalitet inte nås. Det beror på bland annat:

- Övergödning – jordbruk och skogsbruk, enskilda avlopp
- Urbana föroreningskällor: oljespill från trafik och industrier, markföroreningar som sprids till grundvattnet eller kommer exponeras vid en sanering, byggnadsmaterial som avger bly och koppar, zink och andra miljöskadliga ämnen, mikroplaster från fotbollsplaner, däckslitage och tvättvatten, enskilda avlopp, med mera är faktorer som påverkar.

Åtgärder

Kommunen behöver samverka med samtliga fastighetsägare i kommunen och samarbeta brett med grannkommuner som delar samma avrinningsområde för att lindra problemen och arbeta successivt mot förbättring. Det finns mycket kommunen som organisation själv kan bidra med, tex att förhindra spridning av granuler från konstgräsplaner, verka för utbyggnad av VA-nätet till hushåll på landsbygden, föra dialog med jordbrukare om vikten av skydds zoner och fördröjningsdammar, verka för anläggande av fler våtmarker på landsbygden och fler reningsanordningar för vägdagvatten från kommunala vägar.

6.5 Hälsa säkerhet och riskhänsyn

Luftkvalitet

Det mest effektiva sättet att förbättra luftkvaliteten är att angripa källan och den källa som är störst och lättast att påverka inom planeringen är vägtrafiken. De ämnen som är listade i miljö kvalitetsnormerna för luft är kvävedioxid, kolmonoxid, svaveldioxid, partiklar (PM 10 och 2,5), ozon, bensen, arsenik, bens(a)pyren, nickel, bly och kadmium. Av dessa är det vanligast att det är svårast att följa normerna för kvävedioxid och partiklar. Kvävedioxid bildas vid förbränning i bland annat bränslemotorer och partiklar frigörs vid förbränning och genom vägs litage. Kvävedioxid är giftigt för luftvägarna och bildar tillsammans med solljus skadligt marknära ozon. Partiklar i luftvägarna kan i värsta fall orsaka lungcancer och hjärt- och kärlsjukdomar. Särskilt barn och redan sjuka är en extra känsliga för luftföroreningar.

Stadsomvandling kan medföra minskade, helt nya eller ökade trafikflöden och förändringar i luftkvalitet.

Nuläge

I Lunds kommun hålls luftkvaliteten inom miljö kvalitetsnormerna för samtliga ämnen. Gränsvärdena har överskridits vid enstaka tillfällen, men ligger inom tillåtna antal överskridanden.

Utöver miljö kvalitetsnormerna finns nationella miljömål satta av regeringen. Dessa bör eftersträvas för att uppnå en *god* luftkvalitet. Samma mål återfinns i kommunens lokala program för ekologisk hållbar utveckling, LundaEko II. I nuläget når inte Lunds kommun miljömålen för luftkvalitet för något av ämnena men en strävan mot att uppfylla målen kommer finnas i det framtida planarbetet Från kartan som presenteras i Luftkvalitet med fokus på kvävedioxid och partiklar PM10 i Skånes kommuner – 2014 går det att utläsa ett antal platser där luftkvalitén är sämre. Det är främst längst med E22, området runt Rudeboksvägen och Flintyxan i Gunnesbo, delar av Ringvägen, området vid Lunds centralstation och delar av Prästvägen som går mellan Gastelyckan

och Råbylund. Utöver detta finns ett mindre område i Önnelöv, Dalby, som har förhöjda värden för kvävedioxid. För partikel-nivåer gäller generellt samma områden som för kvävedioxid men områden i Igelösa och Revingeby tillkommer.

Planen

Satsningen på förtätning och befolkningsökning kan få negativa konsekvenser ur ett luftkvalitetsperspektiv. Förtätningen kan leda till mer trafik i stadsmiljön. Målsättningen att all resandeökning ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik i framtiden motverkar de negativa konsekvenserna som förtätning och befolkningsökning kan skapa. På totalen leder trafikmålet dock inte till någon förbättring för luftföroreningsnivåerna om det inte samtidigt sker en omställning av fordonsflottan till eldrift, och att biltrafiken begränsas på utsatta sträckor så att vägslitaget och därmed partikelhalterna minskar.

Nollalternativet

Nollalternativet har samma befolkningsökning men en mindre tätbyggd struktur och saknar målsättningar om högre andel hållbara transporter vilket medför att luftkvalitetssituationen blir sämre om planen inte genomförs.

Alternativ

Ett alternativ är att vara mer restriktiv med bebyggelse i områden med sämre luftkvalitet. Detta skulle dock riskera att leda till en bebyggelseutspridning och en negativ spiral då det ökar resandet vilket i sin tur ökar luftföroreningarna.

Åtgärder

Omställning av fordonsflottan till eldrift, samt att vägslitaget minskas genom teknisk utveckling av däck, eller att biltrafiken begränsas på utsatta sträckor genom miljözoner.

Buller

Forskning visar att buller påverkar människors hälsa negativt genom påverkan av uppmärksamhet, sömn, vila, prestationsförmåga och inlärning. Det kan också skapa stress och det finns visade samband mellan hjärtkärlsjukdomar och långvarig exponering för trafikbuller. Därför är det viktigt att buller tas i hänsyn vid planeringen av staden. Barn är särskilt känsliga för bullerpåverkan.

I trafikbullerförordningen (2015:216) finns riktvärden för trafikbuller utomhus som ska beaktas vid planering och byggande av bostäder. Utöver förordningens riktvärden finns en miljökvalitetsnorm för omgivningsbuller som säger att det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Nuläge

Bostäder som ligger i direkt anslutning till kollektivtrafikstråk eller större trafikleder är de områden som har de största problemen i kommunen. Lunds tätort och Stångby har mest problem med höga bullernivåer beroende på buller från vägtrafik och järnvägen. Även Dalby och Genarp är drabbade av flygbuller. Områden i norra Veberöd som angränsar till väg 11 når inte heller riktvärdena. Runt Södra Stambanan och E22 ligger ofta bullernivåerna över riktvärdet för utomhusbuller vid fasad som är 55 dBA. Områden i Lunds tätort kring Norra Ringen och Västkustbanan har också problem med buller. I Stångby är hela orten drabbad förutom de allra västligaste delarna, det är Södra Stambanan som är källan till den höga bullernivån. Enligt kartläggningen som utförts under 2011 exponeras ca 24 500 personer för ljudnivåer över 55 dBA ekvivalentnivå från vägtrafiken. Antalet personer som exponeras för ljudnivåer över 55 dBA

ekvivalentnivå beroende på tågtrafiken är cirka 11 500. Buller från Revingeheds övningsfält påverkar närliggande bebyggelse. Det är Trafikverket som har ansvaret för buller från tågtrafiken.

Planen

I yttrande till utställningshandlingen inkom synpunkter på att planen inte gav tillräcklig vägledning avseende hur bullerproblematiken skulle hanteras i planeringen. Tillförda ställningstaganden preciserar att byggande i bullerutsatta områden kan göras, men då ska mindre känslig bebyggelse placeras som bullerskärm mot bullerkällan, eller att andra åtgärder vidtas som minskar bullerproblematiken för mer känslig bebyggelse. Enligt planförslaget bör extra hänsyn tas när det planeras för nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur. Planförslaget innehåller ställningstagandet att kommunen ska, i samverkan med ansvariga sektorsmyndigheter, verka för att antalet människor som utsätts för buller som överskrider riktvärdena ska minska. Förtätning kan lokalt leda till mer trafik och därmed mer buller och fler som påverkas av bullret. Dock innebär förtätning med mer blandad bebyggelse som planen föreslår, i kollektivtrafikstarka stråk till att funktioner kommer närmre varandra vilket sammantaget minskar det totala transportbehovet. Några specifika konsekvenser har identifierats:

Planen föreslår förtätning i områden som till stora delar sammanfaller med områden med höga bullervärden. Det kan, oäktsamt förtätat, leda till att fler blir berörda av buller, och att hälsan försämras för fler. Det kan dock rätt utfört medföra förbättringar för befintlig bebyggelse om ny bebyggelse med mindre känsligt innehåll placeras som bullerskärm utmed bullerkällan. Detta är också vad planen föreslår i ett ställningstagande.

I planförslaget står det att det som kommun är angeläget att planera för ett yttre gods-spår som skulle eliminera de risker och störningar som godstrafiken orsakar. Om detta realiseras kommer bullernivåerna från järnvägen genom Lunds tätort att minska då godstrafikens högsta bullernivåer uppstår vid inbromsningar vid stationer. Nybyggande av vägar och järnvägar innebär bullerpåverkan, vilket behöver utredas vidare.

Flygbuller från Malmö Airport och en eventuell framtida expansion av densamma kan försvåra utbyggnaden i Dalby och i Genarp.

Nollalternativ

Om planen inte skulle genomföras kommer situationen fortsätta att se ut ungefär som den gör i nuläget. Dessutom kommer nollalternativet inte ta hänsyn till de förändringar i trafiken som skapas genom de av Trafikverket planerade infrastruktursatsningarna. Därmed kan bullersituationen förändras men inte förbättras om nollalternativet skulle genomföras. I nollalternativet ska höghastighetståget dras genom Stångby. Det riskerar att ge en bullerproblematik för orten. Bullerskyddsåtgärder kan genomföras för att i viss mån mildra bullret som en höghastighetsbana skulle medföra.

Åtgärder

För att motverka buller kan man dels angripa källan och försöka minska den trafik som skapar bullret, sänka hastigheten och så vidare. Dels kan bullersänkande åtgärder vidtas i form av fysiska bullervallar, skärmar och öka mängden mjuka material i stadsmiljön som absorberar delar av ljudet. Man kan även genom att byta fönster på drabbade fastigheter minska ljudnivåerna inomhus. Buller från vägtrafiken ansvarar kommunen för och Tekniska Förvaltningen genomför nu ett åtgärdsprogram där bostäder som ligger över riktvärdena blir erbjudna bidrag till bullerreducerande åtgärder.

Markföroreningar

I de centrala delarna av Lunds tätort och kring den södra delen av centralstationen finns ett antal fastigheter som har stor eller måttlig risk för att vara förorenade. Det finns också ett band av potentiellt förorenade områden kring Öresundsvägen. I de östra delarna av Stångby finns stora markytor med en potentiellt stor risk för att vara förorenade, markytorna ligger i samband med industriområdet Stångby-Jonsgård. I centrala Södra Sandby finns ett antal fastigheter som är potentiellt förorenade, det rör sig främst om nya och gamla bensinmackar och verkstadsindustrier. I Genarp och Veberöd finns några fastigheter som har en stor risk för markföroreningar. Länsstyrelsen har klassificerat en av fastigheterna i kommunen i högsta riskklassen, fastigheten Dammen 3 i Dalby där det har legat en kemtvätt som läckt ut klorerande lösningsmedel. Lunds kommun har gjort en utredning av detta ärende och åtgärder ska vidtas. I Dalby finns i övrigt ett par verkstadsindustrier som ligger på potentiellt förorenad mark.

Utsläpp från industrier i Sverige kan idag hållas under kontroll och omfattande föroreningar i industriernas närområden kan undvikas. Föroreningar idag förorsakas främst av konsumtionen av olika produkter, då kemiska ämnen sprids diffust i miljön, samt vid spridning i avfallsledet.

Planen

Planen föreslår nya verksamhetsområden framförallt kring Lund, men också i anslutning till befintliga verksamhetsområden i Södra Sandby, Dalby och Veberöd. På verksamhetsområden tillåts industrier och det kan få finnas miljöfarlig verksamhet. Dessa riskerar alltid att släppa ut föroreningar till både, luft, vatten och mark, även om moderna industriverksamheter omfattas av miljölagstiftning som idag är mycket mer reglerad än det varit på historiskt. Läckage och spill beroende på oaktsamhet eller olyckor kan dock förutsättas ske någon gång och på något sätt. Därför är skyddsavstånd till känslig bebyggelse eller till känslig mark särskilt viktiga.

I samband med den förtätning och omvandling som ingår i planförslaget kommer eventuella markföroreningar saneras. En hög exploateringsgrad är gynnsamt för arbetet mot markföroreningar.

Farligt gods

Längs med E22 sker de flesta transporter med farligt gods i kommunen. Det finns vissa bostadsområden som ligger i direkt anslutning till motorvägen. Där ligger svårigheten i att bygga på ett sätt som minimerar eventuella person- och egendomsskador vid en olycka samtidigt som att E22:an inte ska ses som en barriär som delar Lunds tätort i två delar. I nuläget har hänsyn tagits till riktlinjerna för farligt gods men ny, blandad bebyggelse har planerats vid kunskapsstråket och vid Råbystiftelsen i södra Lund. Där är det viktigt att vidta åtgärder. I Kunskapsstråket planeras parkeringshus som skydd mellan motorväg och bostäder.

Planen

Enligt planförslaget ska den generella planeringsinriktningen vara att okänslig markanvändning lokaliseras närmast farligt godsleder. I stationsnära lägen och i vissa stadsmiljöer kan känsligare markanvändning behöva lokaliseras närmre järnväg och väg, detta för att behålla en sammanhållning i staden. Då ska en särskild riskanalys genomföras och eventuella riskreducerande åtgärder vidtas. Kommunen ska, enligt planförslaget, också verka för att verksamheter som hanterar farligt gods ska placeras i mer externa verksamhetsområden som ligger i anslutning till de större lederna för

farligt gods. Detta för att minska antalet transporter av farligt gods som går genom tätt bebyggda områden och därmed minska antalet människor som drabbas av en eventuell olycka.

I utställningsförslaget föreslogs ett verksamhetsområde strax norr om Lunds stad, söder om Stångby som inte hade koppling till befintliga leder för farligt gods. Till antagandehandlingen har området ändrats till arbetsplatsområde för att det inte ska kräva tung trafik och farligt gods och för att bättre samspela med planens ställningstaganden angående farligt gods. Detta är också i linje med den framarbetade detaljplanen.

En tätare bebyggelse leder till en ökad mängd människor som potentiellt kan ta skada.

Riktlinjer för farligt gods presenteras i planförslaget. Riktlinjerna är utformade på sådant sätt att verksamheter med så liten mänsklig närvaro som möjligt placeras närmast transportleder för farligt gods. Sedan följer en trappa där verksamheter olika känslighetsgrad placeras längre bort ju känsligare de är. Om till exempel bostäder placeras precis intill en farlig godsled kan en olycka få stora konsekvenser.

I planförslaget finns ingen uppställningsplats listad för läckande farligt gods. Det gör att om en transport med farligt gods går sönder eller börjar läcka av någon anledning kan den lastbilen placeras var som helst i kommunen. Planen påpekar att framtida uppställningsplatser kommer att utredas tillsammans med Räddningstjänsten Syd.

I planförslaget står det att det som kommun är angeläget att planera för ett yttre gods-spår som skulle eliminera de risker och störningar som godstrafiken orsakar. Det skulle göra att det farliga godset som transporteras raka vägen genom Stångby och Lunds tätort skulle transporteras genom områden där mycket färre människor vistas. Det skulle öka säkerheten i staden och minska konsekvenserna av en eventuell olycka drastiskt.

Miljöfarlig verksamhet

I Lunds kommun finns flera miljöfarliga verksamheter som är prövnings- eller anmälningspliktiga. Det finns också 16 mindre verksamheter som inte är prövningspliktiga men kan ur störningssynpunkt vara minst lika störande de övriga miljöstörande verksamheterna. Fem anläggningar i kommunen klassats som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

I Lund finns bland annat flera verksamheter som hanterar kemiska produkter, flera verksamheter som hanterar gasformiga bränslen, ett antal laboratorier och en handfull med täkter som delvis arbetar med sprängmedel. Vissa av de kemiska produkterna kan vara skadliga för miljön om ett utsläpp eller en olycka sker. För ESS utreds en beredskapszon på nationell nivå. Efter att det arbetet slutförts behöver riskbilden kring ESS beaktas i planeringen.

Planen

I planförslaget finns ett ställningstagande som säger att kommunen ska stäva efter att verksamheter som medför risker ska placeras med omsorg i de områden som är ämnade för industrier och verksamheter med skyddsavstånd. Det gäller även eventuella nyetableringar av farliga eller miljöfarliga verksamheter. Det här kommer i framtiden att reducera riskerna i kommunen och färre personer kommer att drabbas av eventuella olyckor.

Ytterligare ett ställningstagande beskriver att en hänsynstrappa där okänslig markanvändning placeras närmast riskfyllda verksamheter och känsligare verksamhet placeras längre bort bör eftersträvas vid byggnation. Denna hänsynstrappa är återkommande i planförslaget och skapar god markanvändning och ett säkrare samhälle på lång sikt.

I de områden som föreslås för blandad stad finns störande verksamheter, däribland verksamheter som har miljötillstånd. Dessa kommer att behöva omlokaliseras vilket kräver samverkan mellan verksamhetsutövare, fastighetsägare och kommunen.

Brandskydd

De problemen som finns inom brandskydd i nuläget är ett delvis otillräckligt brandpostnätverk och att vissa områden inte ligger inom normal insatstid. De områden och orter som har längre insatstid än vad räddningstjänsten klassar som normal (10 min) är östra och sydöstra delarna av Dalby, östra delarna av Södra Sandby, utbyggnadsområdena i norra delarna av Stångby och nordvästra delarna av Lund.

Planen

Det som framförallt kan förändras med planförslaget är insatstiden. Med nybyggnationer och boulevardisering kan räddningstjänstens insatstid försämrans inom vissa områden, åtminstone tillfälligt. Vid nybyggnationer och förtätning uppstår hinder i samband med byggarbetet. Vid en boulevardisering och i strävan mot ett minskat bilanvändande kan utryckningsfordonens framkomlighet begränsas. Detta kommer att utredas i ett fortsatt samarbete mellan Räddningstjänsten Syd och kommunen. En möjlighet är att anlägga prioriterade kollektivtrafikstråk som också kan användas av utryckningsfordon.

Något som är positivt för insatstiden är förtätningen som finns beskriven i planförslaget, om fler människor och bostäder samlas på ett mindre utrymme blir åtkomligheten och möjligheten till insats bättre. I planförslaget öppnas möjligheten för att se över lokaliseringen av brandstationer i kommunen. Detta kan minska utryckningstiden i områden som ligger utanför normal insatstid.

Avfallshantering

Planförslaget tar i högsta möjliga mån hänsyn till ett cirkulärt förhållande till material. I avsnittet som berör avfall poängteras vikten av både ett hållbart synsätt på avfall och att jordmassor som uppkommer i samband med exploatering tas om hand på bästa möjliga sätt.

Problematiken och vägvalen kring just överskottsmassor av jord kommer att bli mycket aktuell om planförslaget genomförs. Detta på grund av den höga exploaterings-, utbyggnads- och förtättningsgraden som föreslås. Vid exploatering av nya eller gamla områden kan jordmassor uppstå som måste tas hand om. I planförslaget föreslås att exploateringar ska planeras så att mängden överblivna jordmassor minimeras. Det föreslås också att jordmassor, i första hand, ska tas om hand på egen mark i det enskilda byggprojektet och i andra hand användas i anläggningsändamål på andra platser i kommunen, under förutsättning att jordmassorna är lämpliga för avsett ändamål.

Utifrån att detta inte skulle genomföras finns risken för att jordmassorna inte återbrukas där det finns behov och istället urlakas jordtillgången någon annan stans. Om inte förorenade jordmassor från gamla industriområden tas om hand på rätt sätt riskeras det dessutom att föroreningarna transporteras till annan plats och förgiftar miljön för

människor som inte är ansvariga för att föroreningarna skapades i första hand. Därför bör problemen i första hand hanteras lokalt så som planförslaget föreslår.

Planförslaget belyser att kommunen saknar en lämplig terminal att lämna överblivna jordmassor på, både prima matjord och förorenade jordmassor. Det finns ingen utpekad lämplig plats för framtida etablering. Det är en åtgärd som skulle kunna vidtas för att realisera och förankra förslagen ytterligare. Det är en utmaning att identifiera en lämplig lokalisering då det krävs en stor etablering som helst bör lokaliseras i anslutning till tätorten för att minska transporter men som kräver stora försiktighetsåtgärder och skyddsavstånd för att minimera olycksrisken.

Planförslaget planerar för en befolkningsökning och stora mängder förtätning vilket skapar utmaningar för omhändertagandet av hushållsavfall. Nuvarande etableringar kan bli överbelastade i samband med förtätning i redan befintliga områden och ett större antal invånare innebär generellt en större mängd avfall. Eventuella nyetableringar av återvinningscentraler eller omlastningsstationer som kan komma att behövas i framtiden hänvisas i planförslaget till de arbetsplats- eller verksamhetsområdena som finns markerade i markanvändningskartan. Verksamhetsområdena är ämnade för etableringar som behöver skyddsavstånd och som kan vara störande för omgivningen.

Magnetiska fält

I planförslaget finns ställningstagandet att kommunen ska sträva efter att nya kraftledningar och elektriska anläggningar utformas eller placeras så att exponering för magnetfält begränsas. Det ska också undvikas att känslig verksamhet, såsom skolor och barnomsorg och vårdenheter, placeras nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält. Kommunen ska även verka för att starka fält begränsas i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Det beskrivs två olika riktvärden för magnetiska fält från kraftledningar i planförslaget. Dels riktvärdet 0,4 μT för exponering från stamnätet, dels riktvärdet 0,2 μT för exponering från regionala kraftledningar. Det första riktvärdet går efter Svenska Kraftnäts magnetsfältspolicy och det andra går enligt försiktighetsprincipen. Efter dessa riktvärden finns skyddsavstånd, 130 meter för stamnätet (400 kV), 30-40 meter för luftburet regionalt kraftnät (130 kV) och 12 meter för jordförlagt regionalt kraftnät (130 kV).

Skyddsavstånden och försiktighetsåtgärderna som presenteras i ställningstagandena finns till för att minimera den hälsorisk som kan uppstå vid längre exponering för elektromagnetiska fält. För att skydda invånarnas hälsa är det viktigt att restriktionerna och åtgärderna följs.

I planförslaget står det att kommunen verkar för att den regionala kraftledningen som går förbi västra Lund ska flyttas eller grävas ned. Utifall detta inte händer kommer utbyggnadsplanerna väster ut att hämmas. Framförallt kommer omvandlingen till blandad bebyggelse i Källby och Norra Värpinge att behöva hantera problemet. Utifall ledningen inte flyttas eller jordförläggs kommer omvandlingsplanerna kanske inte kunna genomföras.

I nollalternativet blir problemet inte lika stort eftersom att Källby kommer fortsätta vara ett verksamhetsområde utan känslig verksamhet och bostäder. Det gör att mindre hänsyn behöver tas till elektromagnetiska fält från kraftledningen. I Norra Värpinge kommer dock problemet att kvarstå.

I övrigt finns inga större problem med kraftledningarna och bebyggelse, varken i nollalternativet eller i planförslaget. I och med att kraftledningarna som går längst den sydöstra sidan av Södra Sandby flyttas, vilket krävs för utbyggnad av området längs Hällestadsvägen i Södra Sandby. Kraftledningen som går längst Lunds östra sida berör den mindre utbyggnad som föreslås i östra Linero. På längre sikt, efter 2040, föreslås en utbyggnad av Norränga. Detta kräver att kraftledningen flyttas eller grävs ner.

Radon

I kommunen finns inga sammanhängande högriskområden (markradonhalter högre än 40 kBq/m³). De högsta radonhalterna har uppmätts inom ett område från Södra Sandby västerut över östra och nordöstra Lund samt Stångby till Håstad. Markradonhalten i detta område klassificeras potentiellt som nästan högriskmark (25-40 kBq/m³) och liknande markradonhalter återfinns i ett mindre område längs Höje å nordväst om Genarp och väster om Björnstorp. I övriga delar av kommunen ligger halterna oftast i intervallet 10-25 kBq/m³, det klassificeras som potentiell normalriskmark. Mätningarna är dock gjorda på 1990-talet och är inte heltäckande. Radonkartan används som en indikation.

De utbyggnadsområdena med förtätning eller ny blandad bebyggelse som ligger på nästan högriskmark är den blandade bebyggelsen som planeras längst med västkustbanan, områden för ny blandad bebyggelse i östra Lund, inklusive Brunnshög. Hela Stångby och Södra Sandby ligger också på nästan högriskmark. I planförslaget står det att markradonfrågan ska uppmärksammas vid planläggning och bebyggelse. Det står även att alla hus ska byggas radonskyddat, detta säkerställs i samband med detaljplaner och byggsamråd. Om misstankar finns om att marken lokalt kan vara högriskmark ska ytterligare mätningar göras eller så ska husen byggas radonsäkert. Detta är infört som rutin i samband med tekniskt byggsamråd.

Radon är något som finns i all mark och vatten i olika hög grad och kan därmed inte åtgärdas på annat sätt än att skydda bostäder för att förmildra konsekvenserna som skapas. I nya bostäder är inläckage från marken och med vattnet de huvudsakliga källorna till radon i inomhusluften. I äldre bostäder kan istället byggnadsmaterial, så som blå lättbetong, bidra till en ökad radonhalt i inomhusluften.

Klimatanpassning

Översvämningsrisker och risker i samband med ökad nederbörd

Översvämningsrisker vid ett 50-årsregn respektive ett 100-årsregn är kartlagda för samtliga tätorter i Lunds kommun¹⁶. Översvämningsplanen ska kompletteras med ett åtgärdsprogram, väntas klart 2019, som visar på vad som faktiskt ska göras för att minimera riskerna.

Planen

Planen uppmärksammar var översvämningsrisker föreligger. Planen föreslår också grönytor i vissa av de lägen som behövs för att kunna bättre hantera riskerna. Planen är dock inte heltäckande vad gäller säkerhet mot översvämningsrisker. Delar av planens nya föreslagna bebyggelseområden kan behövas för att ta hand om ökande mängd dagvatten. Planen anger dock att inom områdena betecknade som blandad bebyggelse kan även grönytor för dagvattenhantering och översvämningsrisker ingå, vilket föranleder att översvämningsplanen alltid ska kontrolleras före planläggning. Vad som kan göras behöver utredas vidare dels i översvämningsplanens åtgärdsprogram

¹⁶ Lunds översvämningsplan

men också i de enskilda detaljplanerna. Åtgärder bör studeras både för att säkra be-
fintlig bebyggelse, men också i samtliga förtätningsprojekt och exploateringsprojekt
av ny mark. Dessutom behöver nya översvämningskarteringar kontinuerligt tas fram
allteftersom tätorterna utvecklas.

I planens möjliga utvecklingsområden efter 2040 finns större konflikter med över-
svämningsrisker i de flesta av utbyggnadsområdena. Bebyggelsen bör här anpassa sig
efter att inte placeras i de värst vattenförande stråken och låglägena.

Urbana värme-ö-effekter

Urbana värmeöar, det vill säga att solens strålar värmer stadens hårda ytor så att de
blir varma och i sin tur avger värmestrålning som ytterligare höjer temperaturen i ga-
tuummet, riskerar att drabba framförallt Lunds stad med framtida klimatföränd-
ringar med varmare temperaturer framförallt sommartid. Parker, stora träd, gröna
tak och vattenytor i staden verkar kylande och avhjälpas problemet. Planen föreslår
boulevardisering med mer grönska i gaturummet vilket effektivt motverkar urbana
värme-ö-effekter. Planen föreslår också att förtätning i första valet ska ske på redan
hårdgjorda ytor. Planen föreslår också att dagvattenhantering sker mer genom öppen
hantering främst på kommunal mark och även i gatan. Allt detta samverkar för att mi-
nimera risken för värmeöar. Allt för ivrig förtätning kan dock leda till motsatt effekt.
Det är också särskilt viktigt i dialoger med fastighetsägare och byggherrar att upp-
muntra till ökad grönska och mer öppen dagvattenhanteringen på fastigheterna.

Torka

Klimatförändringarna leder också till oftare förekommande perioder av torka. Dels
påverkar det grundvattenförhållandena, vilket är allvarligt för vattenförsörjning och
vattenkvaliteten, dels påverkar det livsmedelsproduktion som jordbruket ger. Planen
förespråkar att landskapets vattenhållande förmåga förbättras. Planen visar också på
faktiska åtgärder för dagvattenfördröjning genom större dammar i nära anslutning till
tätortsgränsen, som kan motverka problemen med torka något. Det är dock svårt för
kommunen att ställa krav på andra fastighetsägare, men genom dialog och samverkan
med jordbrukare kan problemet troligen avhjälpas då alla har att vinna på en sådan
samverkan kring landskapets vattenhållande förmåga.

Erosion, ras och skred

I Lunds kommun har Höje å, Kävlingeån, Vombsjön och de sydöstra delarna av Kran-
kesjön klassats att ha potentiellt hög eroderbarhet¹⁷. Söder om Veberöd finns även lo-
kal erosion och flera ravinbildningar som skapats i isälvs- och svämsediment. Det är
något som måste tas i hänsyn vid eventuella förändringar av markanvändningen på
platsen. Höje å eroderar beroende på de stora variationerna i vattenflödena som upp-
står och som beror på att regnvatten snabbt leds ner till ån via åkerlandskapets utdik-
ning. Jorderosionen förvärrar översvämningsproblematiken nerströms Lomma. Pla-
nens strategi är att återskapa och nyskapa habitat och vattenytor för växter och djur
för att förbättra den biologiska mångfalden i kommunens tätorter och i jordbruks-
landskapet, vilket är positivt för erosionsproblematiken i Höje å. Erosionsrisken kan
behövas ta hänsyn till i samband med nybyggnationer vid omvandlingen av Källby och
vid expansionen av Genarp, Veberöd och Revingeby.

Inom nämnda områden måste vidare markutredningar göras i samband med plan-
läggning. Ställningstagandet i planen är att risker kopplade till ras, skred och erosion

¹⁷ Klassificeringarna har utförts av Statens Geotekniska Institut (SIG) och Sveriges
Geologiska Undersökning (SGU).

ska uppmärksammas tidigt i planprocessen för att säkerställa den efterföljande bebyggelsens lämplighet.

6.6 Naturvärden

Det finns god kunskap om Lunds naturvärden. Värdefulla naturmiljöer som är utpekade på mark- och vattenanvändningskartan med användningstypen *natur* ska skyddas mot negativ påverkan. Vid exploatering som sker i anslutning till känslig natur bör också naturvärdesinventeringar genomföras. I samband med bebyggelse som kan påverka värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för hotade och skyddade arter kan kunskapen behöva kompletteras med analyser av ekologiska landskapssamband och spridningssamband, exempelvis för organismer knutna till äldre grova träd. Översiktsplanen har ett ställningstagande om att den gröna infrastrukturen ska säkerställa spridningssamband. Kunskap saknas till viss del om vilka spridningssamband som kan beröras men underlag avses att tas fram. Grönprogrammet som är under framtagande och även föregående version *Grönstruktur- och grönprogrammet* från 2006 är viktiga redskap för prioriteringar för naturvärden.

Planen fram till 2040

Förtätning av tätorterna kan lokalt påverka naturmiljövärdena. Utbredning av staden kan innebära ökad risk för negativ påverkan på naturmiljön. Minskad spridning av bebyggelse och koncentration till utvecklingsområdena tillsammans med de ställningstagen som finns i översiktsplanen och i grönprogrammet kan risken för allvarliga konsekvenser för naturmiljövärdena och påverkan på skyddade arter minimeras. Förutsättningen är att kompletterande utredningar och analyser görs då det finns misstanke om att negativ påverkan på naturmiljöer kan uppstå i samband med en exploatering. Med nollalternativet finns större risker för allvarliga konsekvenser genom ökad möjlighet att planera nya bebyggelseområden på platser där de gör ingrepp i värdefulla park- och naturområden, skyddade naturområden eller områden som har betydelse som livsmiljö för en hotad art utan att sakna överblicken över vilka ytor som behöver finnas kvar för att tätorternas invånare även i framtiden skall kunna få del av de ekosystemtjänster som människan är beroende av.

Vilka betydande negativa eller positiva påverkan på arter och ekosystemtjänster som planen ger beror i stor utsträckning av hur utformningen av bebyggelsen utförs i detaljplaneskedet.

Vid utbyggnad av stadsdelen Källby i sydvästra delen av Lunds stad är det exempelvis avgörande för planens påverkan på ekologiska aspekter hur bred zon som sparas längs med Höje å samt om denna strandzon är flerskiktad med träd- busk- och örtskikt eller endast enskiktad (örtskikt).

Vid planering av ny infrastruktur för väg och järnväg som planen föreslår behöver påverkan på naturvärden utredas närmre.

6.7 Kulturmiljöer

Kulturmiljön är ett vitt begrepp och inom det ryms frågan om fornlämningar, de utgör en särskild kategori skyddad av kulturmiljölagen. Genom kulturmiljölagen skyddas en ytterst liten del av bebyggelsen. Sammanlagt skyddas 31 miljöer som byggnadsminnen i Lunds kommun. Den allra största delen kommunens kulturmiljöer hanteras med PBL, där det finns möjligheter att skydda särskilt värdefull bebyggelse med rivningsförbud samt skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplaner. Det finns även i PBL

bestämmelser viktiga för alla kulturvärden i bebyggelsen, oavsett planförhållanden. Det är förbudet mot förvanskning enligt 8 kapitlet 13 §.

Kulturmiljöer kring staden Lund

Generellt kan sägas att de äldre kulturmiljöerna byggs upp av flera karaktärsdrag som samverkar. Flera förändringar påverkar de befintliga kulturmiljöerna. Vid förtätning riskeras att historiska sammanhang blir otydliga eller förstörs, det kan handla om att byggnader som haft en särskild historisk funktion är svår att ge en ny användning. Bristande eller felaktigt underhåll av äldre bebyggelse har lett till att hus med traditionella konstruktioner och byggnadsteknik har rivits under senare år, på längre sikt kan fortsatta rivningar leda till att dessa kulturhistoriskt värdefulla byggnader försvinner från våra kulturmiljöer. Miljöer med gröna kulturvärden, trädgårdar, parker och planteringar kan ha stor betydelse för helheten och riskerar att förändras vid förtätningar. De måste bedömas inte bara efter dess biologiska värden utan även efter vad de kan ge för upplevelsevärden och kulturhistoriska värden för invånarna. Konflikter mellan historiska kvaliteter och exploateringar uppstår i förtätningsprojekt. Till exempel visas detta i planering av Västerbro samt LTH/Ideonområdet.

Historiska landskap

Fornlämningar och skyddet av dessa regleras enligt kulturmiljölagen men särskilt de visuellt synliga fornlämningarna som gravhögar, resta stenar och hålvägar har stor betydelse för landskapets historiska dimensioner och vår möjlighet till förståelse av hur samhället utvecklats. De stora konsekvenserna för landskapet vid urbanisering är att de historiska sammanhangen riskerar att suddas ut. Landskapet innehåller ofta mindre visuellt synliga historiska lämningar som är svåra att ta hänsyn till vid exploatering och försvinner ofta. Vid bebyggelseutveckling behövs värden som finns i landskapet identifieras för att bevara de viktigaste och även låta en del av de historiska dimensionerna ge avtryck i den nya bebyggelsen.

Vid planering av ny infrastruktur för väg och järnväg som planen föreslår behöver påverkan på kulturmiljövärden utredas närmre. Förslagen riskerar att påverka kulturmiljövärden negativt.

Åtgärder

Utveckla bevaringsprogrammen till att omfatta alla av kommunens tätorter med målet att de uppdateras åtminstone vart 20:e år. Kulturmiljöanalyser om tilläggs placering och utformning vid förtätning inom större sammanhängande kulturhistoriskt värdefulla eller intressanta områden.

Utbyggnad efter 2040

Bebyggelse öster om tätorten påverkar kulturlandskap med höga kulturvärden (kulturhistoriska och estetiska värden). Öster om stadskärnan, utbyggnaden i kulturlandskapen mot Arendala/Hardeberga, Räften, Östra Torn, Fågelsång, Odarslöv påverkar på kulturmiljöer och riksintresse. Vidare utbyggnad öster om Råbylund påverkar Stora Råby och kulturlandskapet öster om byn. Norr om stadskärnan vid Vallkärratorn och Vallkärra stationssamhälle påverkar utbyggnaden kulturlandskapen. Att skapa ett möte mellan den urbana bebyggelsen och den rurala med storslagna öppna kulturlandskap som ger utrymme för hänsyn till den senare är en stor utmaning.

6.8 Stads- och landskapsbild

Landskapsbilden är en del av kommunens kulturmiljö som har en stor betydelse för upplevelsevärden och boendekvalitet. Landskapsbilden utgörs av olika element i landskapet som tillsammans bildar ett visuellt helhetsintryck. Genom förändringar i samhället förändras också landskapsbilden. De långa siktlinjerna med jordbruksmark och vyer med rapsfält om försommaren är typiska för lundasläkten. De senaste decennierna har det tillkommit flera karaktärsskapande element som har påverkat landskapsbilden i Lunds stad och kringliggande landskap till exempel flerbostadshusen "Lundatöserna", Ideon Gateway och Max Lab. Vissa områden har landskapsbildskydd enligt Naturvårdslagen 19§ (äldre lagstiftning). Ett sådant område är beläget kring Höje å söder om Lunds stad.

Vid urbanisering av ett jordbruks- och betesdominerat öppet eller halvöppet landskap uppstår ofrånkomligen konflikter med de befintliga värdena som byggts upp av långtids kulturpåverkan. De öppna landskapen innehåller ofta inte de topografiska inslag mot vilken ny bebyggelse kan anknyta. Ny tillkommande bebyggelse, exempelvis höga hus i känsliga höglägen påverkar ett större omgivande landskap, ex Brunnsberg.

Planen till 2040

Översiktsplanens strategier har ambitionen att kulturmiljö och landskapsbild alltid ska beaktas i plan- och lovbeslut för att minimera negativ påverkan på dessa värden. Risk för negativa konsekvenser finns vid ny bebyggelse i vissa stadskaraktärer. Genom att följa översiktsplanens riktlinjer för de olika stads- och landskapskaraktärerna kan ny bebyggelse anpassas och kompletteringar göras så att de ger positiva tillskott som samspelar med och speglar Lunds karaktär. Planförslaget föreslår ny värdebeskrivning och avgränsning för riksintresset M:K87 Lund i syfte att tydliggöra riksintressets uttryck.

Höjeå har fungerat som en topografisk begränsning mellan staden Lund och det omgivande fullåkerslandskapet. Landskapets karaktär är öppet slättlandskap där tidigare vattendrag dikats eller kulverterats, nya vägar och järnvägar har dragits fram, vilket medfört stora förändringar. Bebyggelse som planeras i Staffanstorps kommun intill Höje å kommer att påverka landskapet.

Åtgärder

Ett genomförande av översiktsplanen behöver ta hänsyn till de kultur- och naturvärden som finns i anslutning till föreslagna utbyggnadsområden. Analys av landskapsbildspåverkan för speciella landmärken såsom vindkraftverk samt högre bebyggelse kan behöva utföras. Särskild hänsyn bör tas till landskapsbildsvärden vid utformning av ny trafikplats med nya broar över Höje å i Lunds södra samt ny järnväg för fyrspårsutbyggnad och höghastighetsjärnväg söderut från Lunds stad.

7 Påverkan på riksintressen och särskilda områden

Riksintressena regleras genom miljöbalken (MB) 3 och 4 kap. I Lunds kommun finns flera riksintressen. I planen redovisas de översiktligt. Översiktsplanen ska ge vägledning för besluts- och tillståndsprövningar hur mark- och vattenanvändningen kan genomföras utan att påtagligt skada riksintressenas värden.

I detta avsnitt beskrivs planens konsekvenser för riksintressenas värden samt områden av särskilt intresse för natur- och kulturmiljövården. Riksintressena är geografiskt utpekade, men det är framförallt värdena i riksintresset som ska värnas varför även planering i anslutning till ett område för riksintresse ska ske med hänsyn till värdena.

7.1 Riksintresse - Kulturmiljövård

Lunds stad [M87]

Sankt Lars utgör område av riksintresse för kulturmiljön. Bebyggelse intill södra delen av Lund invid Höje å, Sankt Lars och Källby kommer att ge en stor påverkan på kulturlandskapet som möter staden. Utbyggnaden av Källby och påverkar landskapet vid Höjeå, de modernistiska stadssekvenserna Lyckbacken och Rådman svången samt Klostergården. För att lindra effekterna måste hänsyn tas till ålandskapets specifika karaktär och den unika kulturmiljön som utgörs av Sankt Lars f d sjukhusmiljö.

Att bebygga kulturlandskapet längs Höjeå påverkar det öppna kulturhävda landskapet på ett genomgripande sätt och förändrar det. Infarten till Lund söderifrån med järnväg och bil samt mötet med staden, dess siluett och siktlinjer mot Domkyrkan och bebyggelsen i stadskärnan, är viktig för stadens identitet och hur dess stadskärna uppfattas. Bebyggelsen kan påverka även fornlämningar.

En utmaning för utvecklingen av stadskärnan är att utgå från de befintliga kvaliteterna, att bygga vidare på den karaktär som finns och sambandet mellan det historiska gatunätet och kvartersindelningen med småskalig bebyggelse i flera tidsskikt. Projekt som bygger på storskaliga lösningar, sammanläggning av mindre fastigheter och stora volymer riskerar att "förgrova" och förenkla intrycket. För att bevara stadskärnans karaktär och äldre karaktärsbyggnaders (särskilt Domkyrkan) visuella påverkan, blir det viktigt att även i fortsättning anpassa bebyggelsen till omgivningen i stadskärnan. För att säkerställa värdena inom riksintresse för kulturmiljön kan särskilt värdefull bebyggelse skyddas i detaljplaner.

Området Sularpsdalen-Kungsmarken (M:K81)

Särskilda utmaningar Kungsmarken-Fågelsång är tilltagande urbanisering med tillväxt av tätorten Södra Sandby västerut norr och söder om Fågelsång. Ny bebyggelse på höjdlägena runt dalen påverkar upplevelsen i kulturmiljön. Dessa områden är utpekade som utbyggnad efter 2040 och dess påverkan på kulturmiljön behöver studeras vidare. Planerade utbyggnadsområdena söder och öster om Sandby, och som ingår i

planen fram till 2040, påverkar värdefulla kulturmiljöer men inte av samma dignitet som Fågelsångsdalen.

Området Dalby (M:K 83)

Särskild utmaning Dalby MK 83 är tilltagande urbanisering och jordbrukets omställning med strävan efter rationella brukningsenheter. Ny bebyggelse i södra och sydvästra delen av tätorten påverkar de unika kvaliteter som utgörs av Dalby kyrka med kungsgården vars ursprung ligger i den gamla storgården och sedermera klostret. De förtecknade byggnaderna såväl som de närmsta omgivningarna omfattas av skydd i form av statliga byggnadsminnen. Många värden är dock kopplade till hela landskaps- och tätortsbilden och till byggnader som landmärken. Kontakten mellan kyrka/kungsgård och det omgivande kulturlandskapet är väsentlig för riksintresset och för Dalbys karaktär av historiskt centrum. Om utbyggnad av tätorten Lund österut sker enligt planens förslag till utbyggnad efter 2040 påverkas riksintresset negativt. Bevaringsprogram kan behöva revideras. Vidare planläggning av Dalby tätort och utbyggnad behöver utreda konsekvenserna vidare och tillse att hänsyn tas till riksintressenas värden och samspel.

Området Björnstorp - Gödelöv [M:K 82] (Bonderup, Genarp, Gödelöv, Hällestad, Lyngby och Veberöd sn:r)

Särskild utmaning Björnstorp-Gödelöv M:K 82 är tilltagande urbanisering med tillväxt av tätorten Veberöd söderut och västerut, särskilt i planens föreslagna möjliga utbyggnad efter 2040, vilket kan påverka kulturlandskapet på åsen. Ett nytt bevaringsprogram för Veberöd håller på att tas fram. Det identifierar stora kulturvärden som kan påverka förutsättningarna för utvecklingen av tätorten och bidra till ortens specifika karaktär.

Även en utbyggnad av Genarp i nordväster kan påverka upplevelsen av kulturlandskapet och Genarps kyrka.

Området Lackalänga [M:K 45] (delen i Västra Hoby och Stångby sn:r)

Särskilda utmaningar är rationalisering av jordbruket med undanröjande av odlingshinder eller nedläggning av jordbruk, ett ökat bebyggelsetryck i byarna med påverkan på känsliga kulturmiljöer. Längs Kävlingeån behöver natur- och kulturmiljövärdena koordineras så att de kulturpräglade miljöerna kan bevaras på ett hållbart sätt. Dammanläggningar med lång hävd måste ändras på ett för kulturmiljön varsamt sätt för att säkerställa de biologiska värdena.

I Stångby påverkar urbaniseringen av kulturlandskapet miljön genomgripande, kulturlandskapet påverkas negativt av utbyggnaden då landskapet helt ändrar karaktär. Bevaringsprogrammet kan stödja prioriteringar vid fortsatt planarbete, säkerställandet av befintliga kulturvärden i bebyggelsen kan i någon mån kompensera för de negativa effekterna för landskapsförändringarna.

Området Häckeberga [M:K 95] (Häckeberga sn)

Särskilda utmaning är rationalisering av skogs- och jordbruk med undanröjande av odlingshinder eller plantering av betesmark. Enkla torp och smågårdar som blir ombyggda för nytt boende kan påverka kulturmiljöerna.

Eventuell skada på riksintresse för kulturmiljövård

- Förtätning Lunds stad, utbyggnad Källby/Höjeå, Höga hus som påverkar siluett, siktlinjer och bebyggelsemönster, ändring av kvartersindelning och gatunät,

- Eventuell framtida utbyggnad Södra Sandby- Fågelsång, enligt planens möjliga utbyggnad efter 2040, kulturlandskapet i Fågelsång påverkas negativt
- Utbyggnad Dalby. Påverkan på kyrka och kungsgård samt sammanhängande kulturlandskap.

7.2 Riksintresse - Värdefulla ämnen och mineraler

Inom Lunds kommun finns avsevärda bergsfyndigheter, varav M:3 Önnemo och M:4 Hardeberga/Rögle är av riksintresse enligt 3 kapitlet 7 § MB. Ett sådant riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra en utvinning av dessa.

Planens påverkan

Planen innehåller inga åtgärder fram till 2040 som påtagligt bör försvåra utvinning utifrån gällande täktillstånd. Föreslagen ny blandad bebyggelse i östra Dalby ligger dock inom 1 kilometer från täktens verksamhetsområde och riksintressets avgränsning. Lämplig användning och nödvändiga anpassningar och åtgärder för att inte påtagligt försvåra utvinningen behöver studeras i detaljplan. Det föreslagna verksamhetsområdet direkt väster om Dalbytäkten (M:3 Önnemo) bör innehålla verksamheter som är lämpliga att samlokalisera med täkten. I planens utblick efter 2040 indikeras att Dalby kan fortsätta växa österut. Detta kan komma i konflikt med utvinning och bör studeras i kommande aktualiseringar eller fördjupningar av översiktsplanen. Nollalternativet skiljer sig inte från planförslaget avseende riksintresset för värdefulla ämnen och mineraler.

I och med den starka utvecklingen inom byggsektorn i regionen och att behov av grus och sten därmed är stort spelar täkterna i kommunen en viktig roll. Alternativet är att sten och grus behöver tas ifrån en annan plats med långväga tunga transporter som följd, vilket skulle leda till en högre klimatpåverkan. Kommunen har därför ett ställningstagande att noga pröva markanvändning som påtagligt kan försvåra utvinningen av sten och grus i befintliga täkter.

Planen innehåller å andra ställningstaganden som påverkar utökad utvinning inom riksintressena. Lunds kommun intar en restriktiv hållning till utvidgning och öppnande av nya täkter. Kommunen ska även bevaka att stentäkten vid Skrylle rekreationsområde (del av M:4 Hardeberga/Rögle) avvecklas så att friluftslivets intressen kan utvecklas. De båda riksintresseområdena för värdefulla ämnen sammanfaller med riksintressen för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv. Täktverksamheterna behöver i sig inte betyda att naturvärden och möjligheterna för friluftslivet förstörs för all framtid, men de blir annorlunda. Det finns erfarenheter av tidigare nedlagda stenbrott och täkter som visar innehåll av en unik och rik flora och vars speciella terräng erbjuder ett spännande rekreationsrum.

För att hantera problematiken med stort grusbehov, klimatpåverkan och restriktiv utvidgning av täkter spelar hushållning av material en viktig roll. Ur hushållningssynpunkt är det viktigt att rätt material används till rätt ändamål, det vill säga högkvalitativt grusmaterial ska inte användas till fyllnadsändamål då alternativa material, eller material av sämre kvalitet, kan användas. Att hushålla med resurserna innebär inte bara att spara grusmaterialet i regionen utan även att minska användningen av naturgrus och bergkrossmaterial. Kommunen vill därför verka för att en grushushållningsplan utarbetas för hela Skåne, där man även beaktar möjligheterna till utvinning i övriga delar av Sydsverige. Denna plan ska även omfatta övergång till andra transportsystem såsom till exempel järnvägs- och sjötransporter, samt utreda lämpliga lägen för omlastningsterminaler.

7.3 Riksintresse - Anläggningar för kommunikationer

Översiktsplanen har stort fokus på bebyggelseförtätning, som är en transportsnål samhällsplanering där befintliga transportsystem kan användas och gång, cykel och kollektivtrafik ofta har konkurrensfördelar. En sådan inriktning ger med största sannolikhet mindre påverkan på det statliga vägnätet och riksintressen jämfört med andra alternativ för att hantera regionens befolkningsökning.

En ökande befolkning leder till ett ökat resande, men erfarenheten i Lunds kommun de senaste decennierna är att ökningen av bilresandet inte behöver följa befolkningsökningen. De senaste 25 åren har befolkningen ökat med 29% medan biltrafiken på det kommunala nätet endast ökat med ca 5%. Kollektivtrafikresandet har däremot ökat betydligt mer än befolkningen, medan cykeltrafiken liksom biltrafiken legat tämligen stabilt. Med målsättningen att all resandeökning i kommunen ska tas av gång, cykel och kollektivtrafik höjs ambitionen i förhållande till den faktiska utvecklingen de senaste decennierna.

I samband med varje fördjupning av översiktsplanen och detaljplanläggning görs en bedömning av förväntad trafikallsträng, och hur denna kan påverka omgivande trafiknät. I översiktsplaneskedet finns i normalfallet inte tillräcklig kunskap om omfattning och täthet på föreslagen ny bebyggelse, och det bedöms i normalfallet inte rimligt att göra detaljerade konsekvensbeskrivningar eller redovisa ev åtgärdsförslag.

Utifrån ovan angivna biltrafikutveckling, samt den inriktning på transportsnål planering och hållbart resande som kommunen har, bedöms inte planförslaget generellt ge negativ påverkan på det statliga vägnätet och riksintresset för kommunikationer. Vid stora stadsutvecklingsområden som i Brunnsnög kan befolkningstätheten bli så hög att biltrafikallsträngen blir märkbar i det omgivande trafiknätet, vilket medför behov av särskilda utredningar och åtgärdsförslag. I Brunnsnög har flera trafikutredningar genomförts och det finns åtgärdsförslag framtagna som kan genomföras vid behov på sikt. Med kontinuerlig uppföljning av utvecklingen kan sedan åtgärder utredas och planeras mer i detalj och genomföras i rätt tid. Om kapacitetsåtgärder i vägnätet planeras och genomförs i alltför tidigt skede, utan att behovet är stort, finns risk att den ökade kapaciteten leder till inducerad trafik, vilket på sikt leder till större problem och motverkar inriktningen mot ett hållbart transportsystem. I Källby kommer pågående fördjupning av översiktsplanen analysera trafikallkonsekvenser och ev åtgärdsbehov. Motsvarande behov av analyser och konsekvensbeskrivningar finns också när det gäller planens redovisade möjligheter till boulevardisering av vägar och gator.

7.4 Riksintresse - Framtida kommunikationer

Olika sträckningsalternativ av järnväg norr om Lund stad

Planen hindrar inte olika sträckningsalternativ. En sträckning genom Stångby riskerar att leda till ökad bullerbelastning om inte extra bullerskyddsåtgärder vidtas. Sträckning väster eller öster om Stångby innebär att en ny barriär skapas i landskapet, och en ny bullerkälla etableras som påverkar boende och friluftsliv. En västlig sträckning kan leda till att föreslagna arbetsplatsområdet mellan Lund och Stångby utgår, fortsatt planering av arbetsplatsområdet bör därmed avvaktas till dess järnvägssträckningen är fullt utredd och planerad. Den västliga sträckningen av järnvägen påverkar dessutom möjligheterna att stärka området norr om Norra Fälåden som stadsnära rekreativområde. Samtliga sträckningsalternativ skär genom riksintresse för kulturmiljövård (M:K 45) och har en negativ påverkan på det riksintresset.

Simrishamnsbanan

Planen förespråkar en utbyggnad av Simrishamnsbanan som superbuss eller järnväg. Det är viktigt att i framtida planering, ta hänsyn till reservatets sträckning och utbredning för att inte hindra dess framtida utveckling. Samtidigt får det inte, fram till dess, lägga band på all utveckling i dessa centrala lägen i Veberöd och Dalby. Fortsatt planering i dessa orter kommer att vidare utreda konsekvenserna av olika utvecklingsmöjligheter för tätorterna och hur hänsyn till de olika riksintressena kan tas.

Reservatets sträckning skär genom flera olika riksintressen och andra skyddsområden. Detta behöver utredas vidare i fortsatt planering.

7.5 Riksintresse - Totalförsvaret

Södra skånska regementet på Revingehed (P 7) är av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB. Revingeheds och Björka övningsfält innehar, precis som många andra av Försvarens skjutfält, stora naturvärden. Stora delar av fältet är Natura 2000-område. De skyddsvärda naturvärdena har dock i allt väsentligt uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten med mekaniserade förband på de stora öppna ytorna samt ett ur försvarsmaktsperspektiv rationellt skogsbruk. Fortsatt övningsverksamhet med bandfordon är en viktig förutsättning för bibehållande av de unika naturvärdena som skapats som en effekt av Försvarens verksamhet på fältet.

Planens påverkan

Kommunen ser inga påtagliga konflikter mellan pågående övningsverksamhet och de ekologiska bevarandebestånden på fältet. Däremot kan en ökad övningsverksamhet begränsa möjligheterna till friluftsliv i området.

Kommunens syn på översiktsplanens föreslagna utbyggnadsområden i Revingeby, Torna Hällestad och Veberöd är att det är viktigt för dessa orters utveckling att de har möjlighet att växa. Redan idag kan dessa orter samexistera med övningsfältets verksamhet och den utbyggnad som ingår i denna översiktsplan bör därför inte innebära någon påtaglig skada på övningsverksamheten, även om övningsverksamheten på Revingefältet ökar. Tvärtom kan det ligga i försvarsverksamhetens långsiktiga intresse att nämnda orter växer och behåller sin attraktivitet för att kunna locka till sig kompetent arbetskraft i framtiden. Det är viktigt att den goda och regelbundna dialogen mellan kommunen och Försvarens fortsätter. Kommunens bedömning är att översiktsplanens förslag inte kan anses medföra påtaglig skada på riksintresseområdena för totalförsvaret. Det finns dock risk för att fler boende i byarna också leder till att fler anser sig bullerstörda av försvarsmaktens verksamhet. Vidare planläggning behöver utreda, ta hänsyn till störningsrisker och vidta eventuella åtgärder.

7.6 Riksintresse - Naturvård

Inom Lunds kommun finns flera större områden av riksintresse för naturvården. Sammanlagt täcker dessa mer än halva kommunens yta. Inom områdena finns särskilt artrika och typiska landskap. Riksintresseområdenas kärnvärden har beskrivits av länsstyrelsen. I planen beskrivs och kommenteras riksintressena. Det finns utbyggnadsområden inom områden av riksintresse för naturvården. Kommunens bedömning är att utbyggnaderna inte kommer störa utpekade kärnvärden eller fragmentera typiska landskapsavsnitt och därför inte heller kommer innebära påtaglig skada på riksintressena för naturvården.

Riksintressen som planen ej påverkar

Kommunens bedömning är att översiktsplanen inte påverkar riksintressena Stångby Mosse (N53), Bråån (N55), Klingavälsån (N81), Vombs fure (N82). Planerad utbyggnad i östra Veberöd och av Idalafältet tangerar riksintresseområdet Sandurområdet mellan Veberöd och Blentarp (N85), men bedöms inte innebära betydande påverkan på riksintresset.

Riksintressen som planen påverkar

N 86 Hardeberga-Södra Sandby-Dalby-Krankesjöområdet

Delar av planerad utbyggnad i Brunnsnäs gör intrång i riksintresseområdet. I den fördjupade översiktsplanen för Brunnsnäs bedöms intrånget innebära en negativ, men icke betydande påverkan. Vid utformningen av det föreslagna grönområdet, Kunskapsparken, ska hänsyn tas till riksintresset. I Södra Sandby ligger delar av utbyggnadsområdena inom riksintresset, till exempel i söder med Killebäcksområdet och i öster med delar av området vid Hällestadvägen. Också utbyggnadsområdena i Torna Hällestad ligger inom riksintresset. Samtliga utbyggnadsområden ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och berör inga utpekade värdekärnor. Kommunens bedömning är därför att översiktsplanen inte medför betydande påverkan på riksintresset.

Delar av planerad utbyggnad efter 2040 i Södra Sandby ligger inom riksintresseområdet. I den fördjupade översiktsplanen beskrivs konsekvenser av utbyggnadsområdena i Lindegård och Fågelsång, vilka nu senarelagts med hänvisning till bland annat infrastrukturåtgärder. Negativ påverkan på landskapsbilden bedöms och därför rekommenderas fördjupade studier av landskapsbilden inför fortsatt planering.

N 87 Backlandskapet söder om Romeleåsen

Ett mindre utbyggnadsområde i norra Genarp ligger inom riksintresseområdet. Utbyggnadsområdet ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och berör inga utpekade värdekärnor. Kommunens bedömning är därför att översiktsplanen inte medför betydande påverkan på riksintresset.

Ett mindre utbyggnadsområde som ligger efter 2040 i östra Genarp ligger inom riksintresseområdet.

7.7 Riksintresse - Rekreation och friluftsliv

Kommunen har gjort ställningstaganden för att säkra tillgång och bidra till utveckling och bevarande av rekreationsområden och områden för rörligt friluftsliv. *Vombsänkan* samt riksintresseområdet *Romeleåsen och Sjölandskapet* är särskilt värdefulla natur- och rekreationsområden.

Många av kommunens naturområden är mycket attraktiva för det rörliga friluftslivet men tillgängligheten behöver förbättras med fler angöringspunkter, samtidigt som slitage- och störningsrisker behöver minimeras genom kanalisering av besökarna. Hur friluftslivet kan styras för att minska intressekonflikterna bör studeras närmare i den planerade friluftslivsplanen för Lunds kommun.

I vissa områden där det finns stor efterfrågan på bostäder och fritidshus inom riksintresseområdena ökar riskerna för påverkan på riksintressenas värden. Det krävs utförliga underlag vid eventuell lovprövning för att undvika att oönskade effekter uppstår som allvarligt kan skada riksintressena.

Riksintressena säkerställs genom att fysisk planering föregås av landskaps-, kultur- miljö- och naturmiljöanalyser med syftet att bevara viktiga värden. Tillgängligheten för det rörliga friluftslivet ska säkras på liknande sätt som skett i den fördjupade översiktsplanen för Skrylle. En stor del av naturområdena inom riksintresseområdena har pekats ut som värdefull natur i grönstrukturprogrammet och i denna översiktsplan. Kommunen ska dessutom verka för ökad tillgänglighet genom en aktiv medverkan i Skryllerådet, Revingerådet och Romeleås- och sjölandskapskommittén, RÅSK.

Bedömningen är att översiktsplanen inte motverkar riksintressets avsikter enligt miljöbalken 4 kap. 1-3§ under förutsättning att riktlinjerna i översiktsplanen följs i fortsatta planeringsskeden.

Riksintressen som planen ej bedöms påverka

Kommunens bedömning är att översiktsplanen inte påverkar riksintressena Kävlingeån från Vombsjön till Bjärred (FM09) och Vomb och Klingavålsån (FM10).

Riksintresse som planen påverkar

Romeleåsen med Skrylleområdet (FM13)

Föreslagen utbyggnad i sydvästra Veberöd gör ett mycket begränsat intrång i riksintresseområdet FM13 Romeleåsen med Skrylleområdet. Utbyggnadsområdet ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, på åkermark. Kommunens bedömning är därför att översiktsplanen inte medför betydande påverkan på riksintresset.

Höje å från Genarp till Lomma FM14

Planen föreslår utbyggnad kring Källby station. Området ligger norr om Höje-å och föreslås förtätas med fler bostäder i samband med att pågatågsstation byggs. Detta kan påverka riksintresset i form av fler besökare. En fördjupning av översiktsplanen är påbörjad för Källby. Kommunens avsikt med området är att omvandlingen av verksamhetsområdet till blandstad även ska leda till förbättringar för rekreationen och friluftslivet längs med Höje-å-dalen. Förhoppningen är också att det kan förbättra miljöns ekologiska status.

Höje å-dalen utgör en grön korridor i ett annars intensivt odlat jordbrukslandskap och är en viktig livsmiljö för många arter. Utpekande av å-rummet som riksintresse för friluftslivet får inte innebära negativ miljö-påverkan för växt- och djurlivet. Områden med beträdandeförbud under reglerad tid, bör påpekas i värdebeskrivningen till riksintresset.

I värdebeskrivningen till riksintresset bör det understrykas att delar av ån är störningskänslig då miljön är en särskild reträttplats för många arter i ett intensivt odlat landskap. Många av våtmarkerna har tillkommit genom Höjeåprojektet, och därefter genom Höjeå vattenråds åtgärdsprogram. För att kunna utveckla friluftslivsintresset med vandringsleder och anläggningar för friluftsliv längs ån bygger det på att markägare är beredda att upplåta mark för ökat friluftsliv. Avgränsning bör ske där störningskänsliga sträckor istället pekas ut som riksintresse för naturvård.

Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne

Utbyggnadsområden i sydvästra och östra Veberöd, Idalafältet, ligger inom riksintresseområdet. I Genarp tangeras riksintresset av utbyggnadsområde. Samtliga utbyggnadsområdena ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och bedöms inte försvåra för friluftsliv i området. Kommunens bedömning är därför att översiktsplanen inte medför betydande påverkan på riksintresset.

7.8 Riksintresse - Särskilda näringar, yrkesfisket

Vombsjön är en av landets produktivaste insjöar med stor artrikedom och är därför ett fångstområde av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kapitlet 5 § MB. Även fritidsfisket inom sjön är omfattande. Kommunens bedömning är att översiktsplanen inte påverkar riksintresset.

7.9 Skyddade områden

Inga utbyggnadsområden i översiktsplanen föreslås inom skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken.

Natura 2000-områden

I Lunds kommun finns 20 Natura 2000-områden, två av dessa utgår från fågeldirektivet, Krankesjön och Klingavälsån, övriga 18 från Habitatdirektivet, se lista i planen om skyddade naturområden. Dessa områden sammanfaller till stor del med områden som även är skyddade som naturreservat.

Bland habitaten i habitatdirektivet finns det vissa som Lunds kommun har ett särskilt ansvar för eftersom en stor del av landets förekomster finns i kommunen. Hit räknas exempelvis rissandhedar, grässandhedar och torra heddar på Revingefältet. Ängs- och betesmarker är vanliga på Romeleåsen men den nationella förekomsten är dåligt dokumenterad, detsamma gäller högrörsängar. Lund har också ett särskilt ansvar när det gäller kalkgräsmarker med Kungsmarken som en av landets största slåtterängar. Detsamma gäller kommunens stora andel näringsrik bokskog. En annan grupp med prioriterade habitat är våtmarker som kalkkärr och källor med tuff bildning. Dessa förekommer exempelvis vid Sularpskärret och Röglekärret.

Planens påverkan

Inget av kommunens Natura-2000-områden med influensområden påverkas direkt av planförslaget, men kommunens Natura-2000-områden sammanfaller till stor del med befintliga naturreservat som sköts enligt gällande reservatsföreskrifter. Det betyder att dessa områden avses utvecklas med avseende på ekologiska och rekreativa värden enligt strategin för grön infrastruktur i planförslaget, vilket innebär att ett genomförande av planförslaget innebär i huvudsak positiva konsekvenser för kommunens Natura-2000-områden.

Ramsar-område

Ramsar-områden bygger på våtmarkskonventionen. Åtagandet att bevara ett Ramsar-område innebär att områdets ekologiska karaktär inte får försämrats. I Lunds kommun är Klingavälsån-Krankesjön utsett till Ramsar-område. Detta område avses utvecklas med avseende på ekologiska och rekreativa värden enligt strategin för grön infrastruktur i planförslaget, vilket ger positiva konsekvenser av planförslaget.

Nationalpark

I Lunds kommun finns Sveriges minsta nationalpark och en av Sveriges första inrättade nationalpark, Dalby Söderskog, som ligger strax nordväst om Dalby. Alla nationalparker ägs och förvaltas av staten genom länsstyrelserna.

Planens påverkan

Dalby Söderskog avses utvecklas med avseende på ekologiska och rekreativa värden enligt strategin för *grön infrastruktur* i planförslaget, vilket ger positiva konsekvenser av planförslaget.

Naturreservat

I Lunds kommun finns 35 naturreservat som samtliga ingår i planförslaget strategi för *grön infrastruktur* och avses därför utvecklas med avseende på ekologiska och rekreativa värden enligt planförslaget.

Planens påverkan

Naturreservaten berörs genom att tillgänglighet ökar och slitaget på markytorna och naturvärden kan därmed öka. Detta gäller särskilt i de naturreservat som ligger nära bebyggelse och nya bebyggelseområden. I de känsligaste områdena bör kommunen försöka styra besökare till mindre känsliga ytor genom anlagda stigar m.m.

Naturvårdsområde

Länsstyrelsen eller kommunen kunde tidigare enligt naturvårdslagen inrätta naturvårdsområden. Naturvårdsområden kunde bildas för att skydda landskapsbilden, upprätthålla vissa kulturbetingade biotopers värden eller för att skydda friluftsområden. Sedan miljöbalken trädde i kraft har möjligheten att skapa nya naturvårdsområden upphört och befintliga naturvårdsområden ska numera betraktas som naturreservat.

Planens påverkan

I Lunds kommun finns Häckeberga naturvårdsområde som enligt planförslaget avses utvecklas med avseende på ekologiska och rekreativa värden, vilket innebär att ett genomförande av planförslaget medför huvudsakligen positiva ekologiska och miljömässiga konsekvenser.

Biotopskyddsområde

Det finns två former av biotopskyddsområden, biotoper som har ett generellt skydd i hela landet samt biotoper som länsstyrelsen, kommunen eller Skogsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta ska utgöra biotopskyddsområde. Det generella biotopskyddet är små biotoper som har minskat starkt, och är värdefulla för växt- och djurarter i ett ofta ensartat eller fragmenterat landskap. De flesta av dem finns i jordbrukslandskapet. De särskilda utpekade biotopskyddsområdena kan finnas i såväl skogs- och jordbrukslandskapet som i sjöar, vattendrag, kust och hav.

I Lunds kommun finns sju utpekade *skogliga* biotopskyddsområden samt ett utpekad i *jordbrukslandskap*.

Planens påverkan

Planförslaget har viljeinriktningen att utveckla ekologiska och rekreativa värden i dessa områden, vilket innebär att ett genomförande av planförslaget medför huvudsakligen positiva ekologiska och miljömässiga konsekvenser för denna aspekt.

Biotoper med generellt skydd påverkas ej direkt av föreslagna utbyggnadsområden. Planförslaget har viljeinriktningen att ta hänsyn till dessa småbiotoper, vilket innebär att ett genomförande av planförslaget medför huvudsakligen positiva ekologiska och miljömässiga konsekvenser för denna aspekt.

Djur- och växtskyddsområde

Länsstyrelsen eller kommunen kan för att ge ett extra skydd till djur eller växter begränsa aktiviteter inom ett visst område. I Lunds kommun finns ett djurskyddsområde, Vombs fure, vilket är inrättat för skydd av kronviltets nominatras Cervus elaphus elaphus L, vilken bara förekommer i Skåne. I området är orientering inte tillåtet

och mellan 15 april – 30 juni är det inte tillåtet att uppehålla sig utanför de markvägar som går igenom området. (nya föreskrifter 2018).

Planens påverkan

Planförslaget har viljeinriktningen att ta hänsyn till befintligt djur- och växtskyddsområde i Vomb, vilket innebär att ett genomförande av planförslaget medför huvudsakligen positiva ekologiska och miljömässiga konsekvenser för denna aspekt.

Strandskyddsområde

Enligt miljöbalken sträcker det generella strandskyddet sig 100 meter från strandlinjen, ut i vatten och in på land. I Skåne har länsstyrelsen och kommunerna tillsammans reviderat länets strandskyddade områden. Inom strandskyddsområdet är det förbjudet att utan dispens uppföra nya byggnader eller ändra de som redan finns, gräva eller utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv.

Planens påverkan

Ny bebyggelse enligt planförslaget kan komma i konflikt med strandskyddets intresen, exempelvis vid utveckling av S:t Larsområdet och den nya stadsdelen Källby vid Höje å. Planförslaget anger att hänsyn kommer att tas till allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet för att exploatering inte ska påverka strandskyddets syften, vilket innebär att ett genomförande av planförslaget huvudsakligen medför positiva ekologiska och miljömässiga konsekvenser för denna aspekt.

Större opåverkade områden

Enligt MB 3 kap 2§ ska större områden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Syftet är att styra exploateringsingrepp till områden där påverkan redan skett. I Lunds kommun är större delen av marken påverkad i olika former. Inom fem områden är dock ingreppen förhållandevis små, se planen avsnitt större opåverkade områden.

Planens påverkan

Inom områdena Svenstorp och delar av Skarnberga-Valleberg som pekats ut som större opåverkade, sker dock stor påverkan i landskapet av framförallt buller och men också visuell påverkan från motorväg E22 och stambanan och även visuell påverkan från större kraftledning som skär genom Svenstorpsområdet. Inom området Svenstorp är även marken exploaterad genom storskaligt jordbrukande. Att här hävda ett hinder för exploatering av till exempel vindkraftsetableringar med hänsyn till opåverkade områden, är enligt kommunens bedömning omotiverat i de delar som är mest utsatta för buller och visuella intryck från motorvägen.

Med detta som motivering har ställningstagande i planen formulerats dels under avsnittet *Större opåverkade områden* i *Del 2 Markanvändning och hänsyn - Grön infrastruktur och ekosystemtjänster* och under avsnitt *Buller* i *Del 2 Markanvändning och hänsyn - Miljö, hälsa och säkerhet* som exkluderar området Svenstorp och delar av området Kungsmarken-Skarnberga-Valleberg från det särskilda skyddet från bullrande verksamheter. Kungsmarken avses dock skyddas från ytterligare bullerpåverkan eftersom området är utpekad som rekreations- och friluftsområde. Vad som avses med ställningstagandet är att samla exploateringsingrepp kring den redan påverkade motorvägen och järnvägen, i syfte att öppna upp för vindkraft eller solenergi.

En eventuell östlig dragning av en höghastighetsbana mellan Lund och Hässleholm innebär en påtaglig påverkan på området Svenstorp.

Konfliktpunkter mellan riksintressen

Det övergripande förhållningssättet till utpekade riksintressen som anges i översiktsplanen är att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken (MB) ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada (bevarandebalken), eller riskera att påtagligt försvåra möjligheterna att utnyttja riksintresset (exploateringsbalken). Översiktsplanen redovisar även på ett bra sätt *hur* man avser att säkerställa sådana riksintressen. Däremot är det i vissa fall otydligt vilket riksintresse som skall prioriteras framför andra riksintressen i de områden där flera riksintressen överlagrar varandra. Exempelvis överlagrar riksintresse för friluftslivet riksintresse för naturvården som i vissa delar omfattas av beträdnadsförbud under delar av året. Det gäller främst delar av Nöbbelövs mosse och delar av Vombs fure. I dessa delar bör riksintresset för naturvård prioriteras *framför* riksintresset för friluftsliv. Ett annat exempel är täktverksamheten på Romeleåsen med tre täkter, Hardebergatäkten, Skrylletäkten och Dalbytäkten, som är utpekade som riksintresse för materialförsörjningen är belägna i ett område som delvis omfattas av riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård. I denna del anger planen restriktivitet för inrättande av nya täkter vilket skapar svårigheter för framtida materialförsörjning med tanke på de stora byggnationsplanerna som finns i sydvästra Skåne. Eftersom Romeleåsen och Sjölandskapet är av riksintresse för det rörliga friluftslivet och har stor betydelse som rekreations- och naturområde för hela sydvästra Skåne finns starka motiv för denna hållning.

Ställningstagandena kring hur totalförsvarets intressen prioriteras, innebär att dessa intressen ges företräde i denna översiktsplan. De ekologiskt värdefulla sandmarkerna Vombsänkan och på Revingefältet, som är delar i en tidigare insjö, samverkar på ett bra sätt med försvarets övningsverksamhet eftersom sandmarksarterna i hög grad gynnas av de sandblottor som orsakas av stridsvagnar och andra militära fordon.

8 Samband

Att bygga samhälle ger en komplex sambandsväv av olika risker och möjligheter. Det är omöjligt att försöka att beskriva samtliga. Här ges ett urval av vad planen kan medföra för olika samband mellan sociala, ekologiska och ekonomiska konsekvenser.

8.1 Omvandling av industri- och verksamhetsmark

Förtätning eller omvandling ger både sociala, ekonomiska och ekologiska konsekvenser som har samband med varandra. Vid omvandling av verksamhetsmark kräver det flytt av verksamheter till ny mark - ibland jordbruksmark som då förorenas och gör den obrukbar till matproduktion. Två näringar ställs mot varandra och ekologiska värden går förlorande. Samtidigt kan den tidigare verksamhetsmarken saneras från föroreningar och ytan ge plats till fler bostäder i centrala lägen. Till detta tillkommer problem med att hitta lämplig ersättningsmark som är tillräckligt attraktiv för företag att etablera/flytta till. Det är svårt att locka arbetsintensiva verksamheter, service och handel till "perifera" områden i staden och i mindre tätorter på grund av företagsekonomisk olönsamhet i glesbefolkad struktur. Kommunens avsikt och förhoppning är också att skapa goda lägen för arbetsplatser för att minska arbetspendlandet.

8.2 Förtätning

Genom att förtäta finns risk för gentrifiering, alltså omvandling av "billig" mark till blandstad gör att markpriset höjs och trängs undan grupper som inte längre har råd att bo kvar i det dyrare området. Förbättrad kollektivtrafik och satsning på några starka stråk har många positiva effekter för stadsutvecklingen, men kan leda till förändrade priser på mark och bostäder vid dessa stråk, vilket gör att vissa grupper trängs undan.

8.3 Tätortskoncentrering och starka stråk

Koncentrering av satsningar kring starka stråk och större tätorter i kommunen kan leda till att de mindre tätorterna riskerar att förlora i serviceutbud och offentliga satsningar. Risker är en nedåtgående trend där tillgång/efterfrågan gör att svagare orter och grupper trängs undan allt mer. Avstånden förlängs till service för vissa, men stärks för andra (de som har råd att bo nära det goda serviceutbudet). I mindre tätorter med god kollektivtrafik kan befolkningen ta sig snabbare till stadens utökade utbud, vilket i sin tur försvagar utbudet i den mindre tätorten. Här krävs vaksamhet på risk för polarisering stad-land och fokus på **tillgång** och **tillgänglighet** till samhällsservicen för olika grupper. 1/3 av utbyggnaden i tätorterna utanför Lunds stad, med den målsatta byggtakten som planen föreslår, innebär en starkare tillväxt i de mindre orterna jämfört med på senare tid.

En någorlunda jämn fördelning av samhällets resurser och någorlunda lika möjligheter innebär att olika grupper behöver olika typer av insatser, och i olika omfattning.

8.4 Befolkningsökning

Att växa i antal invånare innebär ökat behov av samhällsservice. Befolkningsökningen är olika stor i olika åldersgrupper. Därmed fluktuerar behovet av samhällsservice över tid. Kommande dryga 10 år ökar andelen grundskoleelever, andelen i ålder 30-40 år och andelen äldre mest i Lunds kommun. Med växande befolkning behövs även mer

av all offentlig service och yta, fler parker, torg, mötesplatser, mer kollektivtrafik, kultur och arbetsplatser. Slitage på befintlig infrastruktur ökar och kostnaderna för desamma därmed.

9. Sammanfattning och samlad bedömning

Lund är en inflyttarkommun. Planuppdraget har varit att göra plats för 26 000 fler bostäder under kommande 20 år. Genom att vi blir fler behövs samtidigt ytor för fler arbetsplatser, service, handel, kollektivtrafik, gröna miljöer för rekreation och vattenhantering med mera skapas. Planen syftar till att växa på ett hållbart och ansvarsfullt sätt - människors vardagsliv ska förenklas och närmiljö förbättras. Ett styrande mål eller förutsättningar för uppdraget att ta fram en ny översiktsplan har varit att både spara på den värdefulla åkermarken i kommunen samtidigt som hela Lund ska leva.

Planens strategi bygger på framförallt förtätning med inriktning mot mer blandat innehåll inom samtliga orter i kommunen, där arbetsplatser, vardagsnära service och bostäder samlokaliseras. Ett mer varierat bostadsutbud i orter/områden med låg variation är önskvärt. Huvuddelen av bostadsbehovet möts i Lund genom förtätning och i de större utbyggnadsområdena. En tredjedel av bostadsutbyggnaden ska vara möjlig i de mindre tätorterna. Stationsnära lägen prioriteras. Efter 2040 möjliggör planen ett antal utbyggnadsområden på jordbruksmark, för att kunna fylla ytterligare befolkningstillväxtbehov.

9.1 Sociala konsekvenser

Boende

Planeringsinriktningen att främst växa genom förtätning ökar bebyggelsestätheten och befolkningstätheten i kommunens tätorter. Stadslivsskiktet i översiktsplanen syftar till att binda ihop staden socialt och rumsligt. I de mindre tätorterna skulle en ökad andel flerfamiljshus innebära att bostadsutbudet breddas, särskilt om lägenhetsstorlekarna också varierar, medan en fortsatt ökning av andelen småhus i de mindre orterna inte bidrar till ett bredare bostadsutbud.

Hur väl de nya bostäderna matchar det demografiska behovet är svårbedömt och befolkningsutveckling och bostadsutvecklingen påverkar därtill vartannat. Huruvida de framtida bostäderna möter behovet beror bland annat vad som kommer till stånd avseende bostädernas storleksfördelning, upplåtelseform och boendekostnad. Alla har inte råd att efterfråga större bostäder oavsett behov. Det finns risk att lågavlönade inte har råd, och söker sig till boenden i mer perifera lägen, med ökad pendling som konsekvens.

Arbetsplatser och arbetstillfällen

Inriktningen mot mer funktionsblandad stad bedöms få störst genomslag i Lund eftersom det är här kommunens största efterfrågan på företagsetableringar finns. I Kunskapsstråket finns kapacitet för mer än bedömd efterfrågan på stadsintegrerade arbetstillfällen. Arbetsplatser här, och i Lunds stadskärna, har god tillgång till kollektivtrafik och anställda kan ta del av stadens övriga utbud. Det persondrivna näringslivet, t.ex. arbetstillfällen inom vård, skola omsorg, korrelerar med bostadsutbyggnad.

Invånare i Lund har störst möjlighet att få nära mellan bostad och jobb, och till vardagsnära service som gör det enklare att få ihop vardagspusslet. Framför allt för ensamstående föräldrar är tidsgeografin av stor betydelse för att möjligheten att kunna förena arbete, särskilt heltidsarbete, och familj.

Stadsomvandling av äldre industriområde till funktionsblandad stad i Västerbro, Källby, Dalby och Södra Sandby innebär att flera traditionella industriverksamheter måste omlokaliseras, och då till mer perifera lägen. För de anställda inom industriverksamheter minskar tillgängligheten med kollektivtrafik och närhet till annan service.

Planeringsinriktningen att kunna erbjuda ett varierat utbud av lokaliseringar, i olika priser och lägen, syftar till att möta ett mångfacetterat näringslivs behov. Det innebär att också mindre kapitalstarka branscher/sektorer med lägre lönelägen ska kunna hitta sin plats i kommunen. Intentionen kan motverkas av förtätningsstrategin, som kan leda till gentrifiering också av arbetsställen. Det finns en risk att företag/branscher med lägre lönenivåer lokaliseras till områden utan kollektivtrafiktillgång och annan service.

Grönska och rekreation

Det finns risk för brist på vardagsnära grönska när förtätning, teknisk infrastruktur med mera också konkurrerar om utrymmet. Det innebär att befintliga grönområden som bedöms ha låg kvalitet bebyggs och mindre och färre grönytor leder till mindre utevistelse och därmed sämre psykisk och fysisk hälsa, särskilt hos barn. Lund är en av de mest förtätade städer i Sverige, sett till grönyta per invånare samt grönytornas andel av tätortsarean. Planeringsinriktningen är att höja kvalitén på fler befintliga grönytor i strategiska lägen och utveckla dem mot att bli mer multifunktionella samt att sammanbinda dem med gröna kopplingar.

Förtätningssinriktningen leder till att fler kommer att dela på den vardagsnära grönsstrukturen. Ny parkmark planeras, till exempel i Stångby, Västerbro och Brunnsberg. Gröna värdekärnor på landsbygden föreslås kopplas samman med gröna korridorer i landskapet och tillgängligheten till dessa områden förbättras.

Vardagsservice

Fler invånare innebär ökat behov av samhällsservice. Blandstadskonceptet inrymmer dessa men planförslaget pekar på behovet att ta fram en plan för samhällsservicen och dess markbehov. Planförslaget förordar att kollektivtrafik, handel och service samordnas, i orternas centrum. En utmaning när orter växer genom förtätning är att kunna få plats med ytkrävande nya anläggningar, till exempel skola, idrottsplaner och parker. Det finns då risk för att de hamnar i perifera lägen. Andra gånger kan det handla om minskat behov beroende på förändrad befolkningssammansättning. Om elevunderlag saknas kan skolor/förskolor komma att slås samman, med ökat avstånd för eleverna som följd.

Andra delar av den vardagsnära service ligger på andra aktörer. Vårdcentraler och folktandvård är inte enkelt tillgängligt i alla delar av kommunen. Planförslaget anger inte heller hur detta ska förbättras. För de som är beroende av tillgång till vård är det en trygghetsfaktor.

Planförslaget anger att matvarubutik bör placeras i lägen med god tillgänglighet för gående, cyklister och kollektivtrafik. För att kunna erbjuda handel/service behövs kundunderlag. I de mindre orterna är köpkraften lägre. Trenden att allt större enheter

krävs för lönsamhet hotar service främst i mindre orter och stadsdelscentrum. Nät-handel konkurrerar generellt med de fysiska butikerna men erbjuder också möjlighet att få tillgång till varor och tjänster. Om orter förlorar sin matbutik, försvinner också socialt viktiga mötesplatser. De grupper som får svårast att få sina vardagsbehov tillgodosedda är de grupper som inte har möjlighet att enkelt ta sig till andra alternativ, eller som har svårt att ta del av service på nätet.

Mobilitet och tillgänglighet

Planförslaget stora utbyggnadsområden ligger samordnade med starka kollektivtrafiklägen, Källby – kommande Pågatågsstation, Brunnshög - spårvägen som ryggrad, Västerbro- centrum/Lund C nära, Stångby- station och Dalby- station. Vald planeringsinriktning, att bygga i kollektivtrafknära läge, innebär att fler kommer att bo i kollektivtrafknära läge men det driver också urbaniseringen vidare. I sin tur kan det leda till att redan dåligt kollektivtrafikförsörjda områden försvagas ytterligare.

Planeringsinriktningen att all resandeökning ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik innebär att kollektivtrafiken behöver stärkas generellt. Detta är i sin tur gynnsamt för de som inte har tillgång till bil; barn, unga och de som inte har råd eller har valt bort bil som färdmedel.

Med ökande täthet och föreslagen blandstadsinriktning finns risk att trafiken, även tyngre trafik, ökar nära bostäder. Detta drabbar alla i form av sämre luft, ökat buller och otrygg trafikmiljö, och främst barn hindras i sin rörelsefrihet. Trafikbarriärer och normer för när man kan låta barn gå själva sätter gränser.

9.2 Ekonomiska konsekvenser

Planen riskerar att medföra betydande negativ ekonomisk påverkan för kommunens driftbudget för skola, vår och omsorg, samt utbyggnad av teknisk infrastruktur om genomförandet sker utan en strategisk ekonomisk planering av exploateringsprojektens prioriteringsordning.

Planen möjliggör en hög befolkningstillväxt. En för snabb tillväxttakt leder till ansträngningar inom den kommunala servicen. Planen ger utrymme för först och främst förtätning inom Lunds stad. Förtätning ger bättre täckning inom den befintliga servicen. Alltså mer kostnadsekoniskt. Planen medger också viss utbyggnad inom kommunens övriga tätorter, inte alltid på kommunal mark. Att sprida utvecklingen inom flera tätorter kan dock ge betydande negativ ekonomisk påverkan på investeringsbehov i den offentliga servicen. Fler skolor behöver till exempel byggas, än om utvecklingen hade koncentrerats till en ort. Planen hindrar dock inte att genomförandet föregås av en strategisk ekonomisk prioritering av utbyggnadstakt och ordningsföljd av dessa utbyggnadsområden.

Åtgärder

Revidera utbyggnads- och boendestrategin så att den kompletteras med ekonomisk strategisk planering, samt en plan för samhällsservicens markbehov behöver tas fram. Kommunen behöver göra strategiska markförvärv och behålla kommunal mark i strategiska lägen för framtida behov.

9.3 Ekologiska konsekvenser

Hushållning med mark

I Lunds kommun finns mycket sällsynt högklassig åkermark. Då Lund samtidigt har en stadigt växande befolkning i en expansiv tillväxtregion uppstår en intressekonflikt. Avsikten med planens utvecklingsstrategi att förtäta och förtäta i kollektivtrafikstarka lägen, sparar dock dels på åkermarken och skapar samtidigt en mer hållbar stad och tätortsutveckling med kortare avstånd och hållbar mobilitet.

Trots strategierna att förtäta föreslår planen ianspråktagande av åkermark, vilket är en betydande negativ miljökonsekvens. Antalet områden för blandad bebyggelse på jordbruksmark som ingår i markanvändningen fram till 2040 mycket begränsade kring staden Lund, att laga hålen och luckor i bebyggelsen för att skapa en mer sammanhållen struktur. Därtill tillkommer områden för verksamheter, vilka krävs för att skapa nya arbetsplatser i den regionala motorn Lund och för att erbjuda mark till de verksamheter som inte längre kan samspela med en omvandling till blandad bebyggelse. Nyexploaterade områden för verksamheter ska kunna ha en högre täthet än de befintliga verksamhetsområdena som omvandlas.

För en utveckling i hela kommunen ska 1/3 av bostäderna kunna lokaliseras utanför staden Lund och i dessa lägen är förtätningens möjligheterna mer begränsade. I de mindre orterna behöver bostadsbeståndet breddas och den sociala hållbarheten stärkas varför viss bebyggelse tillåts på jordbruksmarken.

Åtgärd

För att förbättra serviceunderlaget och öka de övriga tätorternas egen bärkraft bör de i första hand utvecklas genom förtätning, därefter utbredning för att fylla luckor mellan områden i bebyggelsen och i sista hand ytterligare ortsförstoring.

Transporter

Planstrategin att växa med blandat innehåll kring starka service- och kollektivtrafiknoder och stråk gör att tätheten i vissa områden är hög, avstånden mellan människor och arbeten krymper, det blir lättare att promenera genom gångzoner och cykla genom fler cykelstråk. Dessa strategier tillsammans möjliggör en bättre energieffektivitet i kommunens samtliga orter.

Planens målsättning att all resandeökning ska ske med hållbara transportmedel bedöms dock inte vara tillräcklig för att nå klimatmålen, även med förväntad teknikutveckling, elektrifiering och alternativa bränslen. Att sätta ett kommunalt mål för att biltrafiken ska minska med de 12 % som krävs för att nå klimatmålen har under planprocessen bedömts vara svårt eftersom befolkningsutvecklingen i kommunen är så kraftig och så länge som omvärldsförutsättningarna i övrigt verkar för en fortsatt ökad biltrafik.

Planen föreslår reservera plats för nya vägar som kan behövas för att tillmötesgå transportbehov för framtida bebyggelseutveckling. Innan eventuella beslut om genomförande tas kommer prövningar enligt fyrstegsprincipen att genomföras, samt övriga relevanta utredningar enligt gällande lagstiftning. Aspekter som vägreservaten kan innebära negativa konsekvenser för är ianspråktagandet av jordbruksmark, natur- och kulturmiljövärden och buller. Det kan också innebära att biltrafiken ökar och därmed blir det ännu svårare att nå klimatmålen trots övergång till eldriven fordonsflotta.

Åtgärder

För att öka möjligheterna att nå klimatmålen för transportsektorns del kan några ytterligare åtgärder vidtas. Kommun kan reglera trafiken genom lokala trafikföreskrifter. Bland annat kan miljözonen för tunga fordon utvidgas, hastigheterna på kommunala vägar kan sänkas, fler busskörfält införas, parkeringsavgifter höjas, p-normen skärpas, vissa gator kan stängas för biltrafik för att minska utsläppen med mera. I kombination med regleringar och åtstramningar för biltrafik kan kommunen verka med stimulerande åtgärder för ökat hållbart resande. De stimulerande åtgärderna bör särskilt koncentreras till Lunds perifera stadsdelar och till de mindre orterna som Veberöd, Dalby, Stångby och Södra Sandby, där det finns en särskilt stor potential till förbättring och locka fler till ett mer hållbart resande.

Energiushållning

Förtätning i befintlig bebyggelse och särskilt i Lunds stad som planen föreslår ger goda förutsättningar för energiushållning i bebyggelsen och transportsystemet, samt även en lägre klimatpåverkan. Viss utbyggnad föreslås också. Till exempel i Stångby som är den andra orten i kommunen med en befintlig tågstation. Expansionen motiveras bland annat av att Stångby har goda möjligheter till hållbart resande.

Samhällsintresset av att få fram mer förnybar energi och gärna med lokal produktion är väsentligt och viktigt. Planen skapar möjligheter till mer förnybar energi, tex avseende vindkraft och genom att den öppnar upp för etablering av storskaliga solcellsanläggningar. Väsentligt för att planen ska lyckas hantera flertalet målsättningar för till exempel buller, luftkvalitet och att sträva mot klimatmålet är att transportsektorn ställs om till huvudsakligen eldrift och att den försörjs med förnybar energi.

Vatten

I plan 2040 föreslås att kommunen ska agera aktivt genom att arbeta för att fysiska åtgärder ska genomföras på mark där kommunen är fastighetsägare och uppmuntra att privata fastighetsägare vidtar åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Översvämningsskärtering har utförts inom ramen för Lunds översvämningsplan och den visar var risker föreligger.

Det finns en uppenbar risk att en hållbar dagvattenhantering försvåras i en tät stad. Planen tar hänsyn till dagvattenplan för Lunds stad och dagvattenstrategi för Lunds kommun genom att planera yta för fördröjningsdammar.

Det finns också en risk för att miljö kvalitetsnormer för vattenkvalitet inte nås. Det beror på bland annat på övergödning och urbana föroreningskällor. Den gröna infrastrukturen som planeras för enligt plan 2040 kan också hjälpa till som buffert för att på lång sikt förbättra vattenkvaliteten i sjöarna och vattendragen men framförallt förhindra framtida föroreningar.

Åtgärder

Kommunen behöver samverka med samtliga fastighetsägare i kommunen för att förbättra vattenkvaliteten, öka hållbar lokal dagvattenhantering och rening, samt verka för förbättrad vattenhantering på landsbygd.

Hälsa säkerhet och riskhänsyn

All urbanisering och mänsklig aktivitet leder till miljöpåverkan. Förtätning kring starka kollektivtrafikstråk, som planen främst fokuserar stadsutvecklingen kring, är

viktigt för att hålla nere transportbehov och öka livskraften i stadsmiljöer men samtidigt är förtätning förknippat med vissa risker för människors hälsa och miljötillståndet. Fler människor på mindre yta innebär mer buller, ökad risk för bränder, risk för försämrade luft- och vattenkvalitet och att fler människor exponeras för risker förknippade med farligt gods, miljöfarlig verksamhet, markföroreningar och lukt. Stora samhällsrisker är också att vänta med klimatförändringarna som är extra svåra att hantera i befintliga stads- och tätortsmiljöer. Planen försöker beskriva hur Lunds kommun kan växa genom förtätning på ett för människor säkert sätt. Det finns dock risker med förtätning: bland annat buller, luftkvalitet, och avfall. Fler människor riskerar också att drabbas av eventuella olyckor på miljöfarliga verksamheter och farligt gods.

Buller

Särskilt stora risker är ökat buller i Lund och Stångby i samband med järnvägsutbyggnad. Olika sträckningar av nya höghastighetsbanor norrut från Lund ger olika konsekvenser, men en sträckning genom Stångby ger sannolikt en stor negativ bullerpåverkan eftersom fler tåg kan trafikera sträckan och de flesta inte stannar i Stångby. Vissa bullerskyddsåtgärder kan dock vidtas. Byggandet av ett yttre godsspår skulle minska bullerproblematiken i Lunds stad. Nya vägar innebär ett ökat buller vilket behöver utredas innan genomförande.

Översvämningsrisker

Särskilt stora risker förknippas med klimatförändringarna och att samhället står oförberett i händelse av mer extrema väderfenomen. Ökade skyfallsrisker inte minst. Översvämningsrisker vid ett 50-årsregn och ett 100-årsregn har karterats och fortsatt planering behöver ta hänsyn till detta och planera efter riskerna.

Åtgärder

Luftkvalitet och buller: Målsättningen att all resandeökning ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik i framtiden motverkar de negativa konsekvenserna som förtätning och befolkningsökning kan skapa. På totalen leder trafikmålet dock inte till någon förbättring för mängden luftföroreningar eller för bullersituationen eftersom biltrafiken tillåts vara konstant i mängd. Det måste samtidigt ske en omställning av fordonsflottan till eldrift och biogas, samt att vägslitaget minskas genom teknisk utveckling av däck, eller att biltrafiken begränsas på utsatta sträckor genom miljözoner, hastighetsbegränsningar införs för att en positiv utveckling ska ske.

Vidare utredning krävs och åtgärdsprogram mot översvämningsrisker ska tas fram i samarbete med VA-syd. Framtida planering behöver ta hänsyn till översvämningskarteringen, översvämningsplanen och översvämningsplanens åtgärdsprogram. Översvämningskartering bör kontinuerligt uppdateras mot stadsutvecklingen.

Naturvärden

Planen innebär att värdefulla naturmiljöer som är utpekade på mark- och vattenanvändningskartan med användningstypen *natur* ska skyddas mot negativ påverkan. Översiktsplanen har ett ställningstagande om att den gröna infrastrukturen ska säkerställa spridningssamband.

Förtätning av tätorterna kan lokalt påverka naturmiljövärdena i staden. Utbredning av staden kan innebära ökad risk för negativ påverkan på naturmiljön. Minskad spridning av bebyggelse och koncentration till utvecklingsområdena tillsammans med de ställningstaganden som finns i översiktsplanen och i grönprogrammet kan risken för allvarliga konsekvenser för naturmiljövärdena och skyddade arter minimeras.

Åtgärder

Vid exploatering som sker i anslutning till känslig natur bör också naturvärdesinventeringar genomföras. I samband med bebyggelse som kan påverka värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för hotade och skyddade arter kan kunskapen behöva kompletteras med analyser av ekologiska landskapssamband och spridningssamband, exempelvis för organismer knutna till äldre grova träd. Kunskap saknas till viss del om vilka spridningssamband som kan beröras men underlag avses att tas fram. Åtgärder för naturvården enligt det föreslagna grönprogrammet som är under framtagande vidtas.

Kulturmiljöer

Flera förändringar påverkar de befintliga kulturmiljöerna vid omvandling och förtätning av staden och tätorterna.

Bebyggelse intill södra delen av tätorten invid Höje å, Sankt Lars och Källby kommer att ge en stor påverkan på kulturlandskapet som möter tätorten Lund. En utmaning för utvecklingen av stadskärnan är att utgå från de befintliga kvaliteterna, att bygga vidare på den karaktär som finns med sambandet mellan det historiska gatunätet och kvartersindelningen och den småskaliga detaljerade platsanpassade bebyggelse med många tidsskikt som utmärker stadskärnan.

De öppna landskapen innehåller ofta inte de topografiska inslag mot vilken ny bebyggelse kan anknyta. Istället är en urbanisering av kulturlandskapet en stark påverkan.

Åtgärder

Framtagande av bevaringsprogram för byar och samhällen som saknar sådan och kan vara en utgångspunkt för att utveckla bebyggelsen och bidra till förstärkt karaktär.

9.4 Påverkan på riksintressen

Eventuell skada på riksintresse för kulturmiljövård

Förtätning Lunds stad, utbyggnad Källby/Höjeå, Höga hus som påverkar siluett, siktlinjer och bebyggelsemönster, ändring av kvartersindelning och gatunät. Eventuell framtida utbyggnad Södra Sandby- Fågelsång, enligt planens möjliga utbyggnad efter 2040, påverkas negativt kulturlandskapet i Fågelsång. Utbyggnad Dalby påverkar riksintresse med avseende på kyrka och kungsgård samt sammanhängande kulturlandskap

Värdefulla ämnen och mineraler

Planen innehåller inga åtgärder fram till 2040 som påtagligt bör försvåra utvinning utifrån gällande täktillstånd. Det föreslagna verksamhetsområdet direkt väster om Dalbytäkten (M:3 Önnemo) bör innehålla verksamheter som är lämpliga att samlokalisera med täkten. I planens utblick efter 2040 indikeras att Dalby kan fortsätta växa österut. Detta kan komma i konflikt med utvinning och bör studeras i kommande aktualiseringar eller fördjupningar av översiktsplanen. Kommunen har ett ställningstagande att noga pröva markanvändning som påtagligt kan försvåra utvinningen av sten och grus i befintliga täkter.

Åtgärder

Lämplig användning och nödvändiga anpassningar och åtgärder för att inte påtagligt försvåra utvinningen behöver studeras i detaljplan. Kommunen vill verka för att en grushushållningsplan utarbetas för hela Skåne, där man även beaktar möjligheterna till utvinning i övriga delar av Sydsverige.

Anläggningar för kommunikationer

Utifrån biltrafikutvecklingen, samt den inriktning på transportsnål planering och hållbart resande som kommunen har, bedöms inte planförslaget generellt ge negativ påverkan på det statliga vägnätet och riksintresset för kommunikationer.

Åtgärder

Vid stora stadsutvecklingsområden behövs trafikutredningar genomföras och åtgärdsförslag tas fram. Med kontinuerlig uppföljning av utvecklingen kan sedan åtgärder utredas och planeras mer i detalj och genomföras i rätt tid.

Framtida kommunikationer

Planen hindrar inte olika sträckningsalternativ av järnväg norr om Lund stad. En sträckning genom Stångby riskerar att leda till ökad bullerbelastning om inte extra bullerskyddsåtgärder vidtas. Sträckning väster eller öster om Stångby innebär att en ny barriär skapas i landskapet, och en ny bullerkälla etableras som påverkar boende och friluftsliv. En västlig sträckning kan leda till att föreslagna industriområdet mellan Lund och Stångby utgår, fortsatt planering av industriområdet bör därmed avvaktas till dess järnvägssträckningen är fullt utredd och planerad.

Planen hindrar inte utbyggnad av Simrishamnsbanan. Det är viktigt att i framtida planering, särskilt i Dalby södra, ta hänsyn till reservatets sträckning och utbredning för att inte hindra dess framtida utveckling.

Naturvård

Översiktsplanen redovisar inga utbyggnadsområden som bedöms medföra påtaglig skada på riksintresse för naturvård. Vid förhandsbesked och bygglovsärenden i eller i anslutning till områdena har kommunen en restriktiv hållning till nybyggnation och ökad privatisering.

Rekreation och friluftsliv

Bedömningen är att översiktsplanen inte motverkar riksintressets avsikter enligt miljöbalken 4 kap. 1-3§ under förutsättning att riktlinjerna i översiktsplanen följs i fortsatta planeringsskeden.

Skyddade områden

Inga utbyggnadsområden i översiktsplanen föreslås inom skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken. Planen innebär att dessa områden avses utvecklas med avseende på ekologiska och rekreativa värden enligt strategin för grön infrastruktur i planförslaget.

Planen uppdaterar ställningstagande om större opåverkade områden och nyanserar skyddet för områdena Svenstorp och delar av Kungsmarken-Skarnberga-Valleberg. Detta med hänsyn till faktiska förhållanden och rådande bullersituation i områdena som ligger närmst järnväg, motorväg och kraftledningar, och kan enligt kommunens bedömning därmed anses inte vara helt opåverkade eller störningsfria från exploateringsföretag.

9.5 Hur planen bedöms nå relevanta mål

Planen bedöms verka i riktning mot de flesta mål, se avsnitt avgränsningar. Det finns dock några som bedöms svåra att nå. Det gäller inte minst det nationella klimatramverket och det nationella miljömålet begränsad klimatpåverkan. Det bedöms svårt att nå på grund av nationell och regional trafikutveckling och kompletterande åtgärder

krävs för att nå målet. Även miljömålet ett rikt odlingslandskap bedöms svåruppnått, i och med att planen gör anspråk på jordbruksmark för att kunna fylla bostadsförsörjningen, möjliggöra och verka för att Lund fortsatt ska vara en stark motor inom näringslivet och för att skapa mer robusta tätortssamhällen.

Flera nationella miljömål kopplade till jordbruk och vatten bedöms också svåra att nå trots att planen verkar svagt i dess riktning; *7 Ingen övergödning*, *8 Levande sjöar och vattendrag* och *9 Grundvatten av god kvalitet* samt *10 Hav i balans och levande kustlandskap* och kräver samverkan med markägare och grannkommuner men understöds av planens inriktning med att skapa en grön infrastrukturväv över kommunen och att förbättra vattenrening, dagvattenhantering och vattenhållande förmåga i landskapet.

Det nationella målet för *En jämn fördelning av makt och inflytande* och *Ekonomisk jämställdhet* bedöms också svårt att nå då det beror på så många yttre faktorer. Planen riskerar att motverka målet om fördelning av makt och inflytande om polarisering mellan stad och mindre tätorter samt landsbygd, vilket kan förstärkas av förbättringar av transportmöjligheter och förtätning i staden. För att nå målet att Lunds kommun ska ha en stark ekonomi krävs också kompletterande åtgärder kopplat till prioriteringar i bebyggelseutvecklingen för att planen ska verka i målets riktning, något som beskrivs i avsnittet *Ekonomiska konsekvenser*.

Bilaga 1 - Sammanställning av relevanta mål, planer och program

FN:s 17 mål för 2030 - relevanta för ÖP

Mål 1 - Utrota fattigdom

Fattigdom innebär bl.a. även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Även om befolkningen i Lund har det relativt bra och har en mycket högre levnadsstandard än de flesta andra i världen finns olikheter och utsatthet även här. För den fysiska utvecklingen av Lunds tätorter innebär det att också bygga för socialt utsatta grupper, att skapa tillgänglighet och jämn fördelning av resurser av bland annat tillgång till rekreation, service och kollektivtrafik.

Mål 2 - Ingen hunger

Handlar om en tryggad långsiktig livsmedelsförsörjning. För Lunds del är det dock delmålet 2.4 som är mest relevant och högst aktuellt för den fysiska utvecklingen: *Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.* För översiktsplanering innebär det att dels spara på jordbruksmarken, men också att se till att planera för fler kopplingar för ekosystemtjänster stad och land.

Mål 3 - Hälsa och välbefinnande

Investeringar i hälsa genom till exempel hälso- och sjukvårdssystem är en återinvestering i samhällets utveckling i stort. Därtill är bästa möjliga hälsa, inklusive nödvändig hälso- och sjukvård, mat, vatten, ren luft, sanitet, hygien och läkemedel, grundläggande rättigheter. För Lund handlar det om dricksvattensäkerhet, avloppshantering, ljudmiljö, tillgång till gröna områden, ren luft, hälsofrämjande transportsystem, tillgång till sjukvård i hela kommunen-kopplat till demografiska förändringar om ökad befolkning och äldre befolkning ger högre efterfrågan på vård.

Mål 4 - God utbildning för alla

Utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för välbefinnande, hälsa och jämställdhet i varje samhälle. Utbildningssystem måste möta människors behov under hela livet – från tillgång till förskola över grundskoleutbildning till att alla unga personer ges möjlighet till gymnasie-, yrkes- och högre utbildning. Inom översiktsplanering handlar det om att skapa tillräcklig tillgång till skolor, förskolor och bibliotek och att placera nya utbildningslokaler med god kollektivtrafikförsörjning, säkra och trygga färdvägar för gång och cykel och att de blir till en av vardagslivets viktigaste mötesplatser. Skapa studiemiljöer där alla känner sig inkluderade, inklusive utemiljöer som stimulerar barns utveckling.

Mål 5 - Jämställdhet

Ett samhälles välstånd ökar då kvinnor och flickor kan bidra på lika villkor som män och pojkar genom sina resurser och kunskaper. Att tillvarata kvinnors förmågor och initiativkraft är en viktig drivkraft för utveckling. För Lunds fysiska utveckling innebär det att skapa trygga miljöer, med jämlik tillgänglighet till dagis, skola mm.

Mål 6 - Rent vatten och sanitet

Integrerad och transparent vattenförvaltning är en förutsättning för långsiktigt hållbar vattenanvändning. Effekterna av klimatförändringarna visar sig tidigt och tydligt i förändrad vattentillgång. Restaurering av ekosystemens vattenhållande förmåga är en nödvändig anpassningsinsats. För den fysiska utvecklingen av Lunds kommun innebär det åtgärder för att minska risken vid översvämning, säkra landskapet från vattenbrist och skydda dricksvattenresurser.

Mål 7 - Hållbar energi för alla

Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi och till 2030 fördubbla den globala förbättringstakten vad gäller energieffektivitet. För Lund innebär det att genom förtätning och funktionsblandning av bebyggelsen korta ner avstånden och att utbyggnad av kollektivtrafik minskar energibehoven. Transporter står för den övervägande delen av de klimatrelaterade utsläppen i Lunds kommun.

Mål 8 - Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Goda förutsättningar för privat företagande och entreprenörskap är en av grundpelarna för en tillväxt som hela samhället deltar i, och för att målet om utrotning av extrem fattigdom år 2030 ska kunna bli verklighet. För att företagen till fullo ska kunna utveckla sin potential är tillgång till nationella, regionala och globala marknader avgörande. Dessa faktorer är också viktiga för utländska investeringar, som kan ge ett viktigt bidrag till sysselsättning, innovation, teknologiöverföring och produktiv kapacitet. Lund är en viktig regional, nationell och internationell kunskapsnod. För stadsplanering innebär det att skapa förutsättningar för ett diversifierat näringsliv och kunna erbjuda mark och lokaler där det finns kompetens.

Mål 9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Delmål 9.1 att *bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet, inklusive regional och gränsöverskridande infrastruktur* är något som är relevant för Lund. Även delmål 9.5 att *förbättra den vetenskapliga forskningen och industrisektorernas tekniska kapacitet, bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar med forskning och utveckling* är något som är högst relevant i Lund som stärker sin ställning som internationell forskningsarena.

Mål 10 - Minskad ojämlikhet

Ojämlikhet handlar också om skillnader i tillgång, förutsättningar, resurser och förmåga att bidra till och tillvarata potentiella möjligheter till utveckling. Med jämlikhet menas lika tillgång till goda livsmiljöer och utbildning. För Lunds del handlar det om att överbrygga hinder som skapar otillgänglighet i samhället och som skiljer grupper åt fysiskt. Verka för en jämlik fördelning av resurser mellan olika delar av staden och kommunen och att arbeta för delaktighet och engagemang hos invånarna.

Mål 11 - Hållbara städer och samhället

Växande städer, ökad ekonomisk tillväxt men också ökade klyftor. Rättighetsperspektivet viktigt då alla ska få tillgång till en bostad. Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering inklusive bostäder, offentliga platser såsom parker och torg, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver bl.a. institutionell kapacitet, och ny teknik. Hållbarstadsutveckling bör särskilt ta hänsyn till flickor och kvinnors tillgång till infrastruktur.

Mål 12 - Hållbar konsumtion och produktion

Omställning till en hållbar konsumtion och produktion av varor och tjänster är en nödvändighet för att minska negativ påverkan på klimat och miljö samt människors hälsa. En hållbar konsumtion och produktion innebär en effektiv användning av resurser, hänsyn till ekosystemtjänster som är nödvändiga för försörjningen samt minskad påverkan från farliga kemikalier. För Lund innebär det att bygga klimatsmart, förtäta, jobba med återvinning och kretsloppstänkande i bostadsområden och förändra människors konsumtionsbeteende

Mål 13 - Bekämpa klimatförändringen

Delmål, 13.1 Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder. 13.2 Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå. För Lund innebär detta att satsa på kollektivtrafik, bygga klimatsmart, förtäta, stärka grön-blåa stråk minska risken för översvämning, ledning av dagvatten inom staden/utanför staden, satsningar på hållbara energikällor ex solpaneler och biogas.

Mål 15 - Ekosystem och biologisk mångfald

Att tillgodose mänsklighetens behov av livsmedel, energi, vatten, mineraler, läkemedel och förnyelsebara råmaterial utan att undergräva biologisk mångfald och genom att hållbart nyttja ekosystemtjänster och samtidigt minska utsläppen av växthusgaser är därför viktiga utmaningar. För Lund innebär det att spara på åkermarken, öka gröna och blå stråk i staden som bidrar till den biologiska mångfalden ex gröna tak, parker alléer med mera. Dagvattenhantering i staden.

Mål 16 - Fredliga och inkluderande samhällen

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer. I ett stadsplaneringssammanhang betyder detta att kommunen behöver arbeta för alla invånares möjlighet till ett gott och jämlikt vardagsliv, verka för en jämlik fördelning av resurser mellan olika delar av staden och kommunen och att arbeta för delaktighet och engagemang hos invånarna. Målet går mycket i linje med Lunds kommun vision om att Lund skapar framtiden genom kunskap, öppenhet och innovation och de tre förhållningssätt; lära lyssna leda som ska genomsyra det sätt som kommunen arbetar som organisation med hållbar stadsutveckling.

Nationella planer, program och mål

Nationellt klimatramverk

Sedan 1 januari 2018 har Sverige en ny klimatlag med nya klimatmål som säger att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Redan 2010 antog Lunds kommun klimatmål som anges i LundaEkoII och som säger att utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun ska minska med minst 50 procent till 2020 jämfört med 1990 och vara nära noll 2050.

Därtill finns delmål till år 2030 om 80 % minskning av utsläppen jämfört med 1990. Dessa två Lundamålen för klimatet borde tillsammans vara jämförbara med det nationella klimatramverket. Redan till år 2015 hade den halvering av de totala utsläppen inom Lunds kommuns gränser, som delar av huvudmålet anger, redan uppnåtts.

Nationella friluftspolitiska målen

År 2012 antogs de friluftspolitiska målen i Sveriges Riksdag. Det övergripande målet för svensk Friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som en grund. Det finns totalt tio mål, varav sex är mest relevanta för översiktsplanen:

- Tillgänglig natur för alla – stor möjlighet till att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet innebär att områden är tillgängliga för olika människor och att deras olika behov tillgodoses, samt att dessa områden är kända för kommunens invånare.
- Tillgång till natur för friluftsliv – samhällsplanering och markanvändning ska ta hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.
- Attraktiv tätortsnära natur – befolkningen ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling – friluftsliv samt natur- och kulturturism ska bidra till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten. Natur- och kulturturism ska dessutom uppmärksammas och prioriteras inom besöksnäringen och förvaltas på ett hållbart sätt.
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet – goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.
- Friluftsliv för god folkhälsa – goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet.

Regionala planer, program och mål

Skånska åtgärder för miljömålen

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Länsstyrelsen har i uppdrag av regeringen att samordna det regionala miljömålsarbetet, besluta om regionala miljömål och följa upp utvecklingen. De samlas i Skånes miljömål som är en vägledning för miljöarbetet i Skåne och innehåller etappmål för 15 av de 16 nationella miljömålen.

De skånska klimat- och energimålen till 2020 är nästan samtliga uppnådda före sitt mållår. Målet för transporter uppnåddes nästan. Nya klimatmål för Skåne tas fram genom *Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne*. Under framtagandet av Översiktsplanen är den skånska klimat- och energistrategin ute på remiss. Remissen föreslår att utsläppen av växthusgaser i Skåne ska vara minst 80 procent lägre till år 2030 jämfört med år 1990. Detta går helt i linje med Lunds kommuns klimatmål (delmål 4.1) i LundaEko II och är en av den nya översiktsplanens målsättningar.

Regional utvecklingsstrategi – Det öppna Skåne

Skånes regionfullmäktige beslutade om den regionala utvecklingsstrategin i juni 2014. I utvecklingsstrategin finns fem prioriterade ställningstaganden. Planen syftar till att

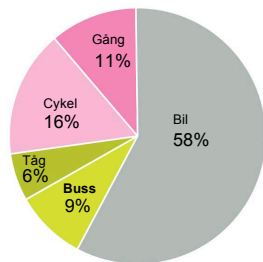
verka i riktning mot samtliga, men särskilt berör planen; *Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet, ... bli en stark hållbar tillväxtmotor, ... dra nytta av sin flerkärniga ortsstruktur.*

Lunds utveckling förutsätter goda kopplingar till omvärlden, något som planstrategins inledande kapitel om Lunds roll i regionen beskriver. Planstrategins mål om det växande Lund tar fasta på flerkärnig utveckling och att Lund ska bidra till att vara en av regionens hållbara tillväxtmotor. Planen syftar till att skapa framtidstro och livskvalitet genom att försöka sprida utvecklingen till fler orter.

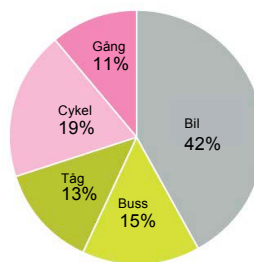
Regional infrastrukturplanering

För att kunna möta framtidens utmaningar och nå de globala och nationella klimat- och miljömålen behöver kollektivtrafikens marknadsandel uppgå till minst 40 procent av den motoriserade trafiken, enligt Regionens infrastrukturplanering - Strategi för ett hållbart transportsystem i Skåne 2050 som ställer upp mål för den regionala färdmedelsfördelningen. De innebär att fler kommer behöva åka kollektivtrafik, cykla eller gå samt större andel av godstrafiken på sjöfart och järnväg.

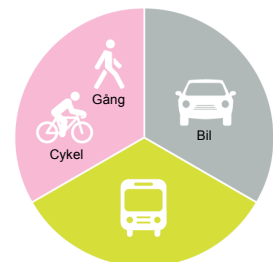
ANDEL DELRESOR 2013

ANDEL DELRESOR 2030

ANDEL DELRESOR 2050

Färdmedelsfördelningen för Skåne - nuläge och målsättningar. Målsättningarna skiljer sig för stad och landsbygd, samt för mindre tätorter med och utan kollektivtrafik. Ovan visas målsättningarna för totalen.

I Lund finns ett sammanslaget mål för kollektivtrafik, gång och cykel som anger att av alla resor inom Lunds kommun ska 70 % ske med kollektivtrafik, gång och cykel år 2020, och 75 % år 2030. I senaste uppföljningsrapporten (2016) visas ett mycket gott resultat på 71 % hållbart resande. För de mindre tätorterna i kommunen dominerar bilresorna. Dock antydde en svikande trend för gång och cykel och bilresandet ökade något under senaste mätningen. Kollektivtrafikresandet ökade fortsatt stadigt. Något som översiktsplanen därför bör fokusera på är alltså att få fler att återgå till eller börja, cykla och gå.

Lunds kommuns förslag till ny översiktsplan har som målsättning att all resandeökning ska ske med gång- cykel och kollektivtrafik. Planen har dock inte nyanserat målet för de mindre tätorterna eller för landsbygden. Målen i *Fossilfrihet på väg* (SOU 2013:84) ska uppnås vilket innebär biltransportarbetet bör minska med 10 % till 2030 och 15 % till 2050 förutsatt Trafikverkets utsläppsfaktorer och utredningens fördelning av bränsletyper. Planen verkar för en bebyggelseutveckling kring starka kollektivtrafiksstråk, vilket gör att fler får lättare tillgång till kollektivtrafik. Promenadzoner införs, och cykelinfrastrukturen stimuleras. Dessa strategier kan leda till ökad andel hållbara resor.

Naturvårdsstrategi för Skåne ¹⁸

Länsstyrelsen Skåne har tagit fram en naturvårdsstrategi som publicerades 2015. Publikationen har det fullständiga namnet Vägen till ett biologiskt rikare Skåne - Naturvårdsstrategi för Skåne och verkar för att gynna och återställa den biologiska mångfalden i Skåne. Strategin arbetar med två huvudspår: att utöka och koppla samman värdestrakter och att bevara och förstärka det skånska vardagslandskapets biologiska mångfald. Inom detta finns fyra insatsområden. Det första insatsområdet verkar för att den biologiska mångfalden i vardagslandskapet ska värnas, stärkas och restaureras. Det andra syftar till att skapa och bevara länkar för arters spridning genom vardagslandskapet. Det tredje verkar för att bevara särskilt värdefull natur med skydd och skötsel. Det fjärde och sista insatsområdet syftar till att utöka värdestrakterna som är samlade områden där det finns många värdekärnor.

Strategin trycker på vikten av samverkan mellan flera aktörer för att uppfylla strategins mål. Det kommunen kan bidra med är att arbeta med frågor som berör biologisk mångfald i styr- och planeringsdokument. Översiktsplanering och kommunala naturreservat pekats ut som särskilt viktiga ur naturvårdssynpunkt.

För att kunna realisera huvudspåren och målen som presenteras för insatsområdena krävs fyra saker. Utöver samverkan mellan olika aktörer krävs konstruerandet av en femårsplan, att konkreta åtgärder vidtas och att en finansiering för genomförandet löses.

Kommunala planer, program och mål

LundaEko II

LundaEko II är ett av Lunds kommuns viktigaste styrdokument för politiker och tjänstemän i arbetet för en hållbar utveckling för perioden 2014-2020. Några av målen i programmet har en längre tidshorisont än perioden för målprogrammet. LundaEko II bygger på de nationella miljö kvalitetsmålen. Utifrån dessa mål har Lunds kommun formulerat åtta prioriterade områden för sitt miljöarbete, alla är mer eller mindre aktuella och relevanta för översiktsplanen:

- **Engagera flera** - Att kommunen som organisation ska öka kunskapen samt utveckla samarbetet och dialogen kring hållbar utveckling, samt bidra med kunskap, information, goda exempel och verktyg för att göra det enkelt att välja hållbara alternativ.
- **Hållbar konsumtion** - Alla som bor och verkar i Lunds kommun ska bidra till en mer hållbar konsumtion. Stads- och tätortsutvecklingens roll är att verka för cirkulära flöden i slutna resurssnåla och giftfria kretslopp.
- **Minskad kemikaliebelastning** - i planerings- och utvecklingssammanhang värna invånarnas hälsa och miljön genom att minimera exponeringen för miljö- och hälsofarliga ämnen.
- **Minsta möjliga klimatpåverkan** - Utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun ska minska med minst 50 procent till 2020 jämfört med 1990 och vara nära noll 2050. Utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun ska minska med

¹⁸ Länsstyrelsen Skåne. (2015) Vägen till ett biologiskt rikare Skåne – Naturvårdsstrategi för Skåne. http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/naturvardsstrategi_for_skane.pdf [2018-03-01]

minst 80 procent till 2030 jämfört med 1990. Samtidigt ska den lokala produktionen av el, värme och drivmedel från förnybara källor öka.

- **Klimatanpassning** - bidra till ett samhälle som är väl anpassat till pågående och förväntade klimatförändringar, och där negativa konsekvenser för människor, samhälle och miljö kan undvikas.
- **Hållbar stadsutveckling**
- **Biologisk mångfald och ekosystemtjänster** - Skydda och utveckla kommunens natur och grönområden på ett sätt som främjar biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt skapa en god tillgänglighet och förutsättningar för rekreation, friluftsliv och natur- och kulturupplevelser.
- **Friskt vatten och frisk luft** - Värna Lundabornas hälsa och miljön genom att minimera skadliga utsläpp till luft och vatten samt säkra en långsiktigt hållbar och trygg dricksvattenförsörjning.

Mest relevant är dock målet om **hållbar stadsutveckling** Lunds kommun ska utveckla och underhålla hållbara stads- och tätortsmiljöer med människan i centrum, genom att:

- skapa stads- och tätortsmiljöer med blandade funktioner som genererar ett rikt socialt liv,
- skapa förutsättningar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster i stads- och tätortsmiljöer,
- skapa ett transportsystem med ett tillgängligt och attraktivt nätverk för gång-, cykel- och kollektivtrafik med minskad yta för biltransporter,
- skapa förutsättningar för hållbara energisystem, hållbar resursanvändning och hållbar hantering av avfall och återvinning, och

den sista delen av målet *skapa energi- och resurseffektiva byggnader med hänsyn till sociala aspekter* är inte applicerbart på översiktsplanen, men är viktig i processen med framtagande och genomförande av detaljplaner. Ett delmål som är styrande för översiktsplanen anger att Lunds kommun ska vara *restriktiv mot annan markanvändning på brukningsvärd jordbruksmark än för jordbruksändamål. Den bästa åkermarken, klass 8-10, undantas så långt möjligt från exploatering. Lunds kommun ska i framtida bebyggelseplanering först och främst utgå från att växa genom förtätning av befintligt bebyggd mark eller befintliga hårdgjorda ytor.*

Andra delmål handlar om att skydda invånarna från skadligheter, att Lunds kommun ska arbeta förebyggande mot bullerproblematik och sträva efter att begränsa exponeringen för skadlig strålning.

Kulturpolitiskt program för Lunds kommun

Det kulturpolitiska programmet för Lunds kommun tas just nu fram av kommunens kultur- och fritidsförvaltning. Programmet var på samråd under vintern 2017/2018 och antas under sommaren 2018. Programmet beskriver fem områden, Stärkt kulturell infrastruktur, Fortsatt innovation, Demokrati och mångfald, Professionellt kulturliv, Barn och unga som till viss del berör översiktsplanering och som planen verkar i riktning.

Kommunfullmäktige i Lund ekonomiska och finansiella mål

Kommunfullmäktiges ekonomiska mål är att Lunds kommun ska ha en stark ekonomi. I den ekonomiska verksamhetsplanen beskrivs att Lunds kommun ska ha en långsiktigt god ekonomi som präglas av god betalningsförmåga, en hög grad av egenfinansiering av investeringar och en skuldsättning som inte belastar framtida generationer.

Lunds kommuns översiktsplan

... är ett strategiskt dokument som uttrycker kommunens vilja för hur mark, vatten och den existerande stadsmiljön ska användas, bevaras och utvecklas fram till 2040, men även på längre sikt än så.

Lunds kommun ska växa med 26 000 nya bostäder och samtidigt ge plats för ett växande näringsliv. Utvecklingen ska ske hållbart och hållbara transporter är en viktig del i det. Lund ska också växa genom förtätning – för att få en sammanhållen och resurseffektiv bebyggelsestruktur. Människors livsmiljöer och delaktighet i samhällsutvecklingen ska stärkas och utvecklas.

Denna handling, **Miljökonsekvens- och hållbarhetsbeskrivningen**, är ett beslutsunderlag till översiktsplanen. Här finns de sociala, ekonomiska samt ekologiska och miljömässiga konsekvenserna. Här finns även planens påverkan på riksintressen och skyddade områden samt hur planen styr mot relevanta mål.

Utöver denna del finns:

Del 1 Planstrategi med översiktsplanens övergripande inriktning med mål och strategier. Där finns även centrala utgångspunkter för översiktsplanen samt några av de utmaningar och möjligheter som kopplar till planens genomförande.

Del 2 Markanvändning och hänsyn där kommunens mark- och vattenanvändning med tillhörande ställningstaganden redovisas och beskrivs. Där finns även hänsynstaganden med tillhörande ställningstaganden.

En webbversion av översiktsplanen med interaktiva kartor finns på www.lund.se/op

